

I. DUDINSKI

NSV LIIDU JA
RAHVADEMOKRAATIA MAADE
MAJANDUSLIK KOOSTÖÖ

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS

a/28926

I. DUDINSKI

NSV LIIDU JA
RAHVADEMOKRAATIA MAADE
MAJANDUSLIK KOOSTÖÖ

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS
TALLINN 1955

Originaali tiitel:
И. Дудинский
Экономическое сотрудничество
СССР и стран
народной демократии
Госполитиздат 1954

*

Tõlkinud G. Valgma

2

RAHVUSVAHELISTE SUHETE UUS TÕUP

Teise maailmasõja tagajärjel langesid kapitalistlikust süsteemist välja Hiina ning teised rahvademokraatlikud riigid Euroopas ja Aasias, moodustades koos Nõukogude Liiduga ühtse ja võimsa sotsialistliku leeri, mis seisab kapitalismileeri vastas. Iga päevaga kasvavad selle suure leeri jõud, mille eesotsas seisab Nõukogude Liit — esimene sotsialistlik riik maailmas. Tugevneb Nõukogude Liidu ja rahvademokraatia maade rahvaste ühtsus ja üksmeel, olles eredaks kontrastiks kapitalistlikule maailmale, mida lõhestavad sisemised vastuolud. Sotsialismi leeri riikide suur jõud seisab selles, et nende vahel arenevad ja õitsevad uut tüüpi rahvusvahelised suhted, mis on rajatud siirale sõprusele, vastastikusele lugupidamisele, laiaulatuslikule majanduslikule ja kultuurilisele koostööle ning vabade rahvaste vennalikule vastastikusele abile. Sotsialistliku leeri kujunemine on maailma majanduslike ja poliitiliste jõudude arenemise seaduspäraseks tulemuseks.

Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon, mis kukutas kapitalistide ja mõisnike võimu Venemaal, avas uue ajastu rahvaste vastastikustes suhetes. Ülevõimu ja alluvuse, rahvastevaheliste tülide ja vaenu suhted, mida õhutas tsaarivalitsus Venemaa rahvaste vahel, asendusid vennaliku sõpruse ja vastastikuse abistamise suhetega. Need suhted kujunesid suureks jõuks uue, sotsialistliku ühiskonna rajamisel.

Vabastanud oma kodumaa kapitalistlikust orjusest, pani Venemaa töölisklass kuulsusrikka kommunistliku partei juhtimisel ja liidus töötava talurahvaga alguse kapitalismi hukkumise ja sotsialismi triumfi ajastule. Maailma esimese tööliste ja talupoegade riigi — Nõukogude Liidu näol said kõigi maade töötajad kindla toe oma vabadus-

võitluses, ülemaailmse revolutsioonilise liikumise võimsa keskuse, mille ümber nad hakkasid koonduma, organiseerides kõigi maade proletaarsete ja rõhutud rahvaste ühtse imperialismivastase revolutsioonilise rinde.

Oma maailma-ajalooliste võitudega teises maailmasõjas andis Nõukogude Liit kogu imperialistlikule süsteemile uue tugeva löögi. Suure Isamaasõja käigus lõi Nõukogude Armeed pihuks ja põrmuks saksa ja itaalia fašistid ning jaapani militaristid. Teise maailmasõja tagajärjel nõrgenesid tunduvalt niisuguste imperialistlike riikide nagu Inglismaa ja Prantsusmaa positsioonid. Mis puutub aga Nõukogude Liidusse, siis, vaatamata sellele, et tal tuli taluda fašismi vastu peetava võitluse peamist raskust, väljus ta sellest sõjast tugevamana, kui ta oli varem.

Seega muutus Nõukogude Liidu võidu tagajärjel jõudude vahekord rahvusvahelisel areenil põhjalikult sotsialismi kasuks ja kapitalismi kahjuks. Reas Euroopa ja Aasia maades kujunesid seejuures soodsad tingimused uuteks revolutsioonilisteks plahvatusteks. Imperialistlike agressorite purustamise tagajärjel vabanesid määratu suured revolutsioonilised jõud, keda okupandid olid alla surunud, ning tekkisid tingimused töölisklassi ja töörahvahulkade võiduks reaktsiooni mustade jõudude üle. Rea Euroopa ja Aasia maade rahvad, kes olid töölisklassi juhtimisel teinud läbi fašismi- ja imperialismivastase vabadusvõitluse karmi kooli, ei tahtnud enam elada endist viisi, ei tahtnud, et neid endiselt ekspluateeriks kapitalistid ja mõisnikud ning rõhuksid välismaised kolonisaatorid. Nende maade valitsevad klassid olid kaotanud oma positsioonid. Reaktsioonilised ringkonnad olid end rahvaste silmis suurel määral paljastanud ega suutnud enam endist viisi valitseda. Uues rahvusvahelises olukorras polnud imperialistlik reaktsioon enam võimeline andma neile elementidele küllaldaselt efektiivset abi. Kõik see lõi soodsad tingimused demokraatia ja sotsialismi võiduks reaktsiooni sise- ja rahvusvaheliste jõudude üle.

Nõukogude Armeed vabastas Kesk- ja Kagu-Euroopa rahvad võõramaisest okupatsioonist ning andis neile võimaluse otsustada ise oma saatuse üle. Segamata vahele vabastatud maade siseasjadesse, aheldas Nõukogude Armeed — suure sotsialistliku riigi armeed — oma juuresolekuga nende maade sisemaised reaktsioonijõud ning tugevdas rahvahulkade revolutsioonilist energiat.

Nõukogude Liit andis Kesk- ja Kagu-Euroopa maade töörahvale suurt abi sellega, et ajas nurja ameerika ja inglise imperialistide plaanid, kes kavatsesid organiseerida relvastatud vahelesegamist nende maade siseasjadesse. On teada, et Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa imperialistlikud ringkonnad taotlesid oma sõjavägede sissetungi Tšehhoslovakkia, Bulgaaria, Poola ja teiste rahvademokraatia maade territooriumidele. Sellega, et Nõukogude Liit ei lubanud imperialiste vahele segada rahvademokraatia maade siseasjadesse, päästis meie kodumaa nende maade vabaduse ja sõltumatuse välismaise sõjalise interventsiooni ohust, päästis need maad endise reaktsioonilise korra ja imperialistliku orjuse taastamise ohust.

Kasutades neid soodsaid tingimusi, viis Poola, Tšehhoslovakkia, Ungari, Rumeenia, Bulgaaria ja Albaania töölisklass kommunistlike ja töölisparteide juhtimisel töörahvahulgad rünnakule reaktsiooni vastu ning kehtestas oma maades uue ühiskondliku ja riikliku korra — rahvademokraatliku korra, mis avas nende maade töörahva ees rahvusliku, poliitilise, majandusliku ja kultuurilise taassünni tee.

Hiina rahva suur võit reaktsioonilise kuomintangi režiimi ja ameerika imperialismi jõudude üle sai võimalikuks ainult saksa fašismi ja jaapani imperialismi purustamise tagajärjel, milles etendas otsustavat osa Nõukogude Liit.

Nõukogude Liidu oluline osa rahvademokraatliku revolutsiooni võidus ei tähenda sugugi, nagu seda püüavad kujutada imperialistid ja nende agendid, et uus ühiskondlik kord tekkis reas Euroopa ja Aasia maades selle tagajärjel, et Nõukogude Liit olevat seganud vahele nende maade siseasjadesse. Rahvavõimu tekkimine on töölisklassi juhtimisel toimunud rahvahulkade revolutsioonilise võitluse otsene tulemus. Nõukogude Liidu tegevus kogu tema olemasolu-perioodi vältel tõendab veenvalt, et Nõukogude Liit, teostades järjekindlalt rahuarbastavat välispoliitikat, ei ole kunagi seganud vahele teiste maade siseasjadesse ning ei ole kellelegi peale sundinud nõukogude poliitilist struktuuri, nõukogude eluviisi.

Laimu selle kohta, nagu oleks Nõukogude Liit vahele seganud teiste maade siseasjadesse, oli imperialistidel tarvis selleks, et varjata kapitalistlikus maailmas kasvavat laialdaste rahvahulkade rahulolematust ekspluateerimise, nälja ja viletsuse, reaktsiooni ja sõja vastu.

Pärast rahvademokraatia kui ühiskonna poliitilise organiseerimise uue vormi kehtestamist tegi rahvavõim reaktsiooni jõudude vastu toimunud pingelise võitluse tulemusel igaveseks lõpu välismaisele orjusele, viis läbi revolutsioonilised agraaarsed ümberkujundused ning likvideeris feodalismi igandid. Võtnud ära mõisnikelt maa ja andnud selle talupoegade omanduseks, tegi rahvavõim seega teoks töötava talurahva kõige palavamad igatsused.

Suurkodanlusele anti tugev löök seoses nende isikute omandi konfiskeerimisega, kes olid olnud koostöös hitlerlastega. Tunduv osa tootmisvahendeid läks üle rahva kätte.

Seega sai rahvademokraatlik kord juba oma kehtimise esimesel perioodil rahva rõhuva enamiku toetuse osaliseks ning rajas kindla aluse ühiskonna ümberkujundamise suurte ülesannete lahendamiseks.

Töölisklassi juhtiva ja suunava osa tõhustamine Kesk- ja Kagu-Euroopa maades ning töölisklassi ja töötava talurahva liidu tugevnemine lõid eeldused üleminekuks rahvademokraatia arenemise teisele etapile — sotsialistliku revolutsiooni etapile. Edasise võitluse käigus lõi nende maade töölisklass kommunistlike ja töölisparteide juhtimisel poliitiliselt kodanlust, kes ajas oma rahvaste suhtes reeturlikku poliitikat, ning kõrvaldas ta täielikult võimu juurest. Suur- ja keskmise tööstuse, maapõuevarade, transpordi ja pankade natsionaliseerimine, väliskaubanduse monopoli sisseseadmine murdis kapitalistide majandusliku võimu ning likvideeris täielikult reaktsiooni majandusliku baasi rahvademokraatia maades.

Koos põhiliste tootmisvahendite eraomanduse likvideerimisega kaotas kapitalistliku konkurentsi ja tootmise anarhia seadus rahvademokraatia maade põhilistes majandusharudes oma jõu ning asendus rahvamajanduse plaanikindla (proportsionaalse) arenemise majandusseadusega. Rahvademokraatia maad võisid asuda rahvamajanduse plaanipärasele juhtimisele.

Töölisklass ühines kommunistlike ja töölisparteide juhtimisel monoliitseks tervikuks, tugevdades seega oma avan gardset osa rahvademokraatia riikides.

Samm-sammult purustati vana, kodanlik-feodaalne riigiaparaat ja loodi uus, rahvademokraatlik riigiaparaat. Põhjalike poliitiliste, sotsiaalsete ja majanduslike ümberkorralduste tulemusel muutus rahvademokraatlik kord oma sisult proletariaadi diktatuuri riiklikuks vormiks. Rahva-

demokraatia maad astusid sotsialismi ülesehitamise ajajärku.

Rahva-Hiinas, kes enne rahvademokraatia riigiks muutmist ja kapitalismilt sotsialismile ülemineku ajajärku astumist eksisteeris kui poolasumaa, poolfeodaalne ja majanduslikult äärmiselt mahajäänud maa, oli imperialismivastase ja feodalismivastase võitluse ülesannete ulatus tunduvalt laialdasem kui Euroopa rahvademokraatia maades. Määratu suuri jõupingutusi oli tarvis imperialistlike agresorite kallalekippumiste tagasitõrjumiseks, kes ei soovinud leppida selle faktiga, et Hiina langes välja nende eksplaateerimissfäärist. Grandioosne ülesanne tuli lahendada ka külas. Töötavate talupoegade määratu suured hulgad oli vaja päästa feodaalse orjuse kammitsaist, võtta mõisnikelt ära kümned miljonid hektarid maad ning jagada see õiglaselt talupoegade vahel.

Nende tähtsate ülesannete lahendamiseks kulus hiina rahval mitu aastat. Hiina töölisklass suutis koondada enda ümber töötava talurahva hulgad ning tõmmata imperialismi- ja feodalismivastasesse võitlusse kaasa ka osa rahvuslikku kodanlust. Kuulsa kommunistliku partei poolt juhitava proletariaadi hegemoonia kindlustas Rahva-Hiina järkjärgulise ülemineku sotsialistliku ülesehitustöö ülesannete lahendamisele. Alates 1953. aastast asus Hiina oma esimese viie aasta plaani teostamisele, mille põhieesmärgiks on aluste rajamine maa sotsialistlikule industrialiseerimisele.

Nii tekkisid, arenesid ja tugevnesid rahvademokraatia maad, kes suure Nõukogude Liidu ümber koondununa on moodustanud ühtse ja võimsa sotsialistliku leeri, mis seisab kapitalismi leeri vastas.

Demokraatia ja sotsialismi leeri maade vahel on välja kujunenud tiheda sõpruse, koostöö ja vastastikuse abistamise suhted, niisugused uut tüüpi rahvusvahelised suhted, mida kogu inimkonna ajaloos seni pole tuntud. Sellesse leeri kuuluvate riikide vastastikuste suhete printsiibid tulevad uue, kapitalismi asemele loodud ühiskondliku korra olemusest, sotsialismi olemusest.

Imperialismi ajastul muutus kapitalism rahvaste suuri maks rõhujaks. Kodanlus heitis kodanlik-demokraatlike vabaduste lipu üle parda ning müüb ja reedab oma maade rahvuslikke huve, et rahuldada isiklikke omakasupüüdlikke huve.

Imperialism ei saa eksisteerida ilma rahvaste julma rõhumiseta ja halastamatu ekspluateerimiseta. Oma arenemises allub imperialistlik leer kaasaegse kapitalismi põhilisele majandusseadusele. Selle seaduse peamiseks joonteks ja nõudeiks on maksimaalse kapitalistliku kasumi kindlustamine antud maa rahvastiku enamuse ekspluateerimise, laostamise ja pauperiseerimise teel, teiste maade, eriti mahajäänud maade rahvaste orjastamise ja süstemaatilise paljaksriisumise teel, sõdade ja rahvamajanduse militariseerimise teel.

Kaasaegse kapitalismi põhiline majandusseadus toob kujukalt esile kapitalismi olemuse ja näitab, et kapitalistlike maade kogu sise- ja välispoliitika on allutatud sellele eesmärgile, et finantskapitali tuusad saaksid maksimaalseid kasumeid. Just maksimaalsete kasumite saamise vajadus tõukab imperialistlike riikide valitsevaid ringkondi niisugustele riskantsetele sammudele, nagu asumaade ja teiste mahajäänud maade orjastamine ja süstemaatiline paljaksriisumine, rea maade sõltumatuse likvideerimine, uute veriste sõdade vallapäätmine, katsed saavutada ülevõimu kogu maailmas.

Maksimaalsete kasumite jahil tekivad kokkupõrked mitmesuguste imperialistlike maade monopolistlike ringkondade vahel ning need astuvad ägedasse omavahelisse võitlusse. See tingib paratamatult imperialistlike vastuolude teravnemist ja süvenemist, mis omakorda põhjustab sõdu kapitalistlike maade vahel.

Maailma kapitalistliku süsteemi arenemine ei toimu ühtlaselt, vaid kriiside ja sõjaliste katastroofide kaudu. Kuni säilib imperialism, jääb püsima ka monopolistliku kapitalismi alatiste kaaslaste — uute sõdade oht.

Kapitalistliku leeri maade vahel väljakujunenud vastastikused suhted peegeldavad selgesti imperialismi kiskjaolemust. Nõrgemate riikide orjastamine tugevamate riikide poolt, metropooliate parasiteerimine asumaade süstemaatilise riisumise arvel, arenenud maade taotlused pidurdada tootlike jõudude kasvu tööstuslikult vähem arenenud maa- des, ohjeldamatu majanduslik ja poliitiline ekspansioon, et kehtestada ülevõimu teiste rahvaste üle — niisugused on jooned, mis iseloomustavad suhteid kapitalistliku leeri riikide vahel.

Kogu täiuses avaldub imperialismi tõeline olemus suhtes, mis on välja kujunenud agressiivse imperialistliku leeri

peamise maa — Ameerika Ühendriikide ja selle leeri teiste riikide vahel. Suhted ülemaailmse reaktsiooni keskuse — Ameerika Ühendriikide ja teiste kapitalistlike maade vahel on jõhkra diktaadi, sõltuvate maade avaliku riisumise ja ekspuaterimise suhted, nende maade riikliku suveräänsuse likvideerimise suhted. Kasutades asjaolu, et Inglismaa ja Prantsusmaa teise maailmasõja tagajärjel nõrgenesid, sundisid Ameerika Ühendriigid neile ja teistele Lääne-Euroopa maadele peale orjastava ameerika „abi” eesmärgiga muuta need maad seismajäänud ameerika kaupade müügiturgudeks, likvideerida nende rahvuslik sõltumatus ja tõugata neid kuritegelikesse rahvusvahelistesse avantüüridesse.

Tundes hirmu rahu, demokraatia ja sotsialismi jõudude kasvu ja monoliitsuse ees, päästsid Ameerika Ühendriikide valitsevad ringkonnad valla relvastatud agressiooni rahuarmastava Korea rahva vastu. Ameerika imperialistid püüavad igati maha suruda asumaade ja sõltuvate maade rahvaste vabadusliikumist. Ameerika Ühendriigid taotlevad ka sõja taasalusdamist Indo-Hiinas oma rahvusliku vabaduse eest võitlevate Vietnami, Patet-Lao ja Khmeri rahvaste vastu. Genfis toimunud välisministrite nõupidamisest osa võtnud Ameerika Ühendriikide esindaja otsese juhendi järgi aeti nurja Korea küsimuse lõplik rahulik lahendamine.

Ameerika Ühendriikide imperialistid on kõige õelamad vaenlased suurele hiina rahvale, kes on endale kätte võitnud vabaduse ja sõltumatuse. Ameerika Ühendriikide relvastatud jõud okupeerisid Hiinale kuuluva Taivani saare. Ameerika valitsus on aktiivselt vastu Hiina Rahvavabariigi vastuvõtmisele Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni, milline asjaolu on paratamatult rahvusvahelise pinevuse suurendamise allikaks.

Ameerika monopolistid sunnivad sõltuvaid maid veelgi intensiivsemalt teostama relvastuse võidujooksu, mis laostab nende maade majandust ning põhjustab rahvahulkade veelgi suuremat vaesumist. Rikkudes jämedalt Potsdami ja teisi rahvusvahelisi kokkuleppeid, taastavad Ameerika Ühendriigid saksa ja jaapani imperialismi. Hoolimata kogu maailma rahvaste põhilistest elulistest huvidest on Ameerika Ühendriikide valitsevad ringkonnad igati vastu aatomi- ja vesinikurelva tingimusteta keelamisele.

Ameerika Ühendriikide militaristid on maakera kõik osad katnud sõjaliste baaside võrguga; nad laiendavad agressiivset Põhja-Atlandi liitu, püüavad kokku klopsida ka

teisi sõjalisi blokke ning tõmmata oma avantüristlikesse plaanidesse, mis on suunatud Nõukogude Liidu ja rahvademokraatia riikide vastu, Aafrika, Aasia, Kesk- ja Lõuna-Ameerika maid.

Ameerika Ühendriikide imperialistlikud ringkonnad on astunud kogu maailma ette kui NSV Liidu ja rahvademokraatia maade vastu suunatud spionaaži ja diversioonide organiseerijad. Ameerika Ühendriikide kongress finantseerib avalikult mõrvareid, terroriste ja diversante, keda ameerika luure saadab rahuarmastavatesse demokraatlikesse maadesse. Kogu maailm teab, et kõik paljastatud vandenõud rahvademokraatia maades kehtiva korra vastu on organiseeritud Ameerika Ühendriikide, Inglismaa ja Prantsusmaa poolt, kusjuures vandenõude organiseerimisest demokraatliku leeri maades on aktiivselt osa võtnud ülalmainitud riikide esindajad.

Nüüd näevad kõik, et Ameerika Ühendriikide valitsevate ringkondade poolt „jõupositsioonilt” aetav poliitika ei ole andnud positiivseid tulemusi nii poliitika kui ka majanduse valdkonnas. See poliitika on saanud läbikukkumise osaliseks ka sõjalises suhtes. Sellest kõneleb näiteks kogu sündmuste käik Koreas, rahvusliku vabadusliikumise edusammud Vietnami ja teistes maades. Sellest samast annab tunnistust ka Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa reaktiooniliste ringkondade katsete läbikukkumine organiseerida Nõukogude Liidu, Rahva-Hiina ja Euroopa rahvademokraatia maade majanduslikku blokaadi.

Ameerika monopolistliku kapitali agressiivne poliitika teravdab paratamatult vastuolusid, kutsub esile kapitalistlikus maailmas konflikte ja vapustusi, mis on maailma imperialistliku süsteemi laostumise tähtsaks teguriks, üheks tema sisemise nõrkuse süvenemise eelduseks. Sisemised konfliktid imperialismi leeris annavad hoogu kapitalistlike maade valitsevate ringkondade avantüristlikele ning tekitavad ohtu rahuüritusele kogu maailmas.

Ameerika agressorite ja nende, teiste imperialistlike riikide reaktioonilistesse ringkondadesse kuuluvate abistajate kuritegelik poliitika leiab kasvavat vastupanu kõigi maade vabadustarmastavate rahvaste poolt, kes on eluliselt huvitatud rahu säilitamisest ja kindlustamisest ning rahvusvahelise koostöö arendamisest.

Hoopis teisiti on korraldatud riikidevahelised suhted demokraatia ja sotsialismi leeris, mille moodustamine oli

rahvaste määratu suureks saavutuseks. Sotsialismi leeris, mis hõlmab rohkem kui kolmandiku inimkonnast, sammuvad praegu tihedas ja vennalikus üksmeeles koos nõukogude rahvaga suur hiina rahvas, Poola, Tšehhoslovakkia, Ungari, Rumeenia, Bulgaaria, Albaania, Korea Rahvademokraatliku Vabariigi, Saksa Demokraatliku Vabariigi ja Mongoolia Rahvavabariigi vennalikud rahvad. Selle leeriga on liitunud ka Vietnami Demokraatlik Vabariik Indo-Hiinas, kelle rahvas ennastsalgava võitlusega prantsuse kolonisaatorite vastu saavutas endale vabaduse ja sõltumatuse.

NSV Liidu ja rahvademokraatia maade vahelistes suhetes pole olnud, ei ole ega saagi olla kapitalistlikele riikidele iseloomustavat lepitamatut vastuolu, mis valitseb vastastikusele koostööle rajatud rahvaste majandusliku ühendamise protsessi ning nende rahvaste imperialistlike orjastamis- ja rõhumisviiside vahel.

Uue ühiskondliku korra klassialuseks on tölisklassi ja töötava talurahva liit. See liit tugevneb kõrvalekaldumatult, et võidukalt üles ehitada sotsialism, likvideerida kapitalism, rahvusliku rõhumise ja kodanliku natsionalismi jäänused, kindlustada kõikide rahvaste vaba arenemine ja rahvaste sõprus proletaarse internatsionalismi põhimõtete alusel. Sotsialistlikud rahvused moodustavad võitluses imperialismi vastu ühtse rinde kõigi rõhutud rahvastega.

Demokraatia ja sotsialismi leeri moodustumisega tekki- sid ühiskondlikud, majanduslikud, poliitilised ja ideoloogilised eeldused selleks, et Nõukogude Liidu rahvaste vennaliku koostöö eeskuju sai kõikide sellesse leeri ühinunud demokraatlike riikide ühisvaraks.

Proletaarse internatsionalismi suured põhimõtted, millele rajanevad arvukate rahvuste ja rahvaste vahelised suhted Nõukogude Liidus, on nüüd saanud kõigi sotsialistliku leeri riikide vastastikuste suhete baasiks. See on üli- tähtsaks tagatiseks rahu, demokraatia ja sotsialismi üri- tuse võitmatusele.

Proletaarne internatsionalism väljendab võitmatuid, progressiivseid tendentse rahvaste elus. Proletaarne internatsionalism, mis tugineb kõige eesrindlikumale teooriale — marksismi-leninismi teooriale, tähendab suurte ja väikeste rahvaste täielikku võrdõiguslust, nende vennalikku vastastikust abistamist ning ühist võitlust imperialistliku agres-

Siooni jõudude ja rahvusliku rõhumise igasuguste vormide vastu, rahu, demokraatia ja sotsialismi eest.

Vastupidiselt proletaarsele internatsionalismile on kodanlik natsionalism rahvusliku vihavaenu õhutamise ideoloogia, ideoloogia, mis propageerib ühtede rahvaste ülevõimu maksmapanemist teiste rahvaste üle, vallutussõdade ideoloogia.

Proletaarse internatsionalismi suurte ideede elustavast jõust rääkisid Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XIX kongressil välismaiste kommunistlike ja töölisparteide esindajad. Palavat tänu igakülgse vennaliku abi eest uue elu ehitamisel avaldasid kongressil oma sõnavõttudes rahvademokraatia maade kommunistlike ja töölisparteide tegelased.

Nõukogude Liidu — maailma esimese sotsialistliku riigi välispoliitikas kehastuvad kogu järjekindlusega proletaarse internatsionalismi põhimõtted. Nõukogude välispoliitika tuleneb meie riikliku ja ühiskondliku korra iseloomust ning vastab täielikult meie maal valitsevale rahvaste võrdõiguse ja sõpruse ideoloogiale. See poliitika on teaduslikult põhjendatud ning on kooskõlas ühiskonna arenemise objekttiivsete seaduste toimega. Nõukogude Liidu välispoliitika lähtub eriti sellest teesist, et on võimalik kahe erineva sotsiaalse süsteemi — sotsialistliku ja kapitalistliku süsteemi pikaajaline rahulik kooseksisteerimine ja arenemine. See tees tuleneb Lenini poolt avastatud seadusest, et imperialismi ajastul toimub kapitalistlike maade majanduslik ja poliitiline arenemine ebaühtlaselt ja hüppeliselt, ning sellest seadusest tulenevast järeldusest, et sotsialismi võit on võimalik esialgu ühel eraldi võetud maal.

Kindlustades meie riiki, täidab nõukogude välispoliitika edukalt oma rahvuslikke ja internatsionaalseid ülesandeid. Ta kaitseb rahu Nõukogude Liidu rahvastele, kes töötavad kommunistliku ühiskonna ülesehitamiseks meie maal, toetab aktiivselt rahvademokraatia maade töötajaid oma riikide kindlustamisel, tunneb kaasa kõigi maade töötajatele ja abistab neid võitluses rahu eest.

Saavutanud rahvusliku ebavõrdsuse likvideerimise ning kindlustanud rahvaste sõpruse meie maal, on Kommunistlik Partei ja Nõukogude valitsus alati võidelnud ning võitlevad kogu maailma rahvaste ja rahvuste võrdõiguse eest. Nõukogude välispoliitika lähtub kõrvalekaldumatult põhimõttest, et suured ja väikesed rahvad ning riigid on võrd-

õiguslikud, et kõigil rahvastel on õigus enesemääramisele ja riiklikule suveräänsusele. Oma olemasolu esimestest päevadest alates esineb Nõukogude riik rahvusvahelisel areenil aktiivselt ja otsustavalt väikeste ja rõhutud rahvaste ning riikide huvide ja õiguste kaitsjana. Nõukogude rahvas kindlustab ja arendab sõprussidemeid kapitalistlike maade ja asumaade töötajatega, toetab neid moraalselt ja poliitiliselt võitluses rahvusliku sõltumatuse ja rahu kindlustamise eest.

NSV Liidu välispoliitika, mille eesmärgiks on kõigiti arendada igakülgseid sõbralikke suhteid rahvademokraatlike riikidega, aitab aktiivselt kaasa rahuarmastava sotsialistliku leeri jõudude tihedale kokkuliitmisele.

Nõukogude välispoliitika, mis tugineb Nõukogude riigi võimsusele ja kõigi rahuarmastavate rahvaste kindlale toetusele, kasutab kõiki võimalusi selleks, et takistada rahu vaenlastel valla päästa uut maailmasõda. „Mis puutub Nõukogude valitsusse,” ütles G. M. Malenkov oma vastustes hr. Kingsbury Smithi küsimustele, „siis on ta teinud, teeb praegu ja ka tulevikus kõik selleks, et rahvad elaksid rahu, et rahvusvaheline pinge nõrgeneks ja saaks kehtestatud normaalsed suhted riikide vahel.”

Nõukogude Liit kaitseb rahvusvahelisel areenil järjekindlalt ja kõrvalekaldumatult oma rahupoliitika põhimõtteid, mis vastavad kõigi rahuarmastavate rahvaste huvidele. Nõukogude Liit lähtub sellest, et kui tahetakse, on võimalik kõiki vaieldavaid rahvusvahelisi küsimusi lahendada rahulikul teel.

„... Nõukogude Liidu välispoliitika,” öeldakse NSV Liidu välisministri V. M. Molotovi avalduses Berliini nõupidamise tulemuste kohta, „on suunatud rahu ja rahvusvahelise koostöö kindlustamisele. Nõukogude valitsuse poliitika lähtub sellest põhilisest seisukohast, et rahvusvahelistes suhetes ei ole niisuguseid vaieldavaid küsimusi, mida ei saaks lahendada rahulikul teel. See on rahu kindlustamise poliitika. Ta vastab rahvastevahelise sõbraliku koostöö huvidele.”

Vastupidiselt kapitalismile toob sotsialism rahvastele rahu ja sõpruse. Sotsialismi leer on rahu leer. Vaatamata sellele, et sotsialistliku leeri maad asuvad uue ühiskonna loomise erinevail astmeil, on lõppe märk neil üks — kommunismi ülesehitamine. Neis maades kindlustunud uue

ühiskondliku korra olemuse määrab ära sotsialismi põhiline majandusseadus, mille olulisteks joonteks ja nõudeiks on kogu ühiskonna järjest kasvavate materiaalsete ja kultuuriliste vajaduste maksimaalse rahuldamise kindlustamine sotsialistliku tootmise pideva suurendamise ja täiustamisega kõrgeima tehnika baasil. Selle seaduse toime tingibki kõigi sotsialistliku leeri riikide rahuliku majandusliku aerngu ning nende riikide rahvaste loominguliste jõudude pideva õitsengu.

Nõukogude Liidu, Hiina Rahvavabariigi ja kõigi teiste sotsialistliku leeri riikide kiireks ja igakülgeks arenemiseks on vaja rahu, sest ainult kindla rahu tingimustes saab maksimaalse kiirusega arendada majandust ja tõsta töörahva heaolu.

Sotsialistliku leeri riikides on likvideeritud põhjused, mis kapitalistlikus maailmas paratamatult tekitavad sõdu. Hoolitsedes väsimatult oma rahvaste heaolu eest, ei ole neil riikidel vajadust ekspansiooni järele. Nõukogude korra ja rahvademokraatliku korra olemusele on täiesti võõras asumaade vallutamine ja riisumine.

Nõukogude Liidus ja rahvademokraatia maades on igaveseks kadunud põhjused, mis tekitavad majanduskriise. Seepärast ei saagi neil riikidel olla kapitalistlikele maadele omaseid taotlusi otsida kriisidest väljapääsu sõjaliste avantüüride ja majanduse militariseerimise teel. Nõukogude Liidus ja rahvademokraatia maades viiakse järjekindlalt ellu leninlik-stalinliku rahvuspoliitika põhimõtteid. Nõukogude Liidu Kommunistlik Partei saavutas tsarismi poolt rõhutatud rahvaste majandusliku ja kultuurilise mahajäämuse likvideerimise, liitis ühtseks pereks kõik NSV Liidu rahvad ja kujundas välja nõukogude rahvaste sõpruse ning moraalse ja poliitilise ühtsuse. Meie maal kujunesid rahvaste vahel välja ennenägematud suhted, mis on rajatud kõikide nõukogude rahvusvabariikide vennaliku vastastikuse abistamise põhimõtteile.

Edukalt lahendatakse rahvusküsimust ka rahvademokraatia maades. Kommunistlikud ja töölisparteid ning rahvavõim kuulutasid välja kõigi rahvaste täieliku võrdõiguslikkuse. Sotsialistliku industrialiseerimise, põllumajanduse arendamise ja sotsialistliku ümberkujundamise poliitika, töörahva elatus- ja kultuuritaseme tõstmise grandioosne programm — kõik see likvideerib kiiresti üksikute rahvaste faktilise ebavõrdsuse.

Elutingimuste põhjaliku parandamise, majanduse kiire arendamise ja rahvuskultuuri õitsengu hiilgavaks näiteks on arvukate vähemusrahvuste olukord Rahva-Hiinas. Kümned väikesed hõimud ja rahvused, kes kuomintangi reaktsoonilise kliki ja väliskapitali võimutsemise tingimustes olid määratud väljasuremisele, on nüüd taasärganud uuele elule ning võtavad aktiivselt osa võimsa tööstusega Rahva-Hiina ülesehitamisest.

Mida edukamalt kulgeb uue elu ehitamine rahvademokraatia maades, seda kiiremini toimub seal sotsialistlike rahvuste kujunemise protsess ning vajuvad minevikku kodanliku natsionalismi ideoloogia jäänused. Mida edukamalt teostub rahvademokraatia maades sotsialismi ülesehitamise suur üritus, seda täielikumalt ja sügavamalt kehastuvad sotsialistliku leeri maade vastastikustes suhetes proletaarse internatsionalismi suured põhimõtted, tugevneb rahvademokraatia maade sõprus Nõukogude Liiduga, süveneb koostöö ja vastastikune abistamine.

Vabade rahvaste sõprus ja koostöö on sotsialistliku leeri riikide jõu ja võimsuse tähtsaks allikaks. Rahvademokraatia maade tootlike jõudude järjekindel kasv, uue ühiskondliku ja riikliku korra kindlustamine toimub järjest tugevnevate ja laienevate sidemete alusel, mis neil maadel on nii Nõukogude Liiduga kui ka omavahel.

Nõukogude Liit ja rahvademokraatia maad on eluliselt huvitatud tootlike jõudude kõige kiiremast vastastikusest arendamisest. Iga selle maa rahvamajanduse arenemine tugevdab kogu sotsialistliku leeri majanduslikku võimsust ja kaitsevõimet. Siit tulenevad vastastikuse majandusliku abistamise taotlused, taotlused luua laialdane vastastikuste majanduslike suhete süsteem sõpruse, vastastikuse lugupidamise ja võrdõiglusel alusel. Võimsa sotsialistliku riigi toetus etendab olulist osa rahvademokraatia maade poliitilise iseseisvuse ja majandusliku sõltumatuse kindlustamisel.

Vaenuliku kapitalistliku ümbruse tingimustes on rahvademokraatia maadele eriti tähtis Nõukogude Liidu abi. Ilma koostööta Nõukogude Liiduga ja omavahel ning vastastikuse abistamiseta ei oleks rahvademokraatlikud riigid suutelised teostama oma perspektiivplaane, millede eesmärgiks on sotsialistliku majanduse alusmüüri rajamine. Sõprus ja vennalik koostöö Nõukogude Liiduga ning omavahel on vajalikuks tingimuseks, et edukalt ehitada üles

sotsialistlik ühiskond rahvademokraatia maades, säilitada ja kindlustada nende rahvuslikku sõltumatust ja riiklikku suveräänsust.

Sotsialistliku leeri maade huvide majanduslik ja poliitiline ühtsus, nende soov tihedalt ja sõbralikult koos töötada, nende püüe kindlale rahule kajastuvad nende riikide vahel sõlmitud lepinguis ja kokkulepetes. Tähtsamateks taolisteks dokumentideks on sõpruse, liidu ja vastastikuse abistamise lepingud Nõukogude Liidu ja rahvademokraatlike riikide vahel.

Need lepingud, mis on rajatud täieliku võrdõigluse säilitamisele riikide vahel ning on suunatud rahu kindlustamisele ja sõbraliku rahvusvahelise koostöö arendamisele, on oma olemuselt täiesti vastandlikud ebaõiglastele, eavõrdsetele ja agressiivsetele lepingutele, mis määratlevad vastastikuseid suhteid imperialistliku leeri riikide vahel. Niisuguste imperialistlike lepingute tüüpilisteks näideteks on agressiivne Põhja-Atlandi pakt, leping niinimetatud Euroopa söe- ja teraseühenduse moodustamise kohta („Schumani plaan“), kokkulepete süsteem Lääne-Euroopa maadele orjastava ameerika abi pealesundimise kohta („Marshalli plaan“, „seadus vastastikuse julgeoleku kindlustamisest“) ning eriti Bonni ja Pariisi kokkulepped, mis on otseselt suunatud sellele, et niinimetatud „Euroopa armee“ loomise ettekäändel taastada endine hitlerlik „wehrmacht“ ameerika ülemjuhatusel all.

Kõigi nende lepingute ja kokkulepete abil teeb ameerika imperialism teised kapitalistlikud riigid oma majandusliku ja poliitilise ekspansiooni objektideks, desorganiseerib oma partnerite majandust, paneb nende riikide rahvas-tele relvastuse võidujooksu ülejõu käiva koorma ning tõukab neid sõjaliste avantüüride ohtlikule ja riskantsele teele.

Nõukogude Liidu ja rahvademokraatia maade vahel sõlmitud lepingute peamiseks sisuks on hoolitsus rahu säilitamise ja kindlustamise eest. Need lepingud fikseerivad seda põhjalikku pööret, mis on toimunud nende maade vahelistes suhetes teise maailmasõja tagajärjel.

Mitte kauges minevikus suhtusid peamised kapitalistlikud riigid Kesk- ja Kagu-Euroopa maadesse, kes nüüd on kapitalistlikust süsteemist välja langenud, nagu vahetusrahasse oma suures poliitilises mängus. Ajaloost võib tuua selle kohta küllaltki palju näiteid. Nõukogude Liiduga

sõlmitud lepingud sõpruse ja vastastikuse abistamise kohta on teinud niisugusele ebaõiglasele olukorrale jäädavalt lõpu. Need lepingud on rahvademokraatia maade sõltumatus kindlustamise ja riikliku suveräänsuse säilitamise kindlaks tagatiseks ning on rajanud kindla aluse vennalike rahvaste majanduslikule koostööle ja vastastikusele abistamisele.

Elu on näidanud, et sõpruse, vastastikuse abistamise ja koostöö lepingud, mis on sõlmitud Nõukogude Liidu ja rahvademokraatia maade vahel, on tõhusaks vahendiks võitluses rahu ja rahvusvahelise julgeoleku eest ning revanšistliku saksa militarismi agressiooni kordumise võimaluse vastu. Pidevalt kasvab nende lepingute tähtsus rahu kindlustamise ja rahvusvahelise koostöö arendamise ürituses. Olles ustavad oma rahuarmastavale välispoliitikale, on Nõukogude Liit ja rahvademokraatia maad faktidega korduvalt tõestanud, et nad taotleavad alati ja järjekindlalt kõigi rahvusvaheliste probleemide rahulikku reguleerimist üksteise mõistmisele jõudmise alusel.

Eriti tähtsat osa võitluses rahu ja üldise julgeoleku eest etendab Nõukogude-Hiina leping sõpruse, liidu ja vastastikuse abistamise kohta, mis kirjutati alla 14. veebruaril 1950. aastal. Kogu seda lepingut ja iga tema artiklit iseloomustab taotlus kindlustada püsiv rahu ja rahvaste julgeolek NSV Liidu ja Hiina rahvaste sõpruse ja koostöö igakülgse arendamise teel.

Lepingu peamine ülesanne on ära hoida agressiooni kordamist ja rahu häirimist Jaapani või mistahes teise riigi poolt, milline otseselt või kaudselt ühineks Jaapaniga agressiooniaktide kordasaatmiseks. Tingimustes, kus ameerika imperialistide aktiivsel toetusel elavneb Jaapanis üha enam reaktsioon oma revanšistlike taotlustega, omandab see ülesanne erilise tähtsuse.

Sõpruse, liidu ja vastastikuse abistamise leping näeb ette majanduslike ja kultuurisidemete igakülgset arendamist ja kindlustamist NSV Liidu ja Hiina vahel. „Mõlemad Lepinguosalised Pooled,” öeldakse lepingu tekstis, „kohustuvad sõpruse ja koostöö vaimus ja vastavalt võrdõigtluse, vastastikuste huvide, samuti ka riiklikust suveräänsusest ja territoriaalsest terviklikkusest vastastikuse lugupidamise ning teise Poole siseasjadesse mittevahelesegamise põhimõtetele — arendama ja kindlustama majanduslikke ja kultuurisidemeid Nõukogude Liidu ja Hiina

vahel, andma teineteisele igasugust võimalikku majanduslikku abi ja teostama vajalikku majanduslikku koostööd.”

Aastad, mis on möödunud Nõukogude-Hiina lepingu allakirjutamise päevast, on näidanud kogu maailmale selle kahe suure rahva kauaaegset sõprust kinnitanud lepingu erakordset elujõudu ja efektiivsust.

Vennaliku sõpruse suhted, mis valitsevad Nõukogude Liidu ning Euroopa ja Aasia rahvademokraatia maade vahel, annavad tunnistust rahu, demokraatia ja sotsialismi ürituse võitmatusest. Need uued sotsialistlikud suhted on soodsaks pinnaks viljaka ja mitmekülgse majandusliku koostöö arendamisele sotsialistliku leeri riikide vahel.

DEMOKRAATLIKU MAAILMATURU TEKIMINE

Kõigi sotsialistliku leeri riikide ühine suur eesmärk — kommunismi ülesehitamine — ja nende ühiskondliku korra ühetüübilisus on stiimuliks kõige tihedamale majanduslikule koostööle. Vabade rahvaste eluseaduseks on saanud ehitada uut ühiskonda mitte üksikult, vaid toetudes kõigi sotsialistliku leeri riikide sõbralikule abile.

Sotsialistliku leeri riikide vahel on kujunenud välja terve süsteem mitmesuguseid majanduslikke suhteid. Nende sidemete hulka kuuluvad väliskaubandus, koostöö tööstuse ja transpordi alal, eriti aga segaettevõtete organiseerimine, teaduslik-tehniline koostöö, laenude ja krediitide andmine, tööstusettevõtete ühine ehitamine, looduslike ressursside ühine ekspluateerimine, laialdane tootmiskogemuste vahetamine ja koostöö kaadri ettevalmistamise alal.

Majanduslik koostöö Nõukogude Liiduga, samuti omavaheline majanduslik koostöö omab esmajärgulist tähtsust rahvademokraatia maade arenemisel sotsialismi teed mööda, nende maade rahvaste elutaseme tõstmisel.

Oma töös „Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus” andis J. V. Stalin sotsialistliku leeri maade vahelistele majanduslikele sidemetele järgmise iseloomustuse:

„... Sõjajärgsel perioodil lähenesid need maad üksteisele majanduslikult ja korraldasid majandusliku koostöö ja vastastikuse abistamise. Selle koostöö kogemused näitavad, et ükski kapitalistlik maa poleks suutnud anda rahvademokraatia maadele niisugust tõhusat ja tehniliselt kvalifitseer-

ritud abi, kui seda annab neile Nõukogude Liit. Asi ei seisa ainult selles, et see abi on maksimaalselt odav ja tehniliselt esmaklassiline. Asi seisab eeskätt selles, et selle aluseks on siiras soov aidata üksteist ja saavutada ühine majanduslik tõus.”

Sotsialistliku leeri vaheliste majanduslike sidemete tähtsamaks vormiks on väliskaubandus. Vastastikuse kaubavahetuse korras saab iga sotsialismi leeri maa igasuguseid materiaalseid väärtusi, mida tal endal ei ole ning mida on piisavalt teisel maal. Tuleb rõhutada, et väliskaubanduse käive on mitmekülgsete majanduslike sidemete tulemuks. Nende sidemete igasugune vorm — olgu see segaettevõtted, loodusvarade ühine kasutamine või krediidi andmine — viib kaubavahetuse laiendamisele.

Kapitalistlikus maailmas on väliskaubandus koondatud monopolistlike ühenduste — trustide ja kontsernide kätte ning on neile tööriistaks ülevõimu ja orjastamise, majandusliku agressiooni ja riisumise teostamisel. Monopolistidele-spekulantidele on väliskaubandus sõltuvate ja mahajäänud maade rahvaste orjastamise ja paljaksriisumise vahendiks. Ebavõrdsus, mitteekvivalentne (ebavõrdse väärtusega) vahetus, pettus ja vägivald — niisugusel alusel toimub see kaubandus.

Maksimaalsete kasumite jahil on Ameerika Ühendriikide, Inglismaa ja Prantsusmaa monopolistid tugevdanud sõjaajajärgsel perioodil asumaade ja sõltuvate maade riisumist. Realiseerides nende maade turgudel oma kaupu kõrgete monopolihindadega ning ostes seal üles tooraineid ja toiduaineid monopoolsetl madalate hindadega, rikastuvad kapitalistid muinasjutuliselt. Nii said ameerika monopolid kodanlikus ajakirjanduses avaldatud ilmselt vähendatud andmete järgi 1948. aastal kaupade „müügist” mahajäänud maades 3,7 miljardit dollarit kasumit. Kasumite üldsumma, mida Ameerika Ühendriikide kapitalistid said samal aastal asumaadest ja sõltuvatest maadest, ulatus 7,5 miljardi dollarini.

Kagu-Aasia, Lähis- ja Kaug-Ida, Aafrika ja Lõuna-Ameerika maades elavad sajad miljonid inimesed imperialistliku riisumise tagajärjel alalise nälja tingimustes, määratu suur hulk inimesi aga on juba langenud näljasurma ohvriks. Ligikaudu üht kolmandikku maakera elanikkonda hõlmavate sõltuvate maade rahvuslik tulu moodustas 1949.—1950. a. isegi kodanlike statistikute arvestuste järgi

vähem kui 5 protsenti maailma üldtulust. Nende maade elanike keskmine tulu ulatus selle aja jooksul vaevalt 50 dollarini isiku peale aastas, s. t. oli täiesti ebapiisav isegi poolnäljas elamiseks.

Sotsialismi leeris on väliskaubandus sellesse leeri kuuluvate riikide majandusliku tõusu ja rahvaste heaolu kasvu kindlustamise vahendiks. Koostöö ja vennaliku vastastikuse abistamise idee läbib punase niidina kõiki suhteid uuel maailmaturul. Poolte täielik võrdõiguslus, igasuguse surveavaldamise puudumine, lugupidamine oma partneri vastu, vastastikune kasusaamine ja vastastikune abi on sotsialistliku leeri maade väliskaubanduse vankumatuiks põhimõtteiks. Iga sotsialistliku leeri maa, realiseerides vennalikes maades väliskaubanduse abil järjest suuremal hulgal kodumaisi saadusi, millede tootmist soodustavad kohalikud tingimused, saab vastu üha rohkem materiaalseid väärtusi — tooraineid, tööstusseadmeid ja teisi kaupu, mida ta vajab oma rahvamajanduse arendamiseks. Sõjaeelsel perioodil peremehetsesid kontrollimatult Hiina ning Kesk- ja Kagu-Euroopa maade turgudel välismaised imperialistid, kes takistasid majanduslike sidemete loomist Nõukogude Liiduga, nähes selles hädaohtu oma ülevõimule. Väliskaubandus Nõukogude Liiduga, millel oli Ida-Euroopa maade ja Hiina majandusele suur tähtsus, ei saanud seetõttu kuigivõrd areneda. Poola, Tšehhoslovakkia, Ungari, Rumeenia ja Bulgaaria üldises kaubakäibes ei moodustanud Nõukogude Liidu erikaal enne teist maailmasõda üht protsentigi.

Sõjaeelsel perioodil ei arenenud normaalselt ka Kesk- ja Kagu-Euroopa maade omavaheline kaubandus, kuigi selle majanduslik kasulikkus oli täiesti ilmne.

Pärast fašistlikust rõhumisest vabanemist asusid nende maade rahvad kohe korraldama laialdasi majanduslikke sidemeid oma suure sõbra ja kaitsja — Nõukogude Liiduga — ning üksteisega.

Rahvademokraatia maade töötajad paljastasid ja ajasid nurja sisemaise reaktsiooni katsed takistada tihedate majanduslike sidemete loomist nende maade ja Nõukogude Liidu vahel. Traitšo Kostov Bulgaarias, Raijk Ungaris, Slauski Tšehhoslovakkias — need nurjatud reeturid püüdsid imperialistide õhutusel kogu jõust, hoolimata rahvademokraatia maade elulistest huvidest, orienteerida neid kaubavahetust pidama peamiselt kapitalistlike maadega.

Niisuguse poliitika eesmärgiks oli rahvademokraatia maade majanduslik allutamine imperialistlikele riikidele. Rahvademokraatia maade töötajate kasvav revolutsiooniline valvsus aitas neil vaenlaste alatud kavatsused paljastada ning nurja ajada.

Tähtsamat liiki toorainete ja seadmete saadetised Nõukogude Liidust olid rahvademokraatia maadele hindamatuks abiks nende olemasolu kõige raskemal perioodil, algperioodil. Nõukogude Liidu abi etendas otsustavat osa sõjaliste purustuste likvideerimisel rahvademokraatia maades, võimaldas neil lühikese ajaga lasta käiku tööstusettevõtteid ning korraldada elanikkonna varustamist toidu- ja tööstuskaupadega. Toorainete, kütuse, toiduainete ja masinate saadetistel Nõukogude Liidust, samuti ka tehnilisel abil oli suur tähtsus Euroopa rahvademokraatia maadele nende rahvamajandusplaanide täitmisel, millede eesmärgiks oli sõjast laostatud rahvamajanduse taastamine.

Nii näiteks varustas Nõukogude Liit esimese kaubandusliku kokkuleppe järgi, mis sõlmiti Nõukogude Liidu ja Rahva-Poola vahel 1944. aasta oktoobris, Poola vabastatud rajoone söega, naftasaadustega ja tarbekaupadega. Ühtlasi abistas Nõukogude Armeed Poola töötajaid transpordi, sidesüsteemi ja elektriijaamade taastamistöödel.

1945. aasta keskel sõlmiti Nõukogude Liidu ja Poola vahel kaubaleping, mis nägi ette üldisi põhimõtteid kaubanduslike suhete arendamiseks mõlema riigi vahel. Sel ajajärgul saatis Nõukogude Liit Poolasse raua- ja mangaanimaaki, puuvilla, lina, tubakat, väetist, seadmeid ja masinaid. Need saadetised etendasid olulist osa söe-, tekstiilitööstuse ning Poola teiste tööstusharude taastamisel. Teravilja eksport Poolasse 1946. aastal likvideeris riigis näljaohu ning aitas kindlustada külvi läbiviimist Poola läänerajoonides. 1947. aasta märtsis andis NSV Liit Poolale laenu kullas ligikaudu 28 miljoni dollari ulatuses, tähtajaga kümneks aastaks. See laen võimaldas Poolal suurendada talle vajalikke kaupade ostusid kapitalistlikult maailmaturult.

Sedamööda, kuidas Poola on taastanud ja arendanud oma rahvamajandust, on ta iga aastaga suurendanud oma kaupade, sealhulgas söe, koksi, tsingi, riide ja tsemendi vastusaadetisi Nõukogude Liitu.

Tšehhoslovakkia sai temale raskel ikalduse ajal 1947. aastal NSV Liidust 600 tuhat tonni vilja. „Seega,” ütles

Tšehhoslovakkia Vabariigi president Klement Gottwald, „pästis Nõukogude Liit meid näljast. Seega kaitses ta meid reaktsioonilise mässukatse eest, mis siis oleks toimunud meie rahvale hoopis raskemais tingimustes kui hiljem, 1948. aasta veebruaris.” Kuna Tšehhoslovakkial oli tollal raske anda vastukaupu oma impordi eest NSV Liidust, võimaldas Nõukogude valitsus talle lühiajalist krediiti. Selleks, et hõlbustada Tšehhoslovakkial tööstusliku tooraine ostmist kapitalistlikest maadest, andis Nõukogude Liit talle 1948. aasta detsembris laenu kullas ja välisvaluutas.

Nõukogude Liidu esimene kaubanduslik kokkulepe Ungariga (1945. aastal) kindlustas viimase vajadusi rauamaagi osas 40 protsendi, koksi osas 50 protsendi, nikli ja bensiini osas — 100 protsendi ulatuses jne. See kokkulepe andis võimaluse korraldada rasketööstuse tootmist ning stabiliseerida majandust.

Tiheda majandusliku koostöö loomine oli oluliseks abiks Rumeenia töötajatele oma maa majanduse taastamisel. Tänu Nõukogude Liidust sisseveetud seadmetele lasti käiku naftatööstus — Rumeenia majanduse alus. Nõukogude söesaadetised võimaldasid taastada raudteetranspordi. Tuhanded tekstiilitöölised tulid tagasi vabrikutesse, mis hakkasid andma toodangut nõukogude puuvillast ja villast.

Bulgaaria Rahvavabariik sai oma olemasolu esimesel aastal NSV Liidust 11.000 tonni puuvilla, 73.000 tonni metallitooteid ja metalli põllutöömashinate valmistamiseks ning 120.000 tonni naftasaadusi. Selle abi tõttu suutis Bulgaaria lühikese ajaga lasta käiku oma tekstiilitööstuse, korraldada transporti ning anda põllumajandusele vajalikke masinaid. Peale selle saatis NSV Liit tol perioodil Bulgaariasse tunduval hulgal toiduaineid.

1949. aasta aprillis sõlmiti Nõukogude Liidu ja Albaania vahel kokkulepe Albaaniale saaduste ja materjalide andmise kohta krediidi korras. Kaubasaadetised NSV Liidust omasid olulist tähtsust Albaania majanduselu korraldamisel.

Ajajärgul 1945.—1946. a. luuakse tihedad majanduslikud sidemed Nõukogude Liidu ja Ida-Saksamaa vahel. NSV Liit aitas Saksamaa selle osa elanikkonnale palju kaasa tööstusettevõtete, transpordi ja side töö korraldamisel, põllutööde organiseerimisel, andes ühtlasi abi toiduainete näol. Pärast Saksa Demokraatliku Vabariigi väljakuuluta-

mist astus ta laiaulatusliku majandusliku koostöö teele Nõukogude Liiduga ja rahvademokraatia maadega.

Tähtsaks sündmuseks sotsialistliku leeri riikide vahelise majandusliku koostöö arenemises oli suure hiina rahva astumine selle leeri rahvaste sõbralikku perre. Oma olemasolu esimestest päevadest alates seadis Hiina Rahvavabariik sisse tihedad majanduslikud sidemed Nõukogude Liiduga ja rahvademokraatia maadega. 1950. aastal võimaldas Nõukogude Liit Hiinale soodustatud tingimustel krediiti 300 miljoni ameerika dollari suuruses summas. Seda krediiti kasutati tasumiseks seadmete eest, mida Nõukogude Liit andis Hiinale taastatavate ja uuesti ehitatavate ettevõtete seadmetega varustamiseks. 1952. aastal andis NSV Liit Hiinale tasuta üle Hiina Tšang-tšuni raudtee, milline, nagu teatab Hiina ajakirjandus, on parim raudtee riigis. Juba 1951. aastal kasvas Hiina väliskaubanduse käive 1950. aastaga võrreldes 2 korda ning ületas tunduvalt sõjaeelse taseme. Võrreldes 1950. aastaga suurenes Hiina kaubavahetus Nõukogude Liiduga ja rahvademokraatia maadega 1952. aastal 187,6 protsendi võrra.

See asjaolu, et sotsialistliku leeri riigid löid omavahel tihedad, regulaarsed majanduslikud ja eelkõige kaubanduslikud sidemed, tähendas uue maailmaturu tekkimist, mis seisab kapitalistliku maailmaturu vastas. Kuni teise maailmasõjani eksisteerinud ühtne kõikehaarav maailmaturg lagunes. Sel lagunemisel on määratu suur tähtsus maailma ajaloo kogu edasisele käigule. Ühtse kõikehaarava maailmaturu lagunemine on teise maailmasõja ja tema majanduslike tagajärgede kõige tähtsamaks majanduslikuks tulemuseks, kuna see asjaolu tõi kaasa maailma kapitalistliku süsteemi üldkriisi edasise süvenemise. See lagunemine andis maailma kapitalistlikule süsteemile raske löögi. Ühtse maailmaturu lagunemise tagajärjel toimus kapitalistliku ekspluateerimissfääri järsk ahenemine, müügiraskuste edasine kasv kapitalistlikul maailmaturul, kapitalistlike maade tootmisaparaadi alakoormatuse suurenemine. See viib paratamatult kapitalismi vastuolude edasisele teravnemisele, parasitismi- ja roiskumisprotsesside tugevnemisele, kapitalismi leeri üldisele nõrgenemisele.

Uus tekkinud maailmaturg on maailmamajanduse sotsialistliku süsteemi koostisosaks ning etendab olulist osa

selle süsteemi kindlustamisel ja arendamisel. Praegu hõlmab see turg kõrge tööstusliku tasemega riike ning industriaal-agraarriike, mis kuuluvad demokraatlikku leeri ning on omavahel seotud vendlus- ja sõbrussidemetega. Nende hulka kuuluvad Nõukogude Liit, Hiina, Poola, Tšehhoslovakkia, Ungari, Rumeenia, Bulgaaria, Albaania, Saksa Demokraatlik Vabariik, Mongoolia Rahvavabariik ja Korea Rahvademokraatlik Vabariik. Nende riikide territooriumil, mis võrdub neljandikuga kogu maakera maismaast, elab ja töötab 900 miljonit inimest — rohkem kui kolmandik kogu inimkonnast.

Oma olemasolu esimestest päevadest peale kasvab ja tugevneb uus maailmaturg ägedas võitluses imperialistide katsete vastu teda lämmatada, katsete vastu purustada majanduslikke sidemeid sotsialistliku leeri maade vahel ning seega laostada nende maade rahvamajandust.

Kaubavahetuse vastu Idaga astuvad välja imperialistlike maade ja eelkõige Ameerika Ühendriikide kõige agressiivsemad ringkonnad — tööstus- ja finantsgrupeeringud, kes on seotud sõjalise tootmisega ja määratu suuri kasumeid andvate sõjaliste tellimustega. Need kapitalimagnaadid, kes moodustavad tühise käputäie, kuid kellel on kapitalistlikus maailmas suur mõju, on huvitatud rahvusvahelise pinevuse säilitamisest ning rahuliku ärilise koostöö nurjaajamisest. Nende ringkondade juhtnööride järgi püüdsid Ameerika Ühendriigid, samuti ka Inglismaa ja Prantsusmaa rakendada Nõukogude Liidu, Hiina ja Euroopa rahvademokraatlike riikide suhtes majanduslikku blokaadi, lootes neid sellega lämmatada. Kuid imperialistide avantüristlikud plaanid kukkusid täielikult läbi. Tegelikult tuli välja mitte uue maailmaturu lämmatamine, vaid selle tugevnemine. Majanduslikud sidemed NSV Liidu, Rahva-Hiina ja rahvademokraatia maade vahel on tunduvalt arenenud ja tugevnenud.

Rea imperialistlike riikide poliitika — ajada nurja normaalsete kaubanduslike sidemete loomine nende riikide ning Nõukogude Liidu ja rahvademokraatia maade vahel — täieliku läbikukkumise parimaks tõendiks on demokraatliku leeri maade kiire majanduslik õitselepuhkemine. Selle imperialistide poliitika läbikukkumisest kõneleb majanduse järjekindel tõus ja majandusliku arengu kiire tempo eranditult kõigis sotsialistliku leeri riikides; sellest kõneleb ka kodumaise metallurgia ja masinaehituse loomine ja

edukas arendamine rahvademokraatia maades, kuid samuti Euroopa ja Aasia rahvademokraatia maades rahvavõimu aastail rajatud ning rekonstrueeritud arvukate kombinatsioonide, tehaste ja vabrikute häireteta varustamine toorainetega. Nendes maades ehitatavate tööstusettevõtete tehniline varustatus ületab suurte kapitalistlike maade tehnika. Lääne-Euroopa riikides pole ühtki tehast, mis tehnilise täiuslikkuse poolest oleks võrdne Poolas ehitatavale V. I. Lenini nimelisele Nowa Huta metallurgiakombinatsioonile ja Varssavi vääristeraste tehasele, Klement Gottwaldi nimelisele metallurgiakombinatsioonile Tšehhoslovakkias, J. V. Stalini nimelisele Doonau kombinatsioonile Ungaris ning paljudele teistele rasketööstuse ettevõtetele rahvademokraatia maades.

Kuivõrd alusetu on ameerika poliitika ajada nurja kapitalistlike riikide normaalsete majanduslike suhete loomist Nõukogude Liiduga ja rahvademokraatia maadega ning kui hukatuslikud tagajärjed on sel poliitikal kapitalistlike maade eneste suhtes, seda tõendavad veenvalt Inglismaa, Prantsusmaa, Lääne-Saksamaa, Belgia, paljude Aasia maade, Ladina-Ameerika, rea Kesk- ja Lähis-Ida riikide äriühingute järjest tungivamad nõudmised kehtestada normaalsed kaubanduslikud suhted demokraatliku leeri maadega. Niisuguste suhete puudumine, nagu seda tunnistab isegi kodanlik ajakirjandus, avaldab hukutavat mõju kapitalistlike maade majandusele, kes sedamööda, kuidas suurenevad majanduslikud raskused, püüavad järjest visalt välja pääseda ameerika diktaadi alt.

Kõik need faktid kõnelevad sellest, et imperialistlik reaktsioon osutus võimetuks nurja ajama sotsialismi aluste ehitamist rahvademokraatia maades. Imperialistid ei suuda takistada ka kommunistliku ühiskonna võidukat ülesehitamist Nõukogude Liidus.

Elu näitab, et demokraatliku maailmaturu tohutud ja mitmekülgsed ressursid võimaldavad igal rahvademokraatia maal leida sellel turul kõike vajalikku oma majanduslikuks arenguks. Ühtlasi avab uus maailmaturg sotsialistliku leeri riikidele avarad võimalused oma ekspordiks määratud toodangu realiseerimiseks.

Majandusliku koostöö arendamisele aitab kaasa 1949. aasta jaanuaris moodustatud Vastastikuse Majandusliku Abistamise Nõukogu, mille koosseisu võrdõigusliku esinduse alusel astusid NSV Liit, Poola, Tšehhoslovakkia,

Ungari, Rumeenia, Bulgaaria, mõnevõrra hiljem ka Albaania ja Saksa Demokraatlik Vabariik. Osavõtivate maade kogemuste ja vajaduste hoolika tundmaõppimise teel organiseerib ja suunab see nõukogu vastastikust majanduslikku koostööd, täiendab selle vorme ja meetodeid ning otsib selle koostöö uusi teid.

Vastastikuse Majandusliku Abistamise Nõukogu on täiesti uut tüüpi rahvusvaheline organisatsioon. Tema moodustamine on lahutamatult seotud sotsialistliku leeri ja uue maailmaturu tekkimisega, mille arendamisele ja kindlustamisele nõukogu ongi kutsutud kaasa aitama.

Juhtiv osa demokraatlikul maailmaturul kuulub õigusega Nõukogude Liidule. Nõukogude rahumajanduse võimsus on kaljukindel. Teostades kogu rahvamajanduse sotsialistlikku industrialiseerimist ning valmistades maad ette aktiivseks kaitseks, rajas meie rahvas kommunistliku partei juhtimisel juba enne sõda võimsa esmaklassilise tööstuse. Sõjajärgseil aastail on tööstuse arendamises saavutatud uut edu. 1925. aastast kuni 1953. aastani, s. o. 28 aasta jooksul, kasvas meie maal tööstustoodangu väljalase 29 korda. Tootmisvahendite osatähtsus kogu NSV Liidu tööstustoodangus tõusis samal ajavahemikul 34 protsendilt ligikaudu 70 protsendini. 1953. aastal ületas tööstustoodangu maht meie maal 2,5-kordselt sõjaeelse, 1940. aasta taseme. 1953. aastal toodeti NSV Liidus 38 miljonit tonni terast — kaks korda rohkem kui 1940. aastal, 320 miljonit tonni sütt — kaks korda rohkem, 52 miljonit tonni naftat — 70 protsenti rohkem, 133 miljardit kilovatt-tundi elektrienergiat — 2,8 korda rohkem kui 1940. aastal. Kõige kiiremini kasvab ja areneb nõukogude masinaehitus — meie tööstuse südamik: 1953. aastal toodeti masinaid ja seadmeid 3,8 korda rohkem kui sõjaeelisel 1940. aastal. Nõukogude Liidul on praegu masinaehitustööstus, mis on võimeline valmistama igasuguseid masinaid ja seadmeid rahvamajanduse kõigi harude jaoks.

Tuginedes oma võimsale ja kõrgeltarenenud rahumajandusele, varustab Nõukogude Liit rahvademokraatiamaid mitmesuguste täiuslike seadmetega metallurgia-, masinaehituse-, mäe-, keemia-, tekstiili- ja toiduainetööstuse ning teiste tööstusharude ettevõtete jaoks; traktoritega, põllutöömasinatega, teedehitusseadmetega, väetistega, maakidega, mustade ja värviliste metallidega, tekstiiltoorainega ja teiste kaupadega. Piisab faktist, et

põhiliste tööstusharude jaoks vajalike tähtsamate masina-
liikide osas, samuti ka niisuguste toorainete nagu raua-,
kroomi- ja mangaanimaagi, puuvilla ja paljude teiste
kaupade osas rahuldavad rahvademokraatia maad oma
kiiresti kasvavaid vajadusi peamiselt impordi arvel NSV
Liidust.

Uusima konstruktsiooniga masinate ja seadmete saa-
detised Nõukogude Liidust rahvademokraatia maadesse,
nagu märkis oma sõnavõtus Nõukogude Liidu Kommu-
nistliku Partei XIX kongressil A. I. Mikojan, suurenesid
1952. aastaks 10-kordseks, võrreldes 1948. aastaga.

Nõukogude Liidu kaubavahetus rahvademokraatia maa-
dega rajaneb vastastikuste saadetiste võrdsusele. Oma
kaupade eest saab Nõukogude Liit rahvademokraatia
maadest vastu mitmesuguseid kaupu — tootmisvahendeid
ja tarbeesemeid, mis on täiendavaiks ressurssideks nõu-
kogude majanduse arendamisele. Vajaduse korral võimal-
dab NSV Liit rahvademokraatia maadele krediite.

Kõik demokraatliku leeri maad võtavad aktiivselt osa
vastastikusest kaubavahetusest. Rahvademokraatlik Poola
on uue maailmaturu tähtsaks varustajaks kivisõega, kok-
siga, tsingiga, mustade ja värviliste valtsmetallidega,
riidega, paljut liiki masinatega, laevadega ja rea tähtsate
põllumajandussaadustega. Ungari ekspordib sellele turule
tunduva osa oma transpordimasinaehituse toodangust,
energeetikaseadmeid, tööpinke, boksiite, kangaid ja
mitut liiki põllumajanduskaupu. Rumeenia annab uuele
maailmaturule naftasaadusi, metsamaterjale, vedureid,
kalapüügilaevu, tsementi ja teravilja. Bulgaaria veab välja
seatina- ja tsingimaake, tsementi, värsket konserveeritud
puuvilja, tubakat ja aedvilja. Albaania saadab vennas-
maadele naftat, bituumenit, mäetööstuse toodangut ja
mõningaid liike põllumajandustoodangut. Mongoolia
Rahvavabariik veab välja villa, liha ja oma arenenud
loomakasvatuse teisi saadusi. Pärast sõja lõppemist taas-
tas oma ekspordi Korea Rahvademokraatlik Vabariik.
1954. aastaks sõlmitud kokkulepete järgi saatis ta teistele
maadele värvilisi metalle, puuvilja ja mõningaid teisi
kaupu.

Tšehhoslovakkia ja Saksa Demokraatlik Vabariik anna-
vad demokraatliku leeri maadele suurel hulgal mitmesu-
guseid tööstus-, energeetika-, tõste- ja transportseadmeid.
Tšehhoslovakkia ja Saksa Demokraatliku Vabariigi tehaste

marke kandvad masinad, generaatorid ja tööpingid on üles seatud paljudes rahvademokraatia maade ettevõtteis. Tšehhoslovakkia ja Saksa Demokraatliku Vabariigi arenenud rasketööstus osutab rahvademokraatlike riikide töötajatele abi sotsialistliku industrialiseerimise poliitika teostamisel. Peale selle varustab Tšehhoslovakkia uut maailmaturgu veel suurel hulgal jalanõude ja riidega, klaas- ja portselantoodete ning muude kaupadega. Saksa Demokraatlik Vabariik ekspordib peale masinaliste seadmete mineraalväetisi, keemiakaupu ja oma tööstuse teisi tooteid.

Uue, demokraatliku maailmaturu kindlustamisel omab väga suurt tähtsust Hiina Rahvavabariik. Rahva-Hiina on väga suur osavõtja sotsialistliku leeri maade kaubavahtusest. Hiina Rahvavabariik on sõlminud kaubanduslikud lepingud ja kokkulepped Nõukogude Liiduga, samuti ka Poolaga, Tšehhoslovakkia, Ungariga, Rumeeniaga, Bulgaariaga, Saksa Demokraatliku Vabariigiga ja Mongoolia Rahvavabariigiga. Tihedad majanduslikud sidemed on loodud Hiina ja Korea Rahvademokraatliku Vabariigi vahel. Hiina ekspordib uuele maailmaturule riisi, sojaube, maa-pähkleid, maisi, teed, taimeõli, toornahku, siidi, harjaseid, maake ja teisi kaupu.

Oleks ebaõige kujutleda, et demokraatlikul maailmaturul käibel olevate kaupade nomenklatuur ei muutu. Seda-mööda, kuidas sotsialistliku industrialiseerimise käigus rahvademokraatia maade tööstus tugevneb, suureneb nende maade väliskaubanduses, nii ekspordis kui ka impordis, tootmisvahendite — tööpinkide, masinate ja tööstusseadmete osatähtsus. Võtame näiteks Poola. 1950. aastal ekspordis ta tööstusseadmeid ja masinaid 4,5 korda rohkem kui 1937. aastal. Samal ajal suurendab Poola järjekindlalt oma kiiresti kasvava masinaehitustoodangu ekspordi. 1937. aastal ekspordis ta 4500 tonni masinalisi seadmeid (kaasa arvatud ka transpordivahendid), 1950. aastal aga juba 126 000 tonni, s. o. 28 korda rohkem. Enne teist maailmasõda ekspordis Rumeenia tooraineid ja toidukaupu ning impordis valmistooteid. Sõjajärgseil aastail omavad selle maa ekspordis traditsiooniliste kaupade — nafta, metsamaterjalide ja teravilja kõrval järjest suuremat erikaalu tööstustooted — naftatööstuse seadmed, seadmed tsemendivabrikute jaoks, vedurid, kaubavagunid, aurukatlad, traktorid ja elektrimootorid. Vana, reaktsioonilise korra

ajal koosnes Ungari eksport peaaegu eranditult põllumajandussaadustest. 1951. aastal moodustasid valmis- ja pooltooted selle maa väljaveost 71 protsenti, kusjuures kaks kolmandikku kogu eksporditavast toodangust olid rasketööstuse tooted. Järsult on tõusnud rasketööstuse toodete osatähtsus ka Tšehhoslovakkia ekspordis.

Mis puutub nende maade impordisse, siis on selles omandanud esmajärgulise tähtsuse niisugused kaubad nagu seadmed mitmesuguste tööstusharude jaoks ning tööstusele vajalikud toorained.

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei poolt püstitatud määratu suured ülesanded rahva heaolu tõstmise alal, samuti ka Euroopa rahvademokraatia maade kommunistlike ja töölispartei poolt kavandatud abinõud töötajate elutaseme tõstmiseks kajastuvad ka väliskaubanduse struktuuris. Sotsialistliku leeri maade vastastikusel kaubakäibes kasvab niisuguste kaupade osatähtsus, nagu põllutöomasinad, väetised, riie, jalanõud, masinad kerge- ja toiduainetööstuse jaoks, toiduained.

1953. a. sõlmiti Nõukogude Liidu ja rahvademokraatia maade vahel täiendavad kokkulepped tarbekaupade vastastikuste saadetiste suurendamise kohta.

Rahva-Hiina majandusliku sõltumatuse tugevnemine ning tema arenemise edusammud industrialiseerimise alal peegelduvad tema väliskaubanduses. Mahajäänud poolasumaana oli Hiina minevikus sunnitud sisse vedama mitte üksnes valmistooteid, kaasa arvatud ka õmblusnõelad, vaid samuti ka puuvilla ja teravilja. Samal ajal oli Hiina rasketööstus imperialistlike maade varustajaks söega ja värviliste metallide maakidega. Nüüd on olukord põhjalikult muutunud. Praegu toodab Rahva-Hiina juba piisavalt teravilja ja puuvilla, et neid ise ekspordida teistesse maadesse. Hiina impordis on omandanud määrava osatähtsuse masinad ja seadmed suureulatusliku tööstusliku ülesehituse jaoks, mis on ette nähtud esimese viie aasta plaaniga. Aastail 1952—1953 importis Hiina Nõukogude Liidust masinaid ja tööstusseadmeid 65 protsendi ulatuses rohkem, kui neid veeti Hiinasse sisse kapitalistlikest maadest enne teist maailmasõda.

Demokraatliku maailmaturu tekkimine kutsus esile olulised muudatused Nõukogude Liidu ja rahvademokraatia maade väliskaubanduse geograafias. Nende maade välis-

kaubanduse käibes on nüüd otsustav koht vastastikusel kaubavahetusel.

Nõukogude Liidu väliskaubanduses moodustas rahvademokraatia maade osatähtsus 1952. aastal 80 protsenti. 1952. aastal ulatus sotsialistliku leeri maade osatähtsus Poola väliskaubanduses 67 protsendini, Tšehhoslovakkia — 71, Ungari — 71, Rumeenia — 85 ning Bulgaaria väliskaubanduses — 89 protsendini. Albaania, Mongoolia Rahvavabariigi ja Korea Rahvademokraatliku Vabariigi väliskaubavahetus on toimunud sõjajärgseil aastail ainult Nõukogude Liiduga ja rahvademokraatia maadega.

Tunduvalt on laiendanud oma sidemeid demokraatliku leeri maadega Saksa Demokraatlik Vabariik. Nõukogude Liit ja rahvademokraatia maad moodustasid 1953. aastal tema väliskaubanduses 78 protsenti.

Rahva-Hiina kaubavahetuse üldmaht Nõukogude Liiduga ja rahvademokraatia maadega moodustas kogu Hiina väliskaubandusest 1950. aastal 26 protsenti; 1952. aastal suurenes see 72 protsendini.

Rahvademokraatia maade väliskaubanduses on tähtsaim koht Nõukogude Liidul. Hiina väliskaubavahetuses moodustas Nõukogude Liidu osatähtsus 1952. aastal ligikaudu 54 protsenti, Poola väliskaubanduses — 32 protsenti, Tšehhoslovakkia väliskaubanduses — 35, Rumeenia väliskaubanduses — 58, Ungari väliskaubanduses — ligikaudu 30 ja Bulgaaria väliskaubanduses — 57 protsenti.

Oma ühiskondliku ja riikliku korra poolest erinevad Nõukogude Liit ja rahvademokraatia maad täielikult kapitalistlikest maaedest. Majandusliku arenemise seadused, mis toimivad demokraatliku leeri maades, avalduvad ka uuel maailmaturul.

Kuna põhilised tootmisvahendid sotsialistliku leeri maaed on rahvariigi, s. o. töötajate eneste omanduseks, kapitalistlikud elemendid aga on kas täielikult likvideeritud või tõrjutud teisejärgulistele positsioonidele, siis ka tähtsaks majandusharuks olev väliskaubandus on samuti koondatud riigi kätte.

Nõukogude Liit teostab väliskaubandust tööliklassi diktatuuri riigi monopoli alusel, kusjuures meie maa majanduses valitseb jagamatult sotsialistlik majandussüsteem. Euroopa rahvademokraatia maad, kes rajavad sotsialismi aluseid, on likvideerinud erakapitali osavõtu väliskauban-

dusest ning on koondanud operatsioonid väliskaubanduse alal täielikult rahvademokraatliku riigi kätte. Hiina Rahva-vabariik on saavutanud maa väliskaubanduses riikliku sek-tori valitseva seisundi, erakapitalil aga lubatakse sellest kaubandusest osa võtta rahvavõimu range kontrolli all. See-juures võivad Hiina erakompaniid osa võtta ainult kaup-lemisest kapitalistlike maadega.

Riigi ainuõigus väliskaubanduse teostamisel või riiklik kontroll selle kaubanduse üle ei piirdu ainult sellega, et kaitsta sotsialistliku leeri maade majandust kapitalistliku turu hukutava mõju ja imperialistliku reaktsiooni õõnestus-tegevuse eest. Uue maailmaturu tingimustes etendab välis-kaubanduse monopol otsustavat osa tihedate ja viljastavate majanduslike sidemete loomisel sotsialistlikku leeri kuulu-vate maade vahel ning aitab kaasa nende maade majandus-liku arendamise plaanide vabatahtlikule kooskõlastamisele.

Demokraatliku maailmaturu tähtsamaks iseärasuseks on selle turu mahu lakkamatu kasv, mis on selle asjaolu otse-seks tulemuseks, et sotsialismi põhilise majandusseaduse toimel areneb Nõukogude Liidu ja rahvademokraatia maade majandus ühiskonna järjest kasvavate materiaalsete ja kul-tuuriliste vajaduste maksimaalse rahuldamise huvides.

„Uus demokraatlik maailmaturg ei tunne turustamise raskusi,” ütles G. M. Malenkov oma aruandekõnes Kes-komitee tööst kommunistliku partei XIX kongressile, „sest tema maht suureneb aastast aastasse, vastavalt tootmise kriisivabale kasvule demokraatia leeri maades, kuna kõigi demokraatliku leeri maade tootmise pidev kasv laiendab jär-jest rohkem demokraatliku turu mahtu.”

Kaubanduse maht uuel maailmaturul kasvab aastast aastasse.

Ajavahemikul 1948.—1952. a. kasvas kaubakäive sotsia-listliku leeri maade vahel rohkem kui kolm korda ning laie-neb pidevalt; isegi kui võtta arvesse kaubavahetuse vähe-nemist kapitalistlike maadega, suurenes nende maade välis-kaubanduse käive kaks korda.

Nõukogude Liidu väliskaubanduse maht ulatus 1953. aas-tal 23 miljardi rublani ning ületas (võrreldavais hindades) sõjaeelse taseme peaaegu 4 korda. Põhiline osa meie välis-kaubanduse käibest langeb rahvademokraatia maadele.

Kiires tempos areneb Euroopa rahvademokraatia maade väliskaubandus.

Alljärgnev tabel iseloomustab Euroopa rahvademokraatia

maade ja Saksa Demokraatliku Vabariigi kaubakäibe kasvu (protsentides):

	1946. a.	1948. a.	1950. a.	1952. a.
Poola	100	385	479	600
Tšehhoslovakkia	100	306	288	357
Ungari	100	493	955	1310
Rumeenia	100	628	1041	1445
Bulgaaria	100	228	228	290
Saksa Demokraatlik Vabariik (1947. a.)	100	—	—	1770

Aastail 1946—1952 suurenes Euroopa rahvademokraatia maade väliskaubanduse käive rohkem kui 5 korda. 1953. aastal toimus demokraatliku leeri maade vahelise vastastikuse kaubakäibe edasine tunduvalt laienemine. Hiina Rahvavabariigi väliskaubanduse maht oli 1953. aastal üle viie korra suurem kui 1949. aastal. Hiina Rahvavabariigi kaubakäive Nõukogude Liiduga ja rahvademokraatia maadega suurenes 1950.—1953. a. 3,5 korda.

Kaubanduslikud kokkulepped, mis rahvademokraatia maad sõlmisid Nõukogude Liiduga 1954. aastaks, nägid ette kaubakäibe laienemist võrreldes nii 1953. aastaga kui ka saadetistega, mis 1954. aastaks olid ette nähtud pikaajaliste majanduslike kokkulepete järgi.

Vastupidises suunas areneb kapitalistlik maailmaturg. Kapitalistlikule väliskaubandusele on iseloomustav turustamise raskuste kasv ning võitluse teravnemine imperialistlike kiskjate vahel asumaade riisumise ja turgudel ülevõimu saavutamise pärast. Sõjajärgsel perioodil on kapitalistlike maade väliskaubandus seisaku olukorras. Piisab, kui mainida, et 1950. aastal ületas ta maht ainult õige vähe 1928. aasta taseme. Vaatamata intensiivsele relvastuse võidujooksule oli 1952. aastal märgata paljude kapitalistlike maade väliskaubanduse käibe langemist. Seoses järjekordse majanduskriisi tunnuste tugevnemisega algas 1953. ja eriti 1954. aastal kapitalistlike maade väliskaubanduse tunduvalt vähenemine. Kõik see on paratamatu, kuna kapitalistliku tootmise eesmärgiks ei ole rahva vajaduste rahuldamine, vaid maksimaalse kasumi kindlustamine finantskapitali magnaatidele.

Uue maailmaturu teiseks tähtsaks iseärasuseks on sotsia-

listliku leeri maade väliskaubanduse plaanikindel iseloom. Nõukogude Liidu ja rahvademokraatia maade rahvamajanduse arendamise riiklikud plaanid, mis kajastavad enam-vähem õigesti plaanipärase (proportsionaalse) arenemise majandusseaduse toimet, sisaldavad koostisosana ka väliskaubanduse arendamise plaane. Anarhia ja stiihiliste konjunktuuriliste kõikumiste asemel, mis on omased kapitalistlike maade väliskaubandusele, areneb kaubakäive uuel maailmaturul vastavalt sotsialistliku leeri maade plaanimajanduse nõudeile ning on nende rahvamajandusplaanide sõbraliku kooskõlastamise vahendiks. Toetudes oma plaanimajandusele, hakkasid sotsialistliku leeri maad esmakordselt inimkonna ajaloos korraldama vastastikuseid majanduslikke sidemeid plaani alusel.

Plaanimajandussüsteem, mis hõlmab nii sotsialistliku leeri iga maa sisemist arendamist kui ka vastastikuseid majanduslikke sidemeid, võimaldab olemasolevaid ressursse ratsionaalselt ja otstarbekalt ära kasutada kõigi sotsialistlikku leeri kuuluvate riikide tootlike jõudude kiireks arendamiseks.

Käesoleval ajal, kus rahvademokraatia maade kommunistlikud ja töölisparteid pööravad suurt tähelepanu töötajate elutaseme edasise olulise tõstmise ülesandele, kasvab uue maailmaturu tähtsus veelgi.

Sotsialistliku leeri maade väliskaubanduse kolmandaks tähtsaks iseärasuseks on õigluseprintsibist kinnipidamine kaupade vahetamisel uuel maailmaturul. Vastupidiselt kapitalistlikule väliskaubandusele, mida kasutatakse maksimaalsete kasumite saamiseks ühtede maade poolt teiste maade arvel ning mis baseerub ebavõrdsele vahetusele, toimub kaupade vahetamine uuel maailmaturul õiglaste hindade alusel, mis määratakse kindlaks poolte vastastikuseid huve arvesse võttes.

Uuel maailmaturul allub kaubakäive väärtusseaduse toimele. Kuid siin on selle seaduse toime piiratud. Selle tõttu, et demokraatlikul maailmaturul toimib plaanipärase (proportsionaalse) arenemise majandusseadus, säilitab väärtusseadus oma reguleeriva osa ainult teatud piirides. Sotsialistliku leeri maade vastastikusel kaubavahetuses ei ole hindade „vaba” mängu, sest et siin plaanitakse kaupade tootmist ja käivet, kaasa arvatud ka väliskaubandus.

Sotsialistliku leeri maade vastastikusel kaubavahetuses on hinnad stabiilsed. Need määratakse uuel maailmaturul

kindlaks vähemalt ühe aasta peale. Suure hulga üksteisele saadetavate kaupade püsivhinnad kehtivad mitme aasta jooksul. Hindade stabiilsus kaitseb uut maailmaturgu kapitalistlikul maailmaturul toimuva hindade stiihilise kõikumise hukutava mõju eest ning on nende maade majandusliku arenemise stabiilsuse tähtsaks teguriks.

Hindade stabiilsuse kõrval on sotsialistliku leeri maade väliskaubanduses hindade kujunemise iseloomustavaks jooneks samuti hindade ühtsuse põhimõtte järjekindel elluviimine. See tähendab, et iga maa määrab kindlaks võrdsed hinnad ühesugustele kaupadele, sõltumata sellest, millisele sotsialistliku leeri maale neid suunatakse. Hindade vahe on lubatud ainult transpordikulude erinevuse piirides. Kaubavahetus ühtsete hindade alusel kõrvaldab uuel maailmaturult hangeldamise, spekulatsioonimise ning kaubaväärtuste kunstliku kõrgendamise ja alandamise vaimu.

Sotsialistliku leeri maade vastastikusel kaubavahetuses kasutatavate arvelduste aluseks on maailma kõige kindlam ja stabiilsem valuuta — nõukogude rubla. Ebastabiilsete, oma ostujõudu kaotavate imperialistlike riikide valuutade — ameerika dollari, inglise naelsterlingu jne. asemel määratakse uuel maailmaturul hinnad kindlaks rublades.

Pidevalt tõusev arengujoon — niisugune, nagu seda näitavad faktid, on demokraatliku maailmaturu kõige iseloomustavamaks jooneks. See turg seisab edukalt kapitalistliku maailmaturu vastas, mis asub raskes seisakuolukorras.

LÜHIAJALISTELT KAUBANDUSLEPINGUTELT PIKAAJALISTE MAJANDUSLIKE KOKKULEPETENI

Nõukogude Liidu ja rahvademokraatia maade majanduse arenemiskäigus tugevneb ka uus maailmaturg, koos sellega aga kasvab tema osatähtsus sotsialistliku leeri riikide majanduslikus ülesehitustöös.

Suureks tähiseks rahvademokraatia maade majanduslikus arenemises oli üleminek 2—3 aasta plaanidelt, mis nägid ette peamiselt majanduse taastamist, pikemaajalistele perspektiivplaanidele, millede peaeesmärgiks sai sotsialistliku majanduse alusmüüri rajamine. Alates 1949. aastast hakkasid oma rahvamajanduse arendamise viie aasta plaane ellu viima Tšehhoslovakkia ja Bulgaaria töötajad.

1950. aastal astusid jõusse sotsialismi aluste rajamise kuue aasta plaan Poolas ning Ungari viie aasta plaan. Aasta hiljem hakati ellu viima rahvamajanduse arendamise viie aasta plaane Rumeenias ja Albaanias. 1953. aastal alustas Hiina töörahvas oma sotsialistliku ülesehitustöö esimese viie aasta plaani täitmist, mille eesmärgiks on rajada alused maa industrialiseerimisele ning luua tingimused rahva elutaseme järkjärguliseks tõstmiseks.

Plaaniliste aluste kasv rahvademokraatia maade majanduses on loonud soodsad tingimused plaanipärasuse tugevdamiseks ka sotsialistliku leeri riikide väliskaubanduslike sidemete valdkonnas. Üleminek pikaajaliste plaanide teostamisele suurendas ühtlasi rahvademokraatia maade vajadust tööstusseadmete ja toorainete impordi ning oma toodangu ekspordi järele. See on arusaadav, sest ühelt poolt sedamööda, kuidas laieneb ülesehitustöö ulatus, suureneb igal rahvademokraatia maal järjest rohkem nõudmine teiste sotsialistliku leeri riikide toodangu järele, teiselt poolt aga, suurendades toodangu väljalaset, saab igaüks neist maa-dest võimaluse eraldada järjest suuremal hulgal kaupu vastastikuseks vahetamiseks. Seoses sellega tekib vajadus arvestada veelgi hoolikamalt vastastikuseid nõudmisi ning kooskõlastada veelgi tihedamalt majanduse arendamise plaane. Sellepärast on täiesti seaduspärane, et rahvademokraatia maade töötajate üleminek rahvamajanduse arendamise perspektiivplaanidele tähistas uut etappi vabade rahvaste majandusliku koostöö arengus. Praegu on Nõukogude Liidu ja rahvademokraatia maade vahel sõlmitud pikaajalised majanduslikud kokkulepped. Need kokkulepped garanteerivad rahvademokraatia maadele rea aastate jook-sul masinate, seadmete, tooraine ja muude majanduse arendamiseks vajalike kaupade saamise, garanteerivad samuti nende maade toodangu turustamise, loovad selge perspektiivi ja kindla usu majanduse edasisse tõususse.

Pikaajalised majanduslikud kokkulepped on seega demokraatliku leeri maade majandusplaanide vastastikuse kooskõlastamise tähtsaks vahendiks ning kehastavad sotsialistliku rahvusvahelise tööjaotuse põhimõtteid.

Rahvademokraatia maade sotsialistlikule industrialiseerimisele, mis on põhilüliks nende sotsialismi alusmüüri rajamise plaanides, omab suurt tähtsust see asjaolu, et Nõukogude Liidu pikaajalised kokkulepped nende maadega näevad ette seadmete kompleksseid saadetisi tervete tööstus-

objektide — tehaste, vabrikute ja elektrijaamade jaoks. See NSV Liidu ja rahvademokraatia maade vahelise väliskaubanduse eriliik võtab järjest laiema ulatuse. Komplekssed saadetised kergendavad oluliselt tööstuse arendamise protsessi rahvademokraatia maades, kes nende saadetiste tõttu saavad võimaluse lasta lühikese ajaga käiku suure võimsusega tööstusobjekte, mis on varustatud kõige eesrindlikuma nõukogude tehnikaga.

Seadmete kompleksed saadetised Nõukogude Liidust on seega tähtsaks teguriks sotsialismi materiaalse ja tehnilise baasi loomisel rahvademokraatia maades.

Nõukogude Liit omakorda saab pikaajaliste majanduslike kokkulepete kohaselt rahvademokraatia maadest materiaalseid väärtusi, mis on kasulikud tema majanduse arendamiseks.

Nõukogude Liidu ja rahvademokraatia maade vaheliste pikaajaliste majanduslike kokkulepete tähtsamaks iseloomustavaks jooneks on asjaolu, et need väljendavad vastastikust hoolt rahvamajanduse arendamise eest ning et need on suunatud rahu kindlustamisele ja rahva heaolu tõstmisele.

Rahuüritust Kaug-Idas ja kogu maailmas ning kahe suure rahva sõpruse kindlustamise üritust teenib Nõukogude Liidu ja Hiina Rahvavabariigi vahel 1953. aasta keskel allakirjutatud kokkulepe, mille kohaselt antakse Hiinale abi tema rahvamajanduse arendamisel.

1953. aasta majanduslik kokkulepe tähistab uut etappi sõpruse kindlustamisel ja koostöö arendamisel NSV Liidu ja Hiina rahva vahel. Selle kokkuleppe eesmärgiks on osutada Hiinale majanduslikku ja tehnilist abi maa industrialiseerimise esimese viie aasta plaani elluviimisel. Kokkulepe näeb ette, et Nõukogude Liit teostab projekteerimistöid ja saadab seadmeid 91 uue ettevõtte ehitamiseks ja rekonstrueerimiseks ning 1953. aastal ehitatud ja rekonstrueeritud 50 ettevõtte jaoks. Nõukogude Liit nõustus andma Hiinale abi ka nende ettevõtete ehitamisel, seadmete monteerimisel ja ettevõtete eksploatatsiooni andmisel.

Hiina Keskrhvavalitsuse esimehe Mao Tse-dungi telegrammis NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimehele Nõukogude-Hiina sõpruse, liidu ja vastastikuse abistamise lepingu neljanda aastapäeva puhul öeldakse: „Siiral ja omakasupüüdmatul abil, mida Hiinale osutavad Nõukogude Liidu valitsus ja rahvas, on äärmiselt suur tähtsus Hiina

sotsialistliku industrialiseerimise ja tema järkjärgulise sotsialismile ülemineku kiirendamisele, samuti Nõukogude Liidu poolt juhitava rahu ja demokraatia leeri jõudude kasvule.”

Nõukogude-Hiina kokkuleppe järgi nähakse muuseas ette Hiinas suurte metallurgiakombinaatide ehitamine Daje ja Baotou linnas. Nende kombinaatide käikulaskmisega suureneb Hiinas terasesulatamine 4—4,5 korda, võrreldes 1952. aastaga. Esmakordselt hakkab maa tootma kvaliteet-terast. Värvilise metallurgia alal on ette nähtud laiendada alumiiniumi tootmist Fušungis.

Kokkuleppega ette nähtud uute võimsate söekaevanduste ja rikastamisvabrikute ehitamine võimaldab tõsta söetoodangut 60 protsendi võrra. Hansu provintsis ehitatakse suur naftatöötlemise tehas.

Tänu kokkuleppele tugevneb oluliselt Rahva-Hiina elektro-energeetiline baas. Paljusid olemasolevaid elektri-jaamu laiendatakse ning ehitatakse rida uusi elektri-jaamu. Laiendatavate elektri-jaamade hulgas on suur Fönmani hüdroelektri-jaam Sungari jõel, soojusjõujaamad Fušungis, Fusingis, Harbiinis, Dalnis ja mujal. Ehitatavaist elektri-jaamadest tuleb mainida soojuselektri-jaamu Taijuangis, Sian-gis, Dajes, Lantšous ja Baotous. Nõukogude spetsialistid osutavad Hiinale suurt abi maa hüdroressursside kasu-selevõtmisel.

Kokkuleppe järgi on ette nähtud ära teha määratu suur töö Hiina masinaehituse arendamise alal. Olemasolevate tehaste rekonstrueerimise ning kümnete uute masinaehitus-ettevõtete ehitamise tulemusel rajatakse Hiinas niisugused tööstusharud, nagu autotööstus, traktoritööstus, kuullaagrite tootmine, seadmete tootmine valtsmetalli saamiseks ja kõrgahjude ehitamiseks, elektrimasinate tootmine jne.

Kokkuleppe alusel saab Hiina Nõukogude Liidult tundu-vat abi ka keemiatööstuse alal. Muuseas organiseeritakse sünteetilise kautšuki tootmine ning laiendatakse kunstväe-tiste tootmist.

Hoolitsedes sõbralikult rajatavate ettevõtete kiire kasu-tuselevõtmise eest, suunas NSV Liit Hiina valitsuse palvel sinna suure hulga nõukogude spetsialiste. Paljud Hiina töö-lised ja insenerid on tootmispraktikal Nõukogude Liidus.

Kulude hüvituseks, mis on seotud Hiinale seadmete saat-misega ja mitmesuguse muu abi andmisega, saab Nõu-kogude Liit Hiinast vajalikke tooraineid ja toidukaupu.

Kokkuleppega on muuseas ette nähtud värviliste metallide, villa, džuudivi, riisi ja muude kaupade saatmine NSV Liidule.

1953. aasta Nõukogude-Hiina majanduslik kokkulepe on tõeliseks eeskujuks, kuidas arendada laialdast sõbralikku võrdõiguslikku koostööd, mis vastab NSV Liidu ja Hiina rahvaste põhilistele huvidele, rahu kindlustamise huvidele kogu maailmas.

Pikaajaliste kokkulepete alusel areneb Nõukogude Liidu kaubandus ka kõigi Euroopa rahvademokraatia maadega.

Demokraatliku maailmaturu kindlustamisel omavad suurt tähtsust 1950. aasta juunis allakirjutatud Nõukogude-Poola kokkulepped vastastikuste kaubasaadetiste kohta 1953.—1958. a. ning tööstusseadmete saatmise kohta aastail 1951—1958. Läbirääkimiste käigus nähti ette vastastikuse kaubakäibe laiendamine rohkem kui 60 protsendi ulatuses, võrreldes aastail 1948—1950 tegelikult saavutatud tasemega.

Peale toorainete ja mõnesuguste toidukaupade annab Nõukogude Liit Poolale suurel hulgal mitmesuguseid masinaid, sealhulgas seadmete komplektid 60 suure tööstusobjekti jaoks.

Uusimate nõukogude seadmetega varustatakse Poola kuue aasta plaani tähtsam objekt — maa kõige suurem, Nowa Huta metallurgiakombinaat. Poola metallurgiatehases „Bobrek” on üles seatud täielikult automatiseeritud bluuming, mis on üks suurematest Lääne-Euroopas. See bluuming valmistati Stalini-nimelise Novo-Kramatorski tehase ja Leningradi tehase „Elektrosila” poolt ning monteeriti üles nõukogude spetsialistide juhtimisel. Tema tootlikkus on miljon tonni valtsmetalli aastas.

Nõukogude Liit saadab Poolale uusimate kõrgahjude seadmeid Bieruti-nimelise metallurgiakombinaadi jaoks. Suure kõrgekvaliteetse terasetootmise tehase „Warszawa”, paljude kaevanduste, autotööstuse ja värvilise metallurgia tehaste, mitmete suurte elektrijaamade ning kerge- ja toiduainetetööstuse ettevõtete projektid on koostatud nõukogude spetsialistide poolt. Kõik need ettevõtted sisustatakse nõukogude seadmetega. Mõned neist, näiteks autotehased Varssavis ja Ljublinis, elektrijaamad Dyhhovas ja Javožnos, on juba käiku lastud.

NSV Liidust saadavate tööstusseadmete tasumiseks andis Nõukogude valitsus Rahva-Poolale suuri krediite. Need krediidid kustutatakse järgnevate aastate jooksul Poo-

last NSV Liitu eksporditavate kaupadega, milliseid toodetakse peamiselt neis ettevõtetes, mis on rajatud tänu nõukogude tehnilisele ja finantsilisele abile.

Oma tervitussõnavõttus Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XIX kongressil ütles Boleslaw Bierut: „Me ehitame tööstushiiglasi, selliseid nagu Nowa Huta, tuginedes nõukogude seadmetele, nõukogude eesrindlikule tehnikale ja nõukogude teaduse suurtele saavutustele. Nõukogude abi, nõukogude kogemuste suuremeelne ja vennalik panus on võimsaks stiimuliks meie kodumaise tehnilise mõtte arenemisele ja meie jõupingutustele sotsialistlikus ülesehitustöös.”

Nõukogude-Poola kaubavahetuse maht oli 1953. aastal kaheksa korda suurem kui Rahva-Poola olemasolu esimesel aastal. Kaupadest, mida Poola saadab Nõukogude Liidule, tuleb nimetada sütt, koksi, tsinki, klaasi, tsementi, tekstiilsaadusi, paberit, keemiatööstuse, metallitöötlemise tööstuse toodangut jm.

Nõukogude Liidu ja Tšehhoslovakkia vahel sõlmiti esimene pikaajaline kokkulepe kaubavahetuse ja maksete kohta 11. detsembril 1947. aastal. See kokkulepe oli arvestatud 1948. kuni 1952. aastani ja etendas tähtsat osa Tšehhoslovakkia majanduse plaanipärasel arendamisel. Kummagi maa iga-aastaste saadetiste maksumus määrati kindlaks 5 miljardi Tšehhoslovakkia kroonile. Kuid juba 1949. aastal määrati mõlema poole saadetiste maht kindlaks 9 miljardile Tšehhoslovakkia kroonile.

3. novembril 1950. aastal kirjutati mõlema maa poolt alla uuele kaubanduslikule kokkuleppele aastaiks 1951—1955. See kokkulepe nägi ette vastastikuse kaubakäibe suurenemist rohkem kui 50 protsenti, võrreldes tegeliku keskmise aasta-käibega aastail 1948—1950. See kokkulepe etendas tähtsat osa Tšehhoslovakkia Kommunistliku Partei Keskkomitee 1950. ja 1951. aasta veebruaripleenumite otsuste realiseerimisel tööstuse ümberkorraldamise kohta sotsialismi ülesehitamise huvides Tšehhoslovakkias.

NSV Liidu ja Tšehhoslovakkia vahel 1950. aasta novembris sõlmitud pikaajalise majandusliku kokkuleppe puhul kirjutas Tšehhoslovakkia ajaleht „Rude pravo”, et see kokkulepe „ei kujuta endast tavalist kaubalepingut. Ta aitab kaasa meie majanduse kiirele reorganiseerimisele ja arendamisele, enneolematule progressile ja meie rahva elutaseme tõstmisele. Ta aitab kaasa rahu eest võitleva rinde

kindlustamisele ja sotsialismi kiiremale ülesehitamisele meie maal.”

Nõukogude Liit ekspordib Tšehhoslovakkiasse tähtsaid tööstuslikke tooraineid — raua-, kroomi- ja mangaanimaaki, puuvilla, toidu- ja söödateravilja, samuti ka suurel hulgal masinaid ja seadmeid maa paljude rahvamajandusharude jaoks. Nõukogude saadetised on Tšehhoslovakkia rasketööstuse tähtsaks varustusallikaks.

Tšehhoslovakkia veab välja Nõukogude Liitu tunduva osa oma ekspordiks määratud toodangust. Tema ekspordis on ülekaalus metallurgia-, masinaehitus-, tekstiili- ja jalatsitööstuse tooted. Nõukogude projektide ja jooniste järgi valmistavad Tšehhoslovakkia masinaehitustehased tõstekraanasid, ekskavaatoreid, suuri diiselnootoreid ja liikuvaid elektrijaamu. Peale selle ekspordib Tšehhoslovakkia NSV Liitu tekstiilkaupu, jalatseid, keemia- ja klaasitööstuse tooteid, paberit ja palju muid tarbekaupu. Nõukogude-Tšehhoslovakkia kaubavahetuse edukas arenemine tuleb kasuks mõlemale maale.

Aastast aastasse kasvab kaubavahetus Nõukogude Liidu ja Ungari vahel. 23. jaanuaril 1952. aastal kirjutati mõlema maa poolt alla kokkuleppele kaubavahetuse kohta aastaks 1952—1955, mis rajas kindla aluse vastastikku soodsa kaubanduse edukale arendamisele.

Nõukogude Liit annab Ungarile seadmeid metallurgia-, mäe- ja teiste tööstusharude jaoks, puuvilla, rauamaaki, koksi, põllutöömasinaid ja teisi kaupu. Nõukogude masinatega sisustatakse Ungaris Doonau metallurgiakombinaat — maa suurim metallurgiaettevõte. Tunduvat osa etendavad nõukogude saadetised ka Ungari kergetööstuse arendamisel. Szegedi tekstiilikombinaat, Kanosvari ketrusvabrik ja mõned teised kergetööstuse ettevõtted on varustatud nõukogude seadmetega.

Ungari ekspordib Nõukogude Liitu mere- ja jõelaevu, tõsteseadeldisi ja seadmeid transpordi jaoks, lokomobiile, vedureid ning toidu- ja muid laiatarbekaupu.

Nõukogude Liidu ja Rumeenia vahel sõlmiti pikaajaline kokkulepe vastastikuste kaubasaadetiste kohta 24. augustil 1951. aastal. See kokkulepe hõlmab ajavahemikku 1952. aastast kuni 1955. aastani. Kokkulepe näeb ette vastastikuse kaubakäibe suurenemist 50 protsendi ulatuses, võrreldes 1948.—1951. a. saavutatud aasta keskmise kaubakäibega.

Kaubavahetus Nõukogude Liiduga on Rumeenia industrialiseerimiseks vajalike masinate ja seadmete saamise peamiseks allikaks. Nõukogude Liit ekspordib Rumeeniasse masinatekomplekte tervete tööstusettevõtete ja elektriijaamade, sealhulgas metallurgiakombinaadi, V. I. Lenini nimelise suure elektriijaama, juba käiku lastud polügraafiakombinaadi „Skânteia” ja muude objektide jaoks. NSV Liidust läheb Rumeeniasse võimsaid ekskavaatoreid, turbiine, seadmeid naftatöötlemise tehaste ja keemiatehaste jaoks, samuti ka suurel hulgal kombaine ja teisi põllutöomasinaid. Peale selle saab Rumeenia NSV Liidust suurel hulgal mitmesuguseid tööstuslikke tooraineid. Vastutasuks nõukogude kaupade eest ekspordib Rumeenia Nõukogude Liitu naftat ja naftasaadusi, metsamaterjale, mööblit, jalatseid ja mitmesuguseid põllumajandussaadusi.

Pikaajaline Nõukogude-Bulgaaria kokkulepe selle kohta, et Nõukogude Liit saadab Bulgaariale seadmeid krediidi alusel, on bulgaaria rahvale maa tööstusliku arendamise tähtsaimaks allikaks. Bulgaaria viie aasta plaani põhilised objektid, millel on oluline tähtsus kogu maa majanduse arendamisele, on rajatud ja rajatakse nõukogude seadmete baasil ja nõukogude spetsialistide abiga. Siia hulka kuuluvad eelkõige J. V. Stalini nimeline keemiakombinaat tootmisvõimsusega 70.000 tonni kunstväetist aastas ja Völko Išervenkovi nimeline tsentraalne soojuselektriijaam, millised lasti käiku 1951. aasta lõpul, samuti ka ehitamisel olevad esimene metallurgiatehas Rumeenias, millele on antud V. I. Lenini nimetus, soodatehas, seatina- ja tsingitehas ning teised tööstusettevõtted.

Nõukogude-Bulgaaria kaubavahetus kasvab pidevalt. Kaubakäive NSV Liidu ja Bulgaaria vahel kasvas 1953. aastal rohkem kui kaks korda, võrreldes 1948. aastaga. Vastutasuks NSV Liidust sisseveetavaile kaupadele, millede hulgas on peale masinate mitmesuguseid tööstuslikke tooraineid, naftasaadusi ja laiatarbekaupu, ekspordib Bulgaaria NSV Liitu värviliste metallide maake ja kontsentraate, tubakat, aedvilja ja puuvilja, eetriõli, toornahku, metsamaterjale ja muid kaupu.

Suurt abi rahvamajanduse arendamiseks annab Nõukogude Liit Albaania töörahvale. Vastavalt sõlmitud kokkulepetele suutis albaania rahvas nõukogude spetsialistide abiga ja nõukogude seadmetega rajada rida tähtsaid tööstusettevõtteid ning tunduval määral likvideerida maa

äärmist tehnilist ja majanduslikku mahajäämust. Albaanias on ehitatud suur tekstiilikombinaat, suhkruvabrik, tsemenditehas ja mitu elektrijaama ning rekonstrueeritud naftatööstused ja kaevandused.

Peale komplekssete seadmete saadab NSV Liit Albaaniale ehitusmehhanisme, põllutöomasinaid, musta ja värvi- list valtsmetalli, kemikaale, kunstväetist ja teisi kaupu.

Albaania ekspordib NSV Liitu naftat, bituumenit, toor- nahku, villa, tubakat ja tsitrusvilju.

Tihedad majanduslikud sidemed on tekkinud Nõukogude Liidu ja Saksa Demokraatliku Vabariigi vahel. 1951. aasta septembris sõlmiti NSV Liidu ja Saksa Demokraatliku Vabariigi vahel kokkulepe vastastikuste kaubasaadetiste kohta aastail 1952—1955. NSV Liit saadab Saksa Demokraatlikule Vabariigile suurel hulgal tööstuslikke tooraineid, teravilja, toidukaupu, samuti ka keerulisi masi- naid ja seadmeid.

Saksa Demokraatlik Vabariik ekspordib Nõukogude Liitu mitmesuguseid tööstusseadmeid, elektrotehnikatöös- tuse tooteid, keemiakaupu, optikatooteid ja teisi tööstus- saadusi.

Püüdes abistada Saksa Demokraatlikku Vabariiki, kes on kindlalt asunud rahuliku demokraatliku arenemise teele, kergendas Nõukogude Liit tunduvalt Saksa Demo- kraatlikul Vabariigil sõja tagajärgedega seotud kohus- tuste täitmist. Nõukogude Liidu valitsuse ja Saksa Demo- kraatliku Vabariigi valitsuse delegatsiooni vahel toimu- nud läbirääkimiste käigus lõpetas Nõukogude Liidu valit- sus alates 1. jaanuarist 1954. aastast Saksa Demokraat- likult Vabariigilt reparatsioonide võtmise, andis tasuta üle vabariigi omanduseks 33 suurt tööstusettevõtet ning vähendas samuti ka tunduvalt Saksa Demokraatliku Vabariigi kulusid, mis on seotud nõukogude vägede seal- viibimisega. Nõukogude valitsus vabastas Saksa Demo- kraatliku Vabariigi välistest okupatsioonikuludest ning sõjajärgsete riiklike võlgade tasumisest Nõukogude Liid- dule. Kõik see vabastab Saksa Demokraatlikus Vabariigis tunduvald täiendavaid kaupaderessursse, mida vabariik võib nüüd müüa kommertsalustel. Nii ostis Nõukogude Liit 1954. aastal Saksa Demokraatlikult Vabariigilt muude kaupade hulgas laevu, vaguneid, valtsimis- ja muid sead- meid, millised varem saadeti reparatsioonikorras.

Nõukogude valitsus võimaldas Saksa Demokraatlikule

Vabariigile 485 miljoni rubla ulatuses krediiti kahe protsendiga aastas, mille kustutamine toimus kahe aasta jooksul, alates 1955. aastast. Samuti saavutati kokkulepe selle kohta, et täiendavalt olemasolevale kaubalepingule saadab Nõukogude Liit 1953. aastal Saksa Demokraatlikule Vabariigile kaupu ligikaudu 590 miljoni rubla suuruses summas.

NSV Liidu ja Saksa Demokraatliku Vabariigi vahel toimunud läbirääkimiste tulemused rajasid väga soodsad tingimused Saksa Demokraatliku Vabariigi majanduse veelgi edukamaks arendamiseks ning rahva heaolu tõstmiseks. Need tulemused rajasid kindla aluse Nõukogude Liidu ja Saksa Demokraatliku Vabariigi vaheliste sõbralike suhete edasisele tugevdamisele rahu huvides Euroopas ja kogu maailmas.

Paljude aastate jooksul arenevad edukalt majanduslikud suhted Nõukogude Liidu ja Mongoolia Rahvavabariigi vahel. Mongoolia Rahvavabariik saab Nõukogude Liidust masinaid ja seadmeid, tööstus- ja toidukaupu. NSV Liidu saadetised avaldavad olulist mõju Mongoolia Rahvavabariigi majanduse arendamisele. Mongoolias on juba rajatud oma, kodumaine tööstus. Omalt poolt ekspordib Mongoolia NSV Liitu kariloomi, toornahku, villa, võid ja karusnahku.

Tihedad sõpruse ning laialdase majandusliku ja kultuurilise koostöö sidemed valitsevad Nõukogude Liidu ja Korea Rahvademokraatliku Vabariigi vahel.

Nõukogude Liit hakkas aktiivselt andma Koreale majanduslikku abi kohe pärast maa vabastamist jaapani okupantidest. NSV Liidu ja Korea Rahvademokraatliku Vabariigi vahelise laialdase koostöö aluseks sai mõlema maa vahel 17. märtsil 1949. aastal sõlmitud kokkulepe majandusliku ja kultuurilise koostöö kohta, tähtajaga 10 aastaks.

Ameerika imperialistide ja muude lisõnmanlastest agentide vastu toimunud vabadusvõitluse raskeil aastail toetas Nõukogude Liit koos teiste rahuarmastavate rahvastega korea rahvast tema võitluses oma pühade õiguste, vabaduse ja sõltumatuse eest.

Kohe pärast sõjalise tegevuse lõpetamist võttis Nõukogude valitsus vastu otsuse anda üks miljard rubla Korea Rahvademokraatliku Vabariigi majanduse taastamiseks. NSV Liidu valitsuse ning Korea Rahvademokraatliku Vabariigi valitsuse delegatsiooni vaheliste läbirääkimiste käigus, mis toimusid Moskvast 1953. aasta septembris, saavutati kokkulepe, et see summa kasutatakse Jalutsiangi jõel asuva

Supuni hüdroelektrijaama taastamiseks, must- ja värvilise metallurgia tehaste, keemia- ja tsemenditööstuse tehaste, tekstiili- ja toiduainetetööstuse ettevõtete taastamiseks ja ehitamiseks. Taastamiseks ja ehitamiseks antav abi hõlmab projekterimistööde teostamist, seadmete saatmist, tootmise organiseerimiseks vajaliku tehnilise dokumentatsiooni üleandmist, ühtlasi ka rahvusliku kaadri ettevalmistamist.

Samuti jõuti kokkuleppele seadmete ja materjalide saatmise kohta Nõukogude Liidust transpordi ja side, põllumajanduse, elamu-kommunaalmajanduse ja õppeasutiste taastamiseks. Peale selle näeb kokkulepe ette NSV Liidust rahvatarbekaupade saatmist vabariigi elanikkonna jaoks, maksete edasilükkamist ning soodsamate tingimuste võimaldamist varem Nõukogude Liidu poolt Korea Rahvademokraatlikule Vabariigile antud krediitide kustutamisel.

Toetudes Nõukogude Liidu, Hiina Rahvavabariigi ja Euroopa rahvademokraatia maade vennalikule abile, taastab korea rahvas määratu suure entusiasmiga oma majandust.

Pikaajalised majanduslikud kokkulepped on sõlmitud ka rahvademokraatia maade eneste vahel. Eelkõige tuleb siin märkida kokkuleppeid, mis on sõlminud Hiina Rahvavabariik Euroopa rahvademokraatia maadega ja Saksa Demokraatliku Vabariigiga. Need kokkulepped on rajanud aluse laialdasele vastastikust kasu andvale kaubavahetusele. Rahva-Hiina saab Poolast, Tšehhoslovakkias, Ungarist, samuti ka Saksa Demokraatlikust Vabariigist masinaid, seadmeid, mõningaid liike tööstuslikke tooraineid ning ekspordib sinna riisi, maapähkleid, siidi, värvilisi metalle ja muid kaupu.

Edukalt areneb kaubavahetus Euroopa rahvademokraatia maade ja Saksa Demokraatliku Vabariigi vahel. Tšehhoslovakkia ning Saksa Demokraatliku Vabariigi masinad ja seadmed, Poola süsi ja valtsmetall, Ungari vedurid ja boksiidid, Rumeenia nafta ning paljud teised nende maade vastastikusel kaubavahetuses käibelolevad kaubad on ülalmainitud riikide majandusliku arenemise tähtsaks teguriks.

Pikaajalised majanduslikud kokkulepped sõtsialistliku leeri maade vahel garanteerivad kindla aluse laialdasele plaanipärasele majanduslikule koostööle tootlike jõudude vastastikuse arendamise ja rahvaste elutaseme tõstmise huvides, rahu kindlustamise huvides kogu maailmas.

NÕUKOGUDE LIIDU JA RAHVADEMOKRAATIA MAADE TOOTMISTEHNILINE KOOSTÖÖ

Sotsialistliku leeri riikide vahel väljakujunenud majanduslike sidemete hulgas on tähtsal kohal koostöö teaduse ja tehnika alal ning tootmiskogemuste vahetamine.

Teaduse ja tehnika saavutuste laialdane vahetamine, mis on saanud tavaks sotsialistliku leeri riikide vahel, omab rahvademokraatia maade tootlike jõudude arendamisel olulist tähtsust. Koostöö tehnika arendamise alal on saanud tehnilise progressi ja tootmise edasiviimise tähtsaks teguriks nende maade kõigis rahvamajandusharudes.

Elu näitab, et tänu niisugusele koostööle rakendavad rahvademokraatia maad laialdaselt uut tehnikat, uusi kõrge tootlikkusega töövõtteid ning kaasaegseid tootmise organiseerimise meetodeid. Ühelgi rahvademokraatia maal ei ole nüüd tarvis kulutada aega, ressursse ja energiat nende teaduslike ja tehniliste probleemide läbitöötamiseks, mis on juba lahendatud teistes vennasmaades. Koostöö tehnika ja tootmise arendamise alal avab suurepärased võimalused mitme riigi ühiste plaanipäraste jõupingutuste kontsentreerimiseks, et ühiselt lahendada aktuaalseid teaduse-, tehnika- ja tootmisalaseid küsimusi, mis omavad suurt rahvamajanduslikku tähtsust. Paljude niisuguste küsimuste lahendamine oleks ühele maale äärmiselt raske või lihtsalt võimatu.

Olles ühtse ja võimsa sotsialistliku leeri koosseisus, on rahvademokraatia maad saanud võimaluse kasutada suure sotsialistliku riigi — Nõukogude Liidu, samuti ka tööstuslikult arenenud Tšehhoslovakkia tehnilise progressi saavutusi ning rakendada tehnika saavutusi, mis on olemas teistes vennasmaades.

Koostöö Nõukogude Liiduga tehnika ja teaduse alal omab suurt tähtsust rahvademokraatia maade tootlike jõudude arendamisel. NSV Liit saadab neile maadele kaasaegseid tehnilisi seadmeid ja masinaid ning hoolitseb vennalikult ka selle eest, et tehnikat võimalikult kiiresti käiku rakendataks, et seda võimalikult efektiivsemalt kasutataks, et kogu rahvademokraatia maade majandus tõuseks uuele, kõrgemale organisatsioonilisele ja tehnilisele tasemele, rajades kindla aluse rahva elutaseme vääramatule tõesule.

Nõukogude tehnilise ja teadusliku abi andmine toimub

kolmes põhisuunas: 1) seadmete, eelkõige NSV Liidust tähtsamate tööstusobjektide varustamiseks eksporditavate seadmete täiskomplektide kõige ratsionaalsema kasutamise suunas; 2) eesrindlike tootmismeetodite — kompleksse mehhaniseerimise, vooltootmise, automatiseerimise jms. juurutamise suunas rahvademokraatia maade majanduses; 3) nende maade toorainete-, kütuse- ja energeetika baasi arendamisele kaasaaitamise suunas geoloogiliste uurimuste teel ning söe, nafta, värviliste metallide ja teiste maapõuevarade kaasaegsete tootmismeetodite juurutamise teel.

NSV Liidu poolt rahvademokraatia maadele antav tehniline abi on maksimaalselt odav. Andes esmaklassilist tehnilist abi, ei võta Nõukogude Liit rahvademokraatia maade käest tasu uute tootmistehniliste saavutuste, leiutiste jms. patentide ja litsentside eest.

Omavalitsustel pidi meie kodumaa maksma kapitalistlikele firmadele kõrget hinda litsentside ja patentide eest. Nõukogude Liidu esmaklassiline ja maksimaalselt odav tehniline abi rahvademokraatia maadele teeb tööstuslike objektide ehitamise ja kasutuselevõtmise neile oluliselt odavamaks.

Rahvademokraatia maade valitsuste palvel koostavad nõukogude insenerid tehnilisi projekte, teostavad geoloogilisi uurimistöid, töötavad välja uusimaid meetodeid kasutatavate maapõuevarade tööstuslikuks eksploatatsiooniks, annavad vahetut abi suurtel uusehitustel neis maades. Rahvademokraatia maade valitsustele antakse üle väärtuslikke tehnilisi dokumentatsioone — traktorite, autode ja keeruliste tööpinkide tootmise tehnoloogiliste protsesside kirjeldusi, geoloogiliste uurimistööde teostamise, kaevanduskäikude kiirläbimise jms. uusimate meetodite kirjeldusi.

Tänu nõukogude tehnilisele abile toodetakse rahvademokraatia maades nüüd sadu tähtsaid tööstusartikleid, mida neis maades enne kunagi ei toodetud, kusjuures tootmisprotsess reas otsustava tähtsusega tööstusharudes on organiseeritud tehnika viimase sõna järgi. Näiteks valmistatakse nõukogude tehnoloogia ja jooniste järgi Poolas kergesõidu- ja veoautosid. Ungaris mitut tüüpi tööpinke, Rumeenias paljusid liike seadmeid naftatööstuse jaoks, Tšehhoslovakkias võimsaid ekskavaatoreid ja elektrikeevitusaparaate, Hiinas generaatoreid. Nõukogude näi-

diste järgi toodetakse rahvademokraatia maades mitut liiki keerulisi põllutöomasinaid ning hulgaliselt muid seadmeid ja aparate.

Rahvademokraatia maade metallurgia-, keemia-, tekstiili-, arstimite- ja toiduainetetööstuses ning paljudes teistes tööstusharudes kasutatakse laiaulatuslikult nõukogude tehnoloogiat, nõukogude meetodeid seadmete rakendamisel, samuti peetakse kinni paljudest tähtsatest nõukogude printsiipidest tootmise organiseerimisel.

Rahvademokraatia maade põllumajandus on saanud palju mitmesuguseid toidu- ja tehniliste kultuuride kõrgelt viljakaid seemnesorte, taimede ja loomade haiguste uusimate ravimeetodite kirjeldusi, väärtuslikke materjale agroomia ja loomakasvatuse kohta.

Suurt tehnilist abi annab rahvademokraatia maadele ja eriti Bulgaariale, Rumeeniale ja Albaaniale Tšehhoslovakkia vabariik, aidates kaasa tehaste ja elektrijaamade ehitamisele ning eesrindlike töömeetodite juurutamisele.

1953. aasta lõpul ja 1954. aasta algul avaldati meie ajakirjanduses materjale, mis kõnelevad Nõukogude Liidu ja rahvademokraatia maade vahelise vastastikuse teaduslik-tehnilise koostöö edasisest laiendamisest vastavate erilepingute alusel. Nii näiteks otsustati 1953. aasta lõpul Varssavis toimunud Nõukogude-Poola teaduslik-tehnilise koostöö komisjoni sessioonil, et Nõukogude Liit osutab Rahva-Poolale teaduslik-tehnilist abi sellega, et annab talle üle keemiasaaduste tootmise tehase ja ehitusmaterjalide tehase projektid; tööjoonised uusimat tüüpi metallurgia- ja energeetikaseadmete, metallitöötlemise pinkide, transpordi- ja ehituseadmete tootmiseks, seadeldiste ja aparaatide tootmiseks laiatarbekaupade tööstuse jaoks; tehnilisi dokumentatsioone värvainete, ravipreparaatide, keramika- ja muude saaduste tootmise tehnoloogia kohta, retseptuure vitamiinide ja kondiitrisaaduste tootmiseks.

Poola põllumajandusele annab NSV Liit teravilja-, õli-, kaunvilja-, aedvilja- ja teiste põllumajanduslike kultuuride paremaid seemneid. Nõukogude spetsialistid annavad konsultatsioone tervistavate abinõude kohta loomakasvatuses. Poola palvel teostavad nõukogude eriteadlased samuti mitmesuguste projektide ekspertiise, mis on koostatud Poola projekteerimisorganisatsioonide poolt.

Peale selle võtab Nõukogude Liit vastu poola spetsialiste tootmispraktikale tehastes, konstrueerimisbüroodes, teadus-

liku uurimise instituutides ja teistes asutustes, samuti aga komandeerib Poolasse nõukogude spetsialiste tehnilise abi osutamiseks koha peal.

Omalt poolt annab Poola Nõukogude Liidule üle teaduslik-tehnilisi dokumentatsioone keemia-, klaasi- ja teiste tööstusharude üksikute toodanguliikide valmistamiseks, samuti võimaldab ka nõukogude spetsialistidel tutvuda saavutustega mõnedes rahvamajandusharudes.

Nagu avaldatud materjalidest selgub, areneb mitmesugustes rahvamajandusharudes saavutatud uusimate kogemuste vahetamine Nõukogude Liidu ja teiste rahvademokraatia maade vahel viljakalt.

Suurt tööd teevad segakomisjonid rahvademokraatia maade teaduslik-tehnilise koostöö alal. Nii näiteks toimus 1953. aasta detsembris Rumeenia-Hiina teaduslik-tehnilise koostöö komisjoni esimene sessioon. Otsustati, et Rumeenia saab Hiinalt tehnilisi dokumentatsioone kõvade sulamite, penitsilliini ja tuši tootmiseks, tammelehtedest toituvate siidiusside kasvatamiseks ja saadava toorsidi ümbertöötamiseks, tehnilist abi kaoljangi ja mitteniisutatava riisi kasvatamisel. Rumeenia annab Hiinale tehnilisi dokumentatsioone mõnda liiki seadmete projekteerimiseks ja tootmiseks naftatootmise ja naftatöötlemise tööstuse jaoks.

1953. aasta novembris toimunud Ungari-Poola teaduslik-tehnilise komisjoni sessioonil võeti vastu otsus, et Poola annab Ungarile abi kaasaegse värvimisvabriku projekteerimiseks, annab Ungarile oma suhkru- ja söödapeedi seemnete kollektsioone, dokumentatsioone linnade rekonstrueerimise kohta ning mitmesuguste seadmete profülaktikameetodid.

Ungari andis Poolale edasi oma kogemused kübaravildi tootmise ja riidetrükkimise, parfümeeriakaupade tootmise ja teiste tööstusharude alal.

Tuleb märkida, et tootmissaavutuste vahetamine teaduslik-tehnilise koostöö korras toimub kõigi demokraatliku leeri maade vahel tasuta.

Koostöö teaduse ja tehnika valdkonnas kiirendab oluliselt tehnilist progressi rahvademokraatia maades, aitab aktiivselt kindlustada nende majanduslikku sõltumatust kapitalistlikest riikidest.

Märkimisväärset abi annavad rahvademokraatia maadele nõukogude spetsialistid, kes töötavad seal nende maade valitsuste palvel. Nad annavad vahetult tehastes,

vabrikutes, kaevandustes ja teadusliku uurimise instituutides rahvademokraatlike riikide töötajaile üle rikkalikke tootmistehnilisi kogemusi, mis on omandatud Nõukogude Liidus. Niisuguse abi suurepäraseks näiteks on nõukogude spetsialistide tegevus Hiinas. Nagu teatab hiina ajakirjandus, õpetasid nõukogude insenerid ja tehnikud hiina töölisi teostama ehitustöid talvistes tingimustes, aitasid ilma lisakulutusteta tõsta elektrijaamade, kaevanduste, tehaste ja vabrikute tootlikkust. 1953. aastal oli kõrgahjude kasutamise koefitsient Kirde-Hiinas 72 protsendi võrra suurem kui jaapani röövullutajate võimutsemise perioodil. Nõukogude meetodite juurutamine söetööstuses andis võimaluse üle 2,5 korra tõsta söetoodangut olemasolevates kaevandustes. Nõukogudemaa esindajad on oma hiina sõpradele andnud palju kasulikku hüdrotehniliste ehituste ja paberivalmistamise alal, mitmesuguste masinate ja tööpinkide tootmise, samuti ka põllumajanduse arendamise alal.

Nõukogude kogemuste ja eesrindlike töömeetodite edasiandmise tähtsaks allikaks on nõukogude novaatorite ja teadlaste sõidud rahvademokraatia maadesse ning nende maade töötajate delegatsioonide sõidud Nõukogude Liitu.

Arvukad rahvademokraatia maade töötajate delegatsioonid külastavad nõukogude tehaseid, vabrikuid, sohoose ja kolhoose, tutvudes nõukogude tootmismeetoditega tööstuses, transpordis ja põllumajanduses. Rahvademokraatia maade teadlased, olles tihedas läbikäimises Nõukogude Liidu teadlastega, õpivad sügavalt tundma teadmiste suurt varasalve — eesrindlikku nõukogude teadust. Nõukogude tootmisnovaatorid on sagedasteks külalisteks rahvademokraatia maades, kus nad koha peal aitavad nende maade töötajail omandada kaasaegseid töövõtteid ja tootmise organiseerimise meetodeid.

Nõukogude tehniliste kogemuste propageerimisele aitab kaasa Nõukogude Liidu osavõtt rahvademokraatia maades organiseeritavaist arvukaist tööstusnäitustest. Nõukogude Liit demonstreerib neil näitustel täiuslikke masinaid, tööpinke ja aparate, mis on loodud meie maa tööliste, inseneride ja tehnikute loomingulise tööga.

Nõukogude kõrgemates õppeasutistes õpivad rahvademokraatia maade üliõpilased, nõukogude tehastes, vabrikutes ja kaevandustes viibivad tootmispraktikal nende maade töölised ja spetsialistid.

Rahvademokraatia maade ajakirjandus avaldab rohkesti teateid selle kohta, kui innukalt õpitakse tundma ja kuidas juurutatakse tootmises parimate nõukogude eesrindlaste ja novaatorite meetodeid, kes töötavad meie mitmesugustes rahvamajandusharudes.

Poolas, Tšehhoslovakkias, Ungaris, Rumeenias, Bulgaarias, Albaanias, samuti ka Hiina Rahvavabariigis ja Saksa Demokraatlikus Vabariigis kasvab NSV Liidu kogemuste rakendamise alusel liikumine mitmel tööpingil töötamise eest, paraneb seadmete kasutamine, laieneb liikumine kokkuhoiu eest tootmises, käibevahendite ringluse kiirendamise ja ettevõtete rentaabluse tõstmise eest. Rahvademokraatia maade põllumajanduses omandatakse eesrindlikule masinatehnikale rajatud kollektiivsete suurmajapidamiste organisatsioonilise juhtimise kogemusi ning juurutatakse praktikas eesrindlikku mitšuurinlikku agrobioloogiat.

Nõukogude kogemuste omandamine aitab kaasa tootmisalase võistluse arendamisele, mis on kõigis rahvademokraatia maades saanud tõeliselt massiliseks liikumiseks ja hõlmab suurt osa nende maade tööliklassist.

Nõukogude kogemused kümnekordistavad rahvademokraatia maade töötajate loovat energiat, aitavad neil vältida palju vigu ning annavad võimaluse kokku hoida rahva ressursse. Nõukogude Liit on uue ühiskondliku korra loomise võimsaks jõuks, uue elu ülesehitamise tempo kiirendamise tähtsaks teguriks.

NSV Liidu ja rahvademokraatia maade vahelise majandusliku koostöö viljakaks vormiks on NSV Liidu osavõtul tegutsevad ettevõtted Rumeenias, Ungaris, Bulgaarias ja samuti ka Hiinas. Erinevalt mitut liiki kapitalistlikest aktsiaseltsidest, mida imperialistlikud riigid kasutavad nõrgaltarenenud maade ekspluateerimiseks ja paljaksriisumiseks, tegutsevad segaühingud sotsialistliku leeri riikides nende maade majanduse arendamise huvides võrdõigustluse ja omakasupüüdmatu vennaliku koostöö põhimõtete alusel.

Rumeenias, Ungaris ja Bulgaarias tekkisid segaühingud endiste saksa ettevõtete baasil, millised anti üle Nõukogude Liidule (vastavalt Jalta ja Potsdami konverentside otsustele) osalise kompensatsioonina määratu suure kahju eest, mida tekitasid meie maale hitlerlikud röövvalitajad. Arvestades rahvademokraatia maade huvisid, ei hakanud Nõukogude Liit tema valdusse üle läinud ettevõtteid ja tehaseid välja vedama, vaid kasutas neid peamiselt segatüüpi

ettevõtete organiseerimiseks, millede juhtimisest võtavad NSV Liidu esindajate kõrval osa ka vastavate maade esindajad.

Nende ühingute tegevuse laiendamisel on nõukogude-poolse panusena omandanud põhilise tähtsuse assigneerin-gud NSV Liidu riigieelarvest. Nende assigneerin-gute arvel suurendab Nõukogude valitsus seadmete ja segaühingute tööks vajalike muude kaupade saadetisi.

1950. aastal kirjutati Nõukogude Liidu ja Hiina vahel alla kokkuleppele Nõukogude-Hiina segaühingute asuta-mise kohta värviliste metallide ja nafta tootmise ning lennuliiklemise alal.

Ühingud, millest võtab osa Nõukogude Liit, tegutsevad täielikus kooskõlas vastavate maade seadusandlusega, väljakujunenud praktikaga ja traditsioonidega. Kõik ühin-gud, millest võtab osa NSV Liit, peavad rangelt kinni koha-likest aktsiaseltside kohta käivaist seadustest, tööseadus-andlusest, seadusandlusest maksude tasumise kohta jms.

Segaettevõtete juhtimisel ja kasumite jagamisel peetakse kinni poolte täieliku võrdõigusluse põhimõttest. Segaühin-gud on rahvademokraatia maade plaanimajanduse orgaani-liseks koostisosaks. Segaühingute poolt väljalastava too-dangu hulk ja assortment määratakse kindlaks vastavate maade plaaniorganite poolt. Samuti plaanitakse nende ette-võtete poolt väljastatava toodangu hind, maht ja realiseeri-mine. Suurem osa toodangust müüakse siseturul. Kui aga vastava maa kaubakäibe plaan näeb ette realiseerida osa segaühingute toodangust välisturul, siis annab see antud maale võimaluse mobiliseerida väljastpoolt täiendavaid ressursse, mis on vajalikud tema rahvamajanduse arenda-miseks.

Kõik see on täiesti vastupidine monopolistlike ühenduste peremehetsemispraktikale nende poolt rajatud välismaistes ettevõtteis. Need ettevõtted laostavad nende maade majandust, kus nad asuvad. Neid ettevõtteid luuakse selleks, et välja pumbata määratu suuri ülikasumeid, muuta väliskapi-tali importivad maad kapitali eksportivate maade seisma-jäänud kaupade müügiturgudeks. Sellest, milliseid määratu suuri kasumeid saavad välismaised monopolid odava tööjõu ekspluateerimise ja rikkalike tooraineteressursside röövel-liku kasutamise tulemusel vähearenenud maades, kõnelevad näiteks järgmised andmed: ameerika ajakirjas „Survey of Corrent Business” avaldatud andmete järgi moodustasid

Ameerika Ühendriikide poolt välismaiste kapitalimahutuste pealt saadavad kasumid 1946. aastal 1 113 miljonit dollarit, 1951. aastal aga olid need kaks ja pool korda suuremad ning võrdusid 2 700 miljoni dollariga.

Segakomisjonidest osavõtu kaudu annab Nõukogude Liit vastavatele rahvademokraatia maadele suurt tehnilist abi. Osa seadmeid segaettevõtete jaoks saadakse NSV Liidust, mõnedel juhtudel aga saadakse meilt samuti defitsiitseid tooraineid plaanitud toodangu väljalaskmiseks. Osa tehnilisest ja juhtivast personalist segaettevõtetes on nõukogude insenerid ja tehnikud; oma töö käigus annavad nad rahvademokraatia maadele edasi sotsialistliku tööstuse ning kaadri ettevalmistamise juhtimise määratu suuri tehnilisi ja organisatsioonilisi kogemusi, mis on omandatud Nõukogude Liidus.

Hiina-Nõukogude segaaktsiaühingu ettevõtteis suurenes 1953. aastal naftatoodang rohkem kui 19 korda, võrreldes 1951. aastaga. Hiina-Nõukogude tsiviillennuühing on avanud lennuliinid Peking—Tšitaa, Peking—Irkutsk, Peking—Alma-Ata ja Dihua—Kašgar.

Vabade rahvaste loomulises vastastikusel sõprusel tekivad majandusliku koostöö uued vormid, tugevneb majanduse arendamise plaanide sõbralik kooskõlastatus. Näiteks on rea rahvademokraatia maade vahel sõlmitud kokkulepped teatud profiiliga valtsmetallide tootmiseks, mida pärast vastastikku vahetatakse, kokkulepped elektrivõrkude ühendamise ja elektrienergia vastastikuse andmise kohta ning transpordimagistraalide ühise kasutamise kohta. Nii saavutatakse olemasolevate ressursside parem ärakasutamine, tõuseb seadmete kasutamise efektiivsus, luuakse võimalused suurte rahvamajanduslike ülesannete ühiseks lahendamiseks.

Majandusliku koostöö iseloomustavaks näiteks on Rumeenia ja Ungari vahel sõlmitud kokkulepe. See kokkulepe näeb ette ehitada ühiselt Rumeenias suur keemiakombinaat loodusliku gaasi ärakasutamise baasil, saata Ungarist masinaid ja seadmeid Rumeenia soodatööstuse jaoks, samuti anda ka Rumeenia looduslikku gaasi keemiatehase jaoks, mis ehitatakse Ungaris. Edukalt areneb Poola-Tšehhoslovakkia koostöö.

Tšehhoslovakkia ja Ungari vahelise kokkuleppe järgi hakkab Tšehhoslovakkia tootma alumiiniumi Ungari boksiitidest.

Bulgaariaga sõlmitud kokkuleppe kohaselt andis Tšehhoslovakkia Bulgaariale ja monteeris üles 15 soojus- ja hüdroelektrijaama, millede võimsus on suurem kui kõigi vana Bulgaaria elektrijaamade võimsus.

Vabade rahvaste majanduslik koostöö annab niisiis võimaluse ühendada mitme maa jõupingutused, et kasutada ühistes huvides looduslikke ressursse ja transpordimagistraale, võimaldab tõsta tööstusettevõtete seadmete efektiivsust.

Kõiges selles kajastub demokraatliku leeri rahvaste siiras püüe saavutada vennaliku vastastikuse abistamise teel järjest suuremat majanduslikku tõusu.

MAJANDUSE EDASIARENDAmise JA TÖÖRAHVA HEAOLU TÕUSU TEEL

Rahvademokraatlik kord, mille on kätte võitnud rea Euroopa ja Aasia maade töötajad visas võitluses oma õiguste eest, on igas suhtes üle oma aja ära elanud kapitalistlikust korrast. Uus ühiskondlik ja riiklik kord on rahvademokraatia maade tööliisklassi ja talurahva jäädavalt päästnud näljast, viletsusest ja õigusetusest ning viinud rahvahulga tõelise õnne ja vabaduse avarale teele.

Rahvademokraatlik kord vabastas rahva loominguenergia, mis mõisnike ja kapitalistide võimutsemise tingimustes oli kammitsais, ja suunas selle uue elu ülesehitamisele. Loonud avarad võimalused tootlike jõudude arenemisele, on rahvademokraatlik kord praktikas tõestanud, et ta suudab kindlustada tootmise pidevat kasvu ning töörahva heaolu tõusu linnas ja maal.

Selleks, et väärikalt hinnata vabade rahvaste loova töö edusamme, mis on saavutatud kommunistlike ja töölispartei juhitud, on vaja meenutada võrdlemisi hiljutist kapitalistlikku minevikku neis maades, kes praegu kindlalt sammuvad edasi sotsialismi ülesehitamise teel. Kapitalistliku korra tingimustes oli Kesk- ja Kagu-Euroopa maade majanduses peremeheks väliskapital. Toetudes oma teenistuses olevatele rahvavastastele kodanlik-feodaalsetele valitsustele, teostasid välismaised imperialistlikud kiskjad nende maade müügiturgudeks, toorainete ja odava tööjõu allikaks muutmise poliitikat. Tööstuslik mahajäämus oli peaaegu kõigi nende maade majanduse iseloomustavaks jooneks.

Tööraha olukord Kesk- ja Kagu-Euroopa maades oli raske. Krooniline tööpuudus, äärmiselt madal töötasu ja täielik õigusetus — niisugune oli tööliste ja kõigi töötajate saatus neis maades. Uskumatus vaesuses vires ka töötav talurahvas. Kannatades maapuuduse, raskete maksude ning oma saaduste madalate hindade tõttu, suutis ta vaevalt vee peal püsida.

Igal aastal jätsid paljud tuhanded talupered maha oma vanad elukohad ning siirdusid elatisvõimaluste otsinguil võõrastesse paikadesse.

Ameerika, inglise ja jaapani imperialistid olid surunud suure hiina rahva poolkoloniaalse orjuse ikkesse. Imperialistid pidurdasid sihilikult Hiina tootlike jõudude arenemist ning aitasid kaasa feodaalse korra säilitamisele. Hiina oli suurte kapitalistlike riikide põllumajanduslikuks ripatsiks, toorainete allikaks. Masinate sissevedu, millele järele Hiina tööstusel oli tungiv vajadus, moodustas vähem kui ühe kümnendiku kuomintangi-Hiina iga-aastasest impordist. Tööstustoodangu erikaal ei ületanud kümmet protsenti maa kogutoodangust.

Imperialistide võimutsemise ajal tuli Hiina rahval taluda julma rõhumist. Linna ja maa töörahas oli sunnitud elama näljas ja kohutavas viletsuses. Ränga töö eest maalapil, mis kuulus vereimejale-mõisnikule, sai hiina talupoeg ainult kümnendiku osa saagist. Üheksa kümnendikku läks rendi ja määratu kõrgete maksude tasumiseks. Oma reeturliku, rahvavastase poliitikaga viis tšiangkaišistlik klikk Hiina majanduse täieliku laostumiseni ning määras töörahvahulga pikaldasele näljasurmale.

Uus ühiskondlik kord muutis lühikese ajaga rahvademo-kraatia maade kogu ilme. Iga aastaga luuakse rahuliku vaba loova tööga seda, mida vana ühiskondliku korra tingimustes polnud võimalik luua aastakümnete jooksul.

On väga iseloomulik, et sõja tõttu tugevasti kannatada saanud Euroopa rahvademo-kraatia maades — Poolas, Tšehhoslovakkias, Ungaris, Rumeenias, Bulgaarias ja Albaanias, kes toetuvad Nõukogude Liidu laialdasele sõbralikule abile, oli tööstustoodangu üldine tase 1953. aastal sõjaeelsest tasemest üle kolme korra kõrgem. Lääne-Euroopa kapitalistlikes maades, kes kannatasid sõja all palju vähem, kuid kes suruti orjastava ameerika „abi” pih-tide vahele, ületas tööstustoodang 1953. aasta alguseks ainult õige vähe sõjaeelseid näitajaid. 1953. aastal ulatus

Lääne-Euroopa maade tööstustoodangu tase vaevalt 1952. aasta tasemeni. Paljudes neis maades — Austrias, Belgias, Prantsusmaal, Soomes ja Šveitsis — oli tööstustoodangu väljalase 1952. aasta tasemest madalam, ning ainult Lääne-Saksamaal, Hollandis ja Itaalias toimus 1953. aastal tootmise mõningane kasv. Kui meenutada, et tootmine Lääne-Euroopa maades ulatus 1952. aastal vaevalt 1951. aasta tasemeni, siis ilmneb, et nende maade tööstuse kõige iseloomustavamaks jooneks viimastel aastatel on sügava seisaku olukord; ilmneb, et tööstustoodangu tempo neis maades pidevalt aeglustub.

Kui eelmistel aastatel leidsid languse tunnused aset peamiselt tarbeesemeid tootvais tööstusharudes, siis 1953. aastal algas esmakordselt sõjajärgsel perioodil tootmise alenemine tootmisvahendeid tootvais tööstusharudes. Hoolimata intensiivsest militariseerimisest langes kõigis Lääne-Euroopa maades söetootmine, terase ja värviliste metallide sulatamine. Mäe- ja metallurgiatööstuse toodang alanes 1953. aasta jooksul Belgias kaheksa, Inglismaal nelja ja Prantsusmaal kümne protsendi võrra.

Seega avaldub nüüd relvastuse võidujooks ja sellest tingitud rahvahulkade vaesumine ning järelikult ka turu mahu ahenemine mitte ainult selles, et on langenud ostujõuline nõudmine tarbekaupade järele, vaid ka selles, et on vähenenud nõudmine tootmisvahendite järele.

Täiesti vastupidises suunas toimub rahvademokraatia maade tööstuslik arenemine. 1954. aasta alguseks olid Lääne-Euroopa rahvademokraatia maad oma endise tööstusliku mahajäämuse juba põhiliselt likvideerinud.

Rahvavõimu aastail on Poola muutunud agrarmaast suure ja järjest kasvava majandusliku potentsiaaliga sotsialistlikuks tööstusriigiks. Maa tööstustoodang ületas 1953. aastal sõjaeelse taseme rohkem kui 3,6-kordselt. Oluliselt on kasvanud rahva-Tšehhoslovakkia tööstuslik võimsus, kes tunduvalt on arendanud oma raskemasinaehitust ning söe- ja metallurgiabaasi. Tšehhoslovakkia tööstustoodangu maht ületas 1953. aastal 1949. aasta taseme rohkem kui kahekordselt. Agraar-industriaalmaast on muutunud tööstusriigiks rahva-Ungari. Selle maa tööstustoodangu osatähtsus üldises tööstus- ja põllumajandustoodangus ületab praegu tunduvalt põllumajanduse osatähtsuse. Industriaal-agraarmaadeks on muutunud Rumeenia ja Bulgaaria, kes on rajanud kodumaise masinaehituse ja teised rasketööstusharud.

Rajades kodumaist söe- ja metallurgiabaasi, kodumaist masinaehitust, lähtuvad rahvademokraatia maad sellest, et kuna nende maade industrialiseerimine toimub tihedas seoses Nõukogude Liidu ja teiste demokraatliku leeri maade majanduse arendamisega, siis ei ole igapähele neist vaja rajada üheaegselt kõiki rasketööstuse põhiharusid, mis oleks enamikule nendest maadest üle jõu käivaks ülesandeks. Laiendades ja tugevdades majanduslikku koostööd Nõukogude Liiduga ja teiste sotsialistliku leeri maadega, võib iga rahvademokraatia maa, kartmata majandusliku allutamise ohtu kapitalistliku maailma poolt, pöörata industrialiseerimisel peatähelepanu temale jõukohastele rasketööstusharudele. See asjaolu loob täiendavaid võimalusi rahvademokraatia maade töötajate elutaseme kiiremaks kasvuks.

Rahvademokraatia maade perspektiivplaanides pööratakse erilist tähelepanu neile rasketööstusharudele, millele arendamist soodustavad kohalikud tingimused ja mille jaoks on eelkõige olemas toorainete baas maapõuevarade näol. Selle kujukaks näiteks on Rumeenias naftatööstuse, Poolas keemiatööstuse ja Ungaris alumiiniumitööstuse arendamine.

Tähtsaks teguriks, millest rahvademokraatia maad oma tööstuse arendamisel juhinduvad, on teiste vennasmaade vajadused.

Vastastikuse koostöö vajadused määravad tunduvas ulatuses ära näiteks raskemasinaehituse arendamise Tšehhoslovakkias, mäetööstuse arendamise Bulgaarias ja Albaanias, söe- ja keemiatööstuse ning rea masinaehitusharude arendamise Poolas, alumiiniumitööstuse arendamise Ungaris jne.

Seega kujuneb välja rahvusvahelise tööjaotuse sotsialistlik süsteem, kus iga maa eraldab osa oma jõude ja ressursse teiste vennasmaade vajaduste rahuldamiseks ning omakorda toetub nende sõbralikule abile. See võimaldab igale sotsialistliku leeri maale kokku hoida suuri jõude ja ressursse ning kiirendada oma majandusliku arenemise tempot.

Uus ühiskondlik kord, vaba töö oma kodumaa hüvanguks, Nõukogude Liidu abi — kõik see on loonud rahvademokraatia maades uued akumulatsiooniallikad, millised pole mõeldavad kapitalismi tingimustes, ning kindlustanud kapitaal-tööde laialdase ulatuse. Ehitatakse metallurgiakombinaate, kaevandusi, elektri jaamu, kerge- ja toiduainetetööstuse ettevõtteid, tamme ja raudteid, elamuid ja ülikoole, sana-

tooriume ja haiglaid. Uute ettevõtete käikulaskmine ja olemasolevate ettevõtete rekonstrueerimine kindlustab rahvademokraatia maade tootlike jõudude edasise kõrvalekaldumatu arendamise, töötajate heaolu tõusu ja kultuuri õitsengu.

Panide-Poolas ei ehitatud kahe sõjaeelse aastakümne jooksul ainustki metallurgiaettevõtet. Rahva-Poolas ehitati või rekonstrueeriti täielikult kaheksa aasta jooksul (1953. aastaks) üksteist kõrgahju, kakskümmend viis martäänahju, lasti käiku kaheksa valtsimistsehhi. 1953. aastal astusid rivisse veel kaks kõrgahju ja üks täielikult automatiseeritud martäänahi. Terast sulatati 1953. aastal 3,5 miljonit tonni, võrreldes 1,4 miljoni tonniga, mis sulatati paremail sõjaeelseil aastail.

Tšehhoslovakkias, kuigi see oli minevikus tööstuslikult arenenud maa, kuid tootis suhteliselt vähe tootmisvahendeid, on rahvavõimu aastail oluliselt suurenenud mustmetallurgia võimsused. 1953. aastal sulatati Tšehhoslovakkias 4,3 miljonit tonni terast 2,3 miljoni tonni vastu, mis toodeti 1937. aastal.

Tunduvalt on suurenenud terasesulatamine Rumeenias ja Ungaris. 1953. aastal hakkas esmakordselt sulatama kodumaist terast Bulgaaria Rahvavabariik, kus astus rivisse V. I. Lenini nimeline metallurgiatehas.

Suurt edu on rahvademokraatia maade töötajad saavutanud oma toorainetebäasi arendamisel. Nõukogude teadlaste kaasabil läbiviidud geoloogilised uurimistööd andsid märkimisväärseid tulemusi. Avastati söe, nafta, rauamaagi, värviliste metallide maakide ja paljude teiste kasulike maa-põuevarade uusi leiukohti. Laienes tootmine ekspuateritava isegi leiukohtades. Astusid rivisse uued šahtid, kaevandused ja naftapuuraugud.

Rahva-Poolas toodeti 1953. aastal 89 miljonit tonni sütt, võrreldes 38 miljoni tonniga 1938. aastal. Samal aastal suutsid Rumeenia naftatöölised anda maale 9,3 miljonit tonni naftat. Vanas Rumeenias ei tõusnud naftatoodang isegi parimail aastail üle 8,6 miljoni tonni.

Kõrvalekaldumatult kasvab ka rahvademokraatia maade energeetikabaas. Lähtudes leninlikest juhendeist selle kohta, kuivõrd suurt tähtsust sotsialismi võiduks omab elektrifitseerimine, osutavad nende maade valitsused suurt tähelepanu soojus- ja hüdroelektrijaamade ehitamisele ja rekonst-

rueerimisele ning elektri juurutamisele kõigis rahvamajandusharudes.

Sotsialistliku industrialiseerimise protsessis on rahvademokraatia maades ehitatud palju uusi suurettevõtteid ning tekkinud uued tähtsad tööstusharud. Nüüd toodetakse neis maades paljusid tööstussaadusi, mida varem veeti sisse välismaalt.

Poolas on rajatud auto-, traktori- ja laevaehitustööstus. Tunduvalt on laiendatud masinaehitust. Rahva-Poola toodab seadmeid metallurgia-, söe-, keemia- ja paberitööstuse ning teiste tööstusharude jaoks. Keemiatööstuse toodangu väljalase oli 1953. aastal kaks ja pool korda suurem kui 1949. aastal. On hakatud tootma sünteetilist bensiini, sünteetilist kiudu, täpseid optikariistu, kuullaagreid, keerulisi tööpinke ja palju teisi tähtsaid tooteid.

Oluliselt on arenenud rasketööstus ka Tšehhoslovakkias. See on Tšehhoslovakkia Kommunistliku Partei Keskkomitee otsuste elluviimise tulemuseks, kes juhtis tähelepanu vajadusele teha lõpp maa rahvamajanduse sõltuvusele kapitalistlike maade turgudest ning orienteerida Tšehhoslovakkia majanduse ümber sotsialistliku leeri riikide müügiturgudele ja tooraineteallikaile. Tšehhoslovakkia masinaehitustööstus toodab nüüd sepistamis-pressimise seadmeid, raskeid tööpinke, kompressoreid, masinaid mäetööstuse ja teiste tööstusharude jaoks. Viie aasta jooksul (1949.—1953. a.) kasvas masinaehitustoodang 3,3 korda.

Suure sammu on astunud edasi Ungari masinaehitus. Riigis on loodud võimas tööpingiehitus ja elektrotehniline tööstus. Oluliselt on arenenud Ungari alumiiniumitööstus.

Nõukogude Liidu vennaliku abiga on rumeenia rahvas saavutanud seda, et riigis toodetakse rohkem kui üheksa kümnendikku Rumeenia põllumajandusele vajalikest masinaist, üheksa kümnendikku seadmeist toiduainete- ja kerge-tööstuse jaoks. Rumeenial — naftarikkal maal — on nüüd oma kodumaine tööstus seadmete tootmiseks naftatööstuse jaoks ning ta võib neid seadmeid isegi eksportida.

Vastavalt tootlike jõudude sotsialistliku paigutamise põhimõtetele industrialiseeritakse rahvademokraatia maades mahajäänud rajoonid, kus varem tööstust ei olnud, ning likvideeritakse vähemusrahvuste majanduslikku ebavõrdsust. Sellel pinnal tugevneb nende maade rahvaste sõprus. Minevikus tšehhi kodanluse asumaaks olnud Slovakkia tööstusliku arenemise tase läheneb juba Tšehhi maade

arengutasemele. Rajatakse uusi tööstusettevõtteid niisugustes varem tööstuslikult arenemata rajoonides, nagu Tissa ja Doonau vaheline maa-ala Ungaris, idapoolsed maakonnad Poolas, Dobrudža Rumeenias, Pirini piirkond Bulgaarias, Albaania põhjapiirkonnad.

Rasketööstuse igakülgne arendamine rahvademokraatia maades toimub käsikäes tarbeesemete tootmise kasvuga. Rasketööstus on kergetööstuse eduka arendamise baasiks. Praegu toodetakse neis maades jalatseid, villast ja puuvillast riidet, rõivaid, mööblit, raadiovastuvõtjaid ja mitmesuguseid toidukaupu tunduvalt rohkem kui enne sõda. Astuvad rivisse uued tekstiilikombinaadid, jalatsivabrikud ja toiduainetetööstuse ettevõtted.

Määratu suuri edusamme oma majanduse arendamisel on saavutanud Hiina Rahvavabariik. Uue Hiina tee — see on tormilise majandusliku ja sotsiaalse taassünni tee.

Hiina rahvas suutis ajalooliselt lühikese ajaga viia lõpule taastamisperioodi. Rahvavõimu kolme aasta jooksul taastati Hiinas täielikult mitmeaastasest sõjast laostatud tööstuslik ja põllumajanduslik tootmine, reas tähtsais tööstusharudes aga ületati kõige kõrgemad sõjaeelsed näitajad. Tööstuse ja põllumajanduse kogutoodang moodustas 1952. aastal 170 protsenti 1949. aasta tasemest. Hiina tööstuses on toimunud suured kvalitatiivsed muudatused. Kaasaegsete tööstusettevõtete toodang, mis moodustas 1949. aastal 17 protsenti tööstuse ja põllumajanduse kogutoodangust, tõusis 1953. aastal ligikaudu 31 protsendini. Esikohale on vabariigis seatud rasketööstuse arendamine.

Praegu annab paljumiljoniline hiina rahvas kogu oma jõu, kogu oma ammendamatu energia võimsa industriaalse sotsialistliku Hiina ülesehitamiseks. 1953. aastal täitsid Hiina töötajad edukalt esimese aasta ülesanded oma esimesest viie aasta plaanist, mille eesmärgiks on rajada alused maa industrialiseerimiseks, kindlustada tema kaitsevõimet ning luua kindel baas rahva elutaseme kasvuks kergetööstuse ja põllumajanduse edasise arendamise teel. Tööstuse kogutoodang (ilma eratööstuseta) suurenes 1953. aastal 1952. aastaga võrreldes ligikaudu 34 protsenti.

Rahvavõim mahutab suuri summasid rasketööstuse, transpordi, side ja kergetööstuse arendamisse ning niisutussüsteemide ehitamisse. 1953. aastal toimusid ehitustööd 130 suurel objektil. Kogu maal ehitatavate hoonete üldpind moodustas 27 miljonit ruutmeetrit. Aasta

lõpuks astusid rivisse automatiseeritud tehas metalltorude tootmiseks, rööpavaltismistsehh ja suured kõrgahjud Anšani metallurgiakombinaadis. On loomisel uued tööstusharud, mida vanas Hiinas ei tuntud. Hiina tööstus toodab hüdroturbiine võimsusega kuni kolm tuhat kilovatti, diiselagregaate ja elektrikeyitusaparaate.

Hiina mäetööstus saab nüüd kodumaiseid lahtiraiehaamreid ja kuulveskeid rikastamisvabrikute jaoks. Hiina ettevõtted toodavad frees- ja lihvimispinke, horisontaalhöövelpinke ja karussellpinke. Uute niisutussüsteemide lüüsidele seatakse üles tõstemehhanisme, mis on tehtud hiina tehastes. Õpitakse tootma ühekopalisi elektriexkavaatoreid söekarjäärade jaoks.

Nõukogude Liidu, rahva-Hiina ja Euroopa rahvademokraatia maade vennaliku abiga taastab korea rahvas jõudsalt sõjast purustatud majandust. Vastavalt Korea Rahvademokraatliku Vabariigi rahvamajanduse taastamise ja arendamise plaanile moodustab tööstuse kogutoodang 1954. aastal 160,8 protsenti 1953. aasta tasemest.

Rahvademokraatia maade progresseeruva arenemise jaoks on oluline tähtsus töoviljakuse pideval kasvul. Suur osa nende maade töölisklassist võtab aktiivselt osa sotsialistlikust võistlusest. Kiiresti kasvavad tootmisala eesrindlaste ja novaatorite read.

Olulised muudatused on toimunud rahvademokraatia maade põllumajanduses. Kommunistlikud ja töölisparteid ning rahvavõim suunavad oma jõupingutused sellele, et tõsta küla tootlikke jõude ning parandada töötava talurahva — töölisklassi ustava liitlase elutingimusi sotsialismi ülesehitamisel. Nõukogude Liidu eeskujul on rahvademokraatia maades loodud sajad masina-traktorijaamad. Nende varustamiseks suunab sotsialistlik tööstus maale tuhandeid traktoreid, kombaine ja teisi keerulisi põllutöomasinaid. 1953. aastal oli Poolas 401 masina-traktorijaama. Poola põldudel töötas ligikaudu 45 tuhat traktorit (15-hobujõulisteks ümberarvestatult); Tšehhoslovakkias oli 1953. aastal 255 masina-traktorijaama, mis teostasid põllumajanduslikes kooperatiivides 44 protsenti kõigist põllutöödest. Tšehhoslovakkia põllumajanduses oli ligikaudu 19 000 traktorit. Teatavasti hariti põldu Bulgaarias enne sõda sahaga või isegi kõplaga. 1953. aastal töötas vabariigi põldudel ligikaudu 15 tuhat traktorit ja üle 1700 kombaini.

Veendudes isiklike kogemuste põhjal suurte kollektiivmajandite eelistes võrreldes väikeste individuaalmajanditega, asub töötav talurahvas järjest otsustavamalt tootmiskooperatsiooni teele. Rahvavõim teeb igati neile seda teed kergemaks, annab töökooperatiividele määratu suurt materiaalselt ja rahalist toetust.

Sotsialistlik sektor valitseb nüüd juba jagamatult mitte ainult suur- ja kesktööstuses, väliskaubanduses, siseriiklikus hulgikaubanduses ja suuremas osas jaekaubanduses, vaid on kätte võitnud kindlad positsioonid ka põllumajanduses. Kooperatiivsed ja riiklikud majandid hõlmasid 1953. aastal Bulgaarias üle 60 protsendi külvipinnast. Külad, kus on olemas tootmiskooperatiivid, moodustavad viiskümmend kaheksa protsenti külade üldarvust Tšehhoslovakkias. Poolas hõlmab sotsialistlik sektor üle 26 protsendi külvipinnast.

Põllumajandusliku tootmise mehhaniseerimise laiendamine ja kaasaegse agrotehnika juurutamine on andnud võimaluse tunduvalt tõsta teravilja ja tehniliste kultuuride viljakust ning suurendada põllumajandusliku tootmise produktiivsust.

Näiteks ületas põllumajanduse kogutoodang Poolas 1953. aastal 1949. aasta taseme kümne protsendi võrra. Arvestades suhteliselt iga elaniku kohta oli põllumajanduslik toodang 30 protsendi võrra suurem kui sõjaeelsel perioodil. Teraviljasaagid, mida bulgaaria talupojad said aastail 1951—1953, on sõjaeelseist palju (peaaegu ühe kolmandiku võrra) kõrgemad. Tšehhoslovakkias kasvas viisaastaku aastail (1949.—1953. a.) nisusaak hektarilt 26 protsendi ja odrasaak — 25,9 protsendi võrra.

Kuid vaatamata ilmsetele edusammudele jääb Euroopa rahvademokraatia maade põllumajandus oma arenemises maha töötajate kasvavatest vajadustest toiduainete ja tööstuse kasvavatest vajadustest toorainete järele.

Selle mittevastavuse võimalikult kiiremaks likvideerimiseks töötasid kommunistlikud ja töölisparteid ning rahvavõim välja põllumajanduse kiire tõusu programmi. See programm näeb ette kapitaal mahutuste tunduvat suurendamist põllumajanduses, riigi abi suurendamist individuaalseile talumajanditele ja tootmiskooperatiividele, nende kooperatiivide poliitilist, majanduslikku ja organisatsioonilist kindlustamist.

Rahvavõim hoolitseb eriti selle eest, et tugevdada talu-

poja huvi põllumajanduse produktiivsuse tõstmise vastu. Selle eesmärgiga vähendati 1953. aastal rahvademokraatia maades tunduvalt talupoegade kohustusi põllumajandus- saaduste riiginormide osas, suurendati riiklikke varumishindu ning likvideeriti talupoegade individuaalmajandite ja põllumajanduslike tootmiskooperatiivide võlgnevus. Kõik need abinõud kindlustavad veelgi rohkem tööliste ja talupoegade liitu — rahvademokraatliku korra vankumatut alust. Põhjalikult on muutunud olukord Hiina külas, kus agraarreform viidi põhiliselt läbi 1953. aasta kevadeks. 300 miljonit ilma maata ja vähese maaga Hiina talupoega said 47 miljonit hektarit maad. Peale selle vabanesid talupojad mõisnike orjusest. Kuivõrd laostav aga see orjus oli, nähtub sellest, et talupojad maksid igal aastal mõisnikule maa eest renti viiekümne miljoni tonni teravilja väärtuses.

Maareformi läbiviimisega hakkasid hiina külas arenema kooperatiivsed töövormid — ajutised või hooajalised vastastikuse abistamise brigaadid ja põllumajanduslikud tootmiskooperatiivid. 1953. aastal hõlmas üks või teine kooperatiivivorm üle 43 protsendi kõigist Hiina talundeist. Vastastikuse abistamise tööbrigaadide arv, millel sisuliselt on sotsialistliku võrse iseloom, ulatus peaaegu kümne miljonini. Peale nende brigaadide oli Hiinas üle 14 tuhande põllumajandusliku tootmiskooperatiivi.

Aasta-aastalt tõuseb Hiinas teraviljakultuuride, puuvilla, tee ja teiste tehniliste kultuuride viljakus.

Rahvavõimu olemasolu aastail on rahvademokraatia maade rahva elu muutunud hoopis teiseks. Neis maades on lihtne inimene — tööline ja talupoeg — saavutanud tõelise vabaduse, on saanud võimaluse töötada iseenese heaks, oma laste ja oma kodumaa hüvanguks.

Oluliselt on paranenud töörahva materiaalne olukord. Rahvademokraatia maades on juba ammu likvideeritud tööpuudus. Seal ei ole enam näljaseid ja kodutuid linnades ning „liigseid” inimesi maal. Igale töötajale on realselt kindlustatud õigus tööle, puhkusele ja haridusele.

Erinevalt kapitalistlikest maadest, kus röhuv-osa rahvuslikust tulust omastatakse käputäie finantskapitali magnaatide poolt, suunatakse rahvademokraatia maades ligikaudu kolm neljandikku kiiresti kasvavast rahvuslikust tulust töötajate materiaalsete ja vaimsete vajaduste rahuldamisele. Ülejäänud osa läheb tootmise laiendamiseks ning teisteks ühiskondlikeks ja riiklikeks tarvidusteks.

Rahvademokraatia maade elanikkond saab oma korraldusse tunduvalt rohkem tööstus- ja toidukaupu kui sõjaeelsel perioodil. Poolas toodeti 1953. aastal ligikaudu 650 miljonit meetrit puuvillast, villast ja siidiriidet — peaaegu 300 miljonit meetrit rohkem kui enne sõda. Peaaegu kaks korda, võrreldes sõjaeelse ajaga, on Poolas suurenenud suhkrutoodang. Ungaris suurenes 1953. aastal suhkrutoodang rohkem kui kaks ja pool, konservide toodang — rohkem kui kolm ning õlletoodang — peaaegu kuus korda, võrreldes 1938. aastaga. 1953. aastal tootis rumeenia tööstus üle kahe korra rohkem riidet ja jalatseid kui enne sõda.

Aasta-aastalt tõuseb tööliste ja teenistujate reaalpalk ja töötavate talupoegade sissetulek. Poolas näiteks on nende töötajate reaaltulud, kes töötavad väljaspool põllumajandust, kasvanud rahvavõimu aastail peaaegu 40 protsenti, Bulgaarias — 38 protsenti. Poola talupoja keskmine sissetulek oli 1953. aastal peaaegu 75 protsenti kõrgem kui enne sõda. Tšehhoslovakkias kasvas tööstustööliste reaalpalk 1953. aastal 56 protsenti, võrreldes 1949. aastaga.

Rahvamajanduse üldise tõusu, laiatarbekaupade tootmise kasvu ja põllumajanduse arendamises saavutatud edusammude tulemusel on peaaegu kõik rahvademokraatia maad saanud võimaluse loobuda kaardisüsteemist elanikkonna varustamisel. Arenenud vabakaubandusele üleminekuga käisid kaasas üritused, mis kindlustasid rahvademokraatia maade valuuta ostujõudu. Tootmise igakülgne arendamine ja toodangu omahinna alandamine võimaldab rahvavõimul süstemaatiliselt teostada hindade alandamist. Piisab sellest, kui mainida, et 1953. ja 1954. aastal alandati Poolas, Tšehhoslovakkias, Ungaris ja Bulgaarias mitu korda laiatarbekaupade jaehindu, mis andis nende maade elanikkonnale olulisi soodustusi.

Kui kapitalistlikes maades on tööliste palk ja talupoegade sissetulekud töötajate olemasolu ainsaks allikaiks, siis rahvademokraatia maades ei ammenda otsesed sissetulekud kaugeltki seda materiaalsete ja kultuuriliste väärtuste summat, mida rahvavõim töötajatele võimaldab. Kõigis rahvademokraatia maades kulutab riik suuri summasid mitmesuguste ürituste peale, mis parandavad rahvahulkade elu-olu ja elutingimusi ning teevad eesrindliku, sotsialistliku kultuuri kogu rahva omaks.

1953. aastal õppis kõigi Euroopa rahvademokraatia maades kõrgemates õppeasutistes 325 000 üliõpilast — peaaegu kolm korda rohkem kui enne sõda. On iseloomustav, et väikeses Albaanias, kus enne ei olnud ühtki ülikooli, on nüüd viis kõrgemat õppeasutust.

Kiiresti muutuvad rahvademokraatia maade töötajate korteritingimused. Keldritest ja katusealustest, süngetest urgastest ja ubrikutest, kus töörahvas leidis peavarju kapitalistliku korra ajal, kolivad sajad tuhanded töölisel igal aastal ümber hästikorrastatud, nägusatesse ja valguseküllastesse majadesse.

Suured muudatused töörahva elutingimustes toimuvad rahva-Hiinas. Võrreldes 1949. aastaga suurenes riiklike ettevõtete tööliste ja teenistujate palk 1952. aastal 60—120 protsenti. Kaubahindade stabiliseerimine ja mitmesuguste sotsialistlike ürituste läbiviimine soodustab samuti rahva elutaseme tõstmist. 1951. aastal võeti vastu tööliskindlustuse põhimäärus. 1952. aastal assigneeriti selleks otstarbeks ainuüksi riiklikus liinis 1600 miljardit jüani. Hiina tehastes, vabrikutes ja kaevandustes paranevad tööliste töötingimused pidevalt.

Rahvavõimu kolme aasta jooksul ehitati Hiinas kolm tuhat sanatooriumi, puhkekodu, lastesõime ja teist taolist asutust. Ehitati maju ühe miljoni inimese jaoks. Kindlalt vaatab hiina rahvas oma tulevikku, teades, et see toob talle üha uusi võite.

Oleks ebaõige arvata, et uue elu ülesehitamine toimub rahvademokraatia maades ilma raskusteta. Niisugused raskused, ja mõnikord üsna tõsised, on olemas. Need on seotud vajalike kogemuste puudumisega majanduse juhtimisel, klassivõitluse teravnemisega, kvalifitseeritud kaadri puudusega, suurte kapitaalsete kulutuste vajalikkusega ning rea teiste põhjustega. Niisugust liiki raskuste iseärasuseks on see, et need on arenemise raskused, edasiliikumise raskused. Uuel ühiskondlikul korral on kõik tingimused nende võitmiseks. Nii näiteks puutusid Euroopa rahvademokraatia maad viimasel ajal kokku niisuguse faktiga, et seoses põllumajanduse mahajäämisega elanikkonna vajaduste kasvust toiduainete järele ja tööstuse vajaduste kasvust toorainete järele ilmnes reas maades puudujääke tööstus- ja toidukaupade osas.

Käesoleval ajal on kommunistlikud ja töölisparteid ning

rahvavõim kavandanud ja kasutusele võtnud radikaalseid abinõusid nende raskuste likvideerimiseks.

Rahvademokraatia maade tööstusliku arenemise praegune tase annab neile võimaluse luua võimsa tehnilise baasi kõigi rahvamajandusharude jaoks. Kommunistlike ja töölisparteide poolt kavandatud rahva heaolu tõstmise grandioosne programm tugineb seega kindlale alusele.

Vastavalt Poola Ühendatud Töölispartei teise kongressi direktiividele kasvavad näiteks Poolas kapitaalmahutused põllumajandusse 1955. aastal 1953. aastaga võrreldes 80—100 protsenti, aga laiatarbekaupade tööstuse arendamiseks suurenevad kapitaalmahutused samal ajavahemikul 25 protsenti. „Nüüd seisab ülesanne selles,” ütles Boleslaw Bierut Poola Ühendatud Töölispartei teisel kongressil, „et... soodustada põllumajandusliku tootmise kasvu, kiirendada laiatarbekaupade toodangu kasvu, kiirendada elamuehitust ja kultuurilist ülesehitustööd töötajate jaoks ning kiirendada seega linna ja maa töörahva elutaseme kasvu.”

Rumeenia valitsus eraldas 1953.—1954. aastatel põllumajanduse arendamiseks ligi 6 miljardit leid — üle kahe korra rohkem kui aastail 1950—1952. Toiduainete- ja kergetööstusse paigutati samal ajavahemikul 3 miljardit leid viie aasta plaani järgi ette nähtud 1,6 miljardi lei asemel. See andis võimaluse juba 1954. aastal suurendada taimeõli, suhkru, liha ja teiste toiduainete tootmist 40—60 protsenti, võrreldes 1953. aastaga.

Oluliselt suurenevad rahvademokraatia maades kapitaalmahutused elamuehitamisse. See annab võimaluse rahuldada töötajate vajadust heakorrastatud korterite järele kiiremas tempos kui seni. Näiteks oli Ungaris ekspluatatsiooni antud korterite hulk 1954. aastal peaaegu kaks korda suurem kui 1953. aastal.

Rahvavõim hoolitseb eriti selle eest, et tunduvalt parandada töötava talupoja materiaalsel olukorda, luua talle võimalikult soodsamad tingimused oma majapidamise parandamiseks ning tõsta ta huvi põllumajandusliku tootmise arendamise vastu.

Kommunistlike ja töölisparteide ning rahvavõimu poliitika leiab kõige palavamad toetust rahvademokraatia maade töötajate kõigi kihtide poolt. Rahva heaolu tormilise kasvu programmi teostamine kindlustab veelgi rohkem nende maade riigikorda.

Rahvademokraatlike riikide töötajad, kuuludes ühtse ja võimsa sotsialistliku leeri rahvaste vennalikkusse, vaatavad kindlalt tulevikku, teades, et homme päev toob neile uusi võite võitluses külluse ja õnne eest, võitluses rahu eest kogu maailmas.

LAIALATUSLIKU MAJANDUSLIKU KOOSTÖÖ EEST KÕIKIDE RIIKIDEGA

Püüdes rahvusvahelist olukorda iga hinna eest teravaks ajada, on imperialistlik reaktsioon sõjajärgsel perioodil tõuganud paljud kapitalistlikud maad ohtlikule teele — katkestama normaalsed majanduslikud suhted Nõukogude Liiduga ja rahvademokraatia maadega. Ameerika Ühendriikide ja mõnede teiste imperialistlike riikide valitsevate ringkondade kavatsuse kohaselt pidi niisugune poliitika etendama pealetungirelva osa „külmas sõjas“ demokraatliku leeri maade vastu. Juba 1945. aastal kehtestasid Ameerika Ühendriigid diskrimineeriva korra, mille kohaselt Nõukogude Liit ei saanud anda tellimusi Ameerika firmadele ilma riigidepartemangu eelneva loata. Varsti pärast seda keelasid Ameerika Ühendriigid ära masinate, mustade ja värviliste metallide, autode jaoks tarvitatava lehtterase, valge pleki ja torude ekspordi Nõukogude Liitu.

Mitte rahuldudes diskrimineerimispoliitikaga, läks Ameerika Ühendriikide valitsus hiljem üle kaubanduslike sidemete katkestamisele Nõukogude Liiduga, Hiinaga ja rahvademokraatia maadega. Ta tühistas ühepoolset nende maadega sõlmitud kaubalepingud.

Kasutades ära Lääne-Euroopa maade positsioonide nõrgenemist teise maailmasõja tagajärjel, hakkasid Ameerika Ühendriigid intensiivselt sundima neid maid, hoolimata nende rahvuslikest huvidest, katkestama majanduslikke sidemeid demokraatliku leeri riikidega.

Kuust kuusse ja aastast aastasse tugevneb Washingtoni surve Lääne-Euroopa maadele eesmärgiga sundida neid lõpetama kaubavahetust Nõukogude Liiduga ja rahvademokraatia maadega. Kui ameerika valitsevate ringkondade arvates „sõbralikud nõuanded“ osutusid väheefektiivseiks, võttis Ameerika Ühendriikide kongress vastu mitu seadust, mis näevad ette lõpetada „abi andmine“ nendele riikidele, kes peavad „Ameerika Ühendriikide huvidega vastuolus olevat“ kaubavahetust. Viimaseks nende seaduste seerias on

1951. aasta oktoobris vastu võetud niinimetatud Battle'i seadus, mis andis ameerika valitsusele õiguse nõuda Lääne-Euroopa riikidelt kaubanduslike sidemete faktilist katkestamist demokraatliku leeri maadega. Samal aastal sundisid Ameerika Ühendriigid temale kuulekat enamust Ühinenud Rahvaste Organisatsioonis vastu võtma ebaseadusliku resolutsiooni Hiina Rahvavabariigi majandusliku blokaadi kohta.

Demokraatliku leeri riikidega normaalsete kaubanduslike sidemete katkestamise poliitika ametlikult väljakuulutatud eesmärk seisis selles, et „mitte lubada kommunistliku bloki majandusliku võimsuse kindlustamist”. Kuid majandusliku blokaadi poliitika organiseerijail ja innustajail oli ka teine, varjatud eesmärk. Ameerika monopolistid lootsid kasutada Lääne-Euroopa riikide kunstlikku eraldamist Ida-Euroopas ja Hiinas asuvaist toorainete allikaist ja müügiturgudest selleks, et kõita oma partnereid veel tugevamini Ameerika Ühendriikide majanduse külge, et veel sügavamini tungida Lääne-Euroopa turgudele.

Möödunud aastad on täiesti ilmekalt näidanud, et majandusliku blokaadi organiseerijail ei õnnestunud pidurdada tootlike jõudude tormilist kasvutempot ja töötavate hulkade elutaseme tõusu Nõukogude Liidus ja rahvademokraatia maades. Tõsi, nad saavutasid seda, et demokraatliku leeri maade kaubavahetus kapitalistlike maadega on järsult langenud. Nii vähenes Ameerika Ühendriikide kaubavahetus demokraatlikku leeri kuuluvate maadega 1951. aastal 1937. aastaga võrreldes 10 korda, Inglismaa kaubavahetus nende maadega — 6 korda ja Prantsusmaa kaubavahetus — üle nelja korra. Kuid vaatamata sellele, et Nõukogude Liidu, Euroopa rahvademokraatia maade ja Hiina kaubavahetus Lääne-Euroopa maadega on mitmekordselt vähenenud, suurenes demokraatliku leeri maade väliskaubavahetus 1948. aastast kuni 1952. aastani kahekordseks, nende vastastikune kaubavahetus aga kasvas selle aja jooksul üle kolme korra ning muutub järjest ulatuslikumaks. Demokraatlikul maailmaturul, mille tekkimist ja kindlustamist blokaadi organiseerijad tahtmatult on soodustanud, on olemas kõik vajalik demokraatliku leeri maade normaalseks majanduslikuks arenemiseks.

Nüüd ei saa juba keegi eitada, et normaalsete kaubanduslike sidemete nurjaajamise poliitika on pöördunud esmajärjekorras selle organiseerijate vastu.

Kapitalistlik maailm on jäänud ilma avaraist müügiturgudest. Teise maailmasõja eelõhtul tuli nende maade kohta, mis praegu kuuluvad sotsialistlikku leeri, üks kümnendik Inglismaa, Prantsusmaa ja Ameerika Ühendriikide väliskaubavahetusest ning 20 kuni 25 protsenti Saksamaa, Itaalia ja Jaapani väliskaubavahetusest.

Üksikute kaubaliikide, eriti aga tööstustoodete osas, oli kapitalistlikust süsteemist väljalangenud maadel kapitalistliku maailmaturu jaoks veelgi suurem tähtsus. Teatavasti vedasid Ühendriigid 1931. aastal Nõukogude Liitu 74 protsenti valtsimisseadmete, 67 protsenti põllutöömashinade, 65 protsenti tööpinkide ekspordist jne. Inglise statistika andmete järgi tuli 1932. aastal NSV Liidu kohta üks neljandik kogu põhilist tüüpi masinate ja üle nelja viiendiku tööpinkide ekspordist Inglismaalt.

Kapitalistlik maailm jäi ilma avaraist kaupade müügiturgudest, samuti ka tähtsast toor- ja toiduainetega varustamise allikaist. Nii rahuldasiid Lääne-Euroopa maad oma impordivajadusi enne teist maailmasõda Ida-Euroopast sisseveo teel metsamaterjalide osas 35—60 protsendi, nisu ja söödateravilja osas 18—20 ja suhkru osas 10 protsendi ulatuses. Suur tähtsus kapitalistlike maade varustamisel tehniliste kultuuride, harjaste, antimonivolfraami ja teiste kaupadega oli nende kaubavahetusel Hiinaga.

Ameerika Ühendriikide korraldusel teostatav Hiina diskrimineerimise poliitika mõjub äärmiselt hukutavalt Kaug-Ida ja Kagu-Aasia maade majandusele, millel olid välja kujunenud tihedad majanduslikud ja kultuurilised sidemed suure Hiina rahvastega. Näiteks on Jaapan sunnitud vedama ameerika sütt tuhandete kilomeetrite tagant, makstes selle eest muinasjutulisi summasid, samal ajal kui Hiina võib talle müüa sütt odavama hinnaga, selle veokulud aga väheneksid mitu korda. 1953. aastal Hiinat külastanud Indoneesia ametiühingute delegatsioon teatas, et „Hiina Rahvavabariigiga toimunud kaubavahetusele pandud embargo on kutsunud esile Indoneesia rahvusliku tööstuse ja kaubanduse pankroti”.

Normaalsete kaubanduslike sidemete katkestamine demokraatliku leeri maadega on äärmiselt teravdanud selletagi halastamatut konkurentsivõitlust kapitalistlikul maailmaturul. Ühtse maailmaturu lagunemise ja halveneva konjunktuuri tingimustes avaldab Ameerika, Lääne-Saksamaa ja Jaapani monopolide ekspansiooni tugevnemine kapitalist-

like maade väliskaubandusele eriti laostavat mõju. On iseloomustav, et juba mitme aasta jooksul tammub kapitalistlike maade väliskaubandus ühel ja samal tasemel. Seejuures on niisuguste maade nagu Lääne-Saksamaa ja Jaapani osatähtsus kapitalistlikul maailmaturul toimivas kaubavahetuses kasvanud; Inglismaa, Prantsusmaa, Rootsi ja teiste maade osatähtsus aga langeb aastast aastasse.

„Sõja lõppemise momendist alates areneb praegu kõige ägedam sõda turgude pärast,” tunnistab inglise ajaleht „Daily Telegraph and Morning Post”.

Faktid näitavad ilmekalt, et eriti tugevasti kannatavad Ida turgude kaotamise pärast Lääne-Euroopa maad. Hoolimata meeletike katsetest laiendada oma väliskaubandust, oli nende maade eksport 1952. aastal väiksem kui 1951. aastal. 1953. aastal oli nende maade eksport endiselt madalamal 1951. aasta tasemest. Ja see on nii sellest hoolimata, et Lääne-Euroopa maade väliskaubanduses omandab järjest suuremat erikaalu kauplemine relvastusega, eriti kaubavahetuses Ameerika Ühendriikidega. Niisuguste kaupade osatähtsus ameerika impordis Euroopast kasvas 24 protsendilt 1950. aasta esimesel poolel 43 protsendini 1953. aasta esimesel poolel. Rahulikaks otstarbeks määratud kaupade osatähtsus vähenes vastavalt 76 protsendilt 57 protsendini. Vaevalt on vaja kaalukamat tõendit selle kohta, et Lääne-Euroopa maad on võimetud jagu saada oma majanduslikest raskustest majanduse militariseerimise teel.

Omal ajal töötasid Ühendriigid Lääne-Euroopa maadele kompenseerida nende kaubavahetuse vähenemist demokraatlike maadega sel teel, et nad laiendavad Euroopa kaupade importi Ameerikasse. Tegelikult aga toimisid Ameerika Ühendriikide valitsevad ringkonnad otse vastupidiselt. Võttes teraselt kuulda suurimate monopolide häält, püstitavad Ameerika Ühendriikide valitsus ja kongress järjest uusi tõkkeid Euroopast Ameerika turule tulevate kaupade teele. Seda tehakse põhiliselt kahel viisil: niigi kõrgete tollimaksude tõstmisega sisseveetavaile kaupadele ning karmide kitsenduste kehtestamisega impordi alal. Nii võttis Ameerika Ühendriikide kongress vastu seaduse, mis jätab presidendile õiguse tõsta sisseveetolle oma äranägemise järgi. Tuleb aga mainida, et nende tollide praegune tase ulatub real juhtudel 100, 200 ja isegi kuni 300 protsendini kauba hinnast.

Seepärast pole midagi imestada, et Lääne-Euroopa maade osatähtsus Ameerika Ühendriikide impordis katastroofiliselt langeb. Ühes oma kõnes tõi Inglismaa kaubandusminister Tornicroft selle kohta iseloomustavad andmed. Kui enne esimest maailmasõda tuli Lääne-Euroopa maade kohta 50 protsenti ameerika impordist, kahe maailmasõja vahelisel perioodil aga 30 protsenti, siis pärast teist maailmasõda tuleb nende maade kohta ainult 13 protsenti Ameerika Ühendriikide impordist. Need arvud on vägagi veenvad!

Kulutades dumpinghindadega teostatava ekspordi finantseerimiseks miljarditesse ulatuvaid summasid, mis pressitakse välja maksumaksjate laiadelt hulkadelt, on Ühendriigid ise Lääne-Euroopa maad üle ujutanud ameerika kaupadega. Ameerika kaupade osatähtsus Lääne-Euroopa maade impordis kasvas 34 protsendilt 1937. aastal 42 protsendini 1952. aastal. Selle tagajärjel, et kaubavahetus Ühendriikidega on seotud määratu suure defitsiidiga, on krooniline dollaripuudus saanud Lääne-Euroopa maadele tõeliseks nuhtluseks, viies neid orjalikku sõltuvusse ameerika monopolidest. Kapitalistlike maade defitsiit nende kaubavahetuses Ameerika Ühendriikidega moodustas seitsme aasta jooksul (1946—1953) ligi 50 miljardit dollarit.

Ameerika Ühendriikide vallutuspoliitika kahjustab Lääne-Euroopa maade elulisi huvisid niivõrd, et lihtsa rahulolematuse avaldamine asendub real juhtudel reaalse katsetega välja rabelda ameerika „abi” ängistavast embusest ja ajada kas või teatud piirideski iseseisvat majanduspoliitikat. Isegi Lääne-Euroopa suurkodanluse esindajad on vahel sunnitud välja astuma ameerika „abi” vastu. Püüe välja pääseda ameerika eestkoste alt kajastus muuseas ka Inglismaa rahandusministri Butleri poolt 1953. aasta sügisel püstitatud loosungis — „kaubandus, aga mitte abi”, millest haarasid kinni teiste Lääne-Euroopa maade valitsevad ning kaubandus- ja tööstusringkonnad.

Selle loosungi mõte seisab Lääne-Euroopa maade järgmises avalduses: meil on juba villand ameerika „abist”, sest ameerika almuste eest oleme sunnitud sisse vedama ameerika kaupu, kusjuures meil pole võimalust vedada välja oma kaupu Ameerika Ühendriikidesse. Las Ameerika Ühendriigid tühistavad neil kehtiva seaduse „osta ameerika kaupu”, alandavad tariife, lihtsustavad tolliprotseduure, lubavad välismaa laevadel vedada Ameerika Ühendriiki-

dest laadungeid võrdselt ameerika laevadega ning ärgu Ühendriigid nõudku, et ameerika krediitidega kaasneksid nende krediitide saajate kohustused osta ainult ameerika kaupu.

Vastuseks Ameerika Ühendriikide majanduslikule pealetungile tugevdavad Lääne-Euroopa maad omakorda tollitõkkeid ameerika kaupade sissevoolu vastu, loobudes aegapidi omal ajal Ameerika Ühendriikide poolt ettedikteeritud „üldisest kokkuleppes kaubanduse ja tariifide kohta”. Lääne-Euroopas tuntakse järjest vähem himu süüa ameerika makarone, mis on lämmatanud Itaalia makaronitööstuse, suitsetada ameerika sigarette, mis on välja tõrjunud kreeka ja türki tubakad, osta Dupontide seismajäänud praaktoodangut, maksta kolm korda kallimalt ameerika söe eest.

Ameerika diktaadi vastu suunatud võitluse teine joon seisab Lääne-Euroopa maade järjest tungivamais püüdes nõrgendada Ameerika Ühendriikide otsesel korraldusel kehtestatud kitsendusi, mis ahendavad nende kaubandust demokraatliku leeri maadega. Niisuguse kaubanduse vajadust kaitsevad praegu järjest laialdasemad Lääne-Euroopa maade äriühingud ja paljud poliitikategelased. Kaubandusprobleemi demokraatliku leeri maade suhtes valgustatakse Lääne-Euroopa maade ajalehtedes ja ajakirjades küllaltki ulatuslikult, ning sellest on hakanud rääkima ka nende maade väljapaistvad poliitikategelased.

Londoni ajaleht „Times” kirjutas 1953. aastal, et „tõked, mis tehakse Ida ja Lääne vahelise kaubanduse arendamise teele, on niivõrd suured, et nad takistavad selle äärmiselt soodsa kaubanduse arendamist”. Konstateerides, et Ameerika Ühendriikide poliitika kahjustab Lääne-Euroopa põhilisi majanduslikke huve, märgib Rootsi rahandus- ja tööstusringkondade häälekandja nädalaleht „Finantstidningen”, et Rootsil on „tähtis, et lõpeks politikaanitsemine ja laieneks kaubavahetus Ida ja Lääne vahel, mis pakub kahtlematut kaubanduslikku ja poliitilist huvi”.

Iseloomustav on Churchillil avaldus, kes 25. veebruaril 1954. aastal astus alamkojas välja kaubanduse laiendamise kaitseks NSV Liidu ja rahvademokraatia maadega ning ütles, et kitsenduste nõrgendamine väliskaubanduses oleks vaieldamatult soodus. Üsna iseloomustavad on ka Ladina-Ameerika maade esindajate sõnavõtted. Nii teatas endine Brasiilia president Arturo Bernardes, et „on vajalik laiend-

dada meie välisturgu ning taastada kaubavahetus niihästi NSV Liiduga kui ka Hiina Rahvavabariigiga, Ungari, Rumeenia ja Bulgaariaga”.

Isegi ameerika ajakirjandus tunnistab, et kaubandus demokraatliku leeri maadega on elulise tähtsusega Lääne-Euroopa maadele. Ameerika Ühendriikides väljaantav ajakiri „Nation” tõi 1953. aasta suvel ära järgmised arvud. Lääne-Euroopa maade import Nõukogude Liidust ja praegustest rahvademokraatia maadest, mille eest nad tasusid oma maades toodetud kaupadega, ulatus 1938. aastal 3150 miljoni dollarini (1948. aasta hindades), 1948. aastal — 1150 miljoni dollarini, 1951. aastal aga ainult 850 miljoni dollarini, s. t. oli sõjaeelsest 2300 miljoni dollari võrra väiksem. „Kui,” kirjutab ajakiri, „Lääne-Euroopa kaubandus Ida-Euroopaga, nii eksport kui ka import, saavutaks uuesti sõjaeelse taseme, oleks üle poole sellest defitsiidist (mõeldakse summat, millega Lääne-Euroopa maade import ületab nende eksporti — J. D.) likvideeritud.”

Kuid tuleb märkida ka seda fakti, et reaktsiooniliste agressiivsete ringkondade mõjutusel valgustavad paljud kodanlikud ajalehed ja ajakirjad rahvusvahelise kaubanduse küsimusi sageli väga tendentslikult. Kapitalistlik ajakirjandus püüab vähendada kaubanduse tähtsust demokraatliku leeri maadega, alahinnata selle soodsaid tingimusi ja positiivseid külgi, samuti külvata umbusku demokraatlike riikide väliskaubanduse poliitika vastu. Kuid ilmsete faktide mõjul väheneb niisuguse propaganda populaarsus üha rohkem.

Seoses läheneva järjekordse majanduskriisi tunnuste tugevnemisega on kaubanduse laiendamise perspektiivid kapitalistlikul maailmaturul, nagu rõhutab kodanlik ajakirjandus, üsna sünged, mis põhjustab Lääne-Euroopa maade äri-ringkondades tugevat ärevust. Eriti suurt rahunust tuntake Lääne-Euroopa maades seepärast, et Ameerika Ühendriikides on hakanud tootmine järsult langema. Inglismaal näiteks ei meenutatud sugugi ilma põhjuseta, et tarbekaupadele minevate kulutuste vähenemine Ameerika Ühendriikides ainult nelja protsendi võrra viis ameerika impordi vähenemisele 25 protsendi ulatuses. Seejuures vähenes ameerika import sterlingtsooni maadest 33 protsendi võrra. 1954. aasta algul avaldas inglise ajaleht „Daily Herald” rahandusministri endise asetäitja Douglas Jay artikli, kus märgiti, et „ainult kolme- või nelja-protsendiline

langus ameerika tootmises vähendab meie dollarilaekumisi 20 või isegi 30 protsendi võrra”.

Niigi ebatavaliselt terava konkurentsivõitluse edasine tugevnemine — niisugune on kodanliku ajakirjanduse üksmeelse hinnangu järgi sündmuste arenguperspektiiv kapitalistlikul maailmaturul.

Järjest suurenevate majanduslike raskuste sunnil on mõned Lääne-Euroopa maad, hoolimata Ameerika Ühendriikide ja ameerikameelsete valitsustegelaste survest, viimasel ajal astunud reaalseid samme normaalsete kaubanduslike suhete kehtestamiseks Nõukogude Liiduga, Hiina Rahvavabariigiga ja Euroopa rahvademokraatia maadega.

Kapitalistlike maade kasvavast soovist laiendada oma kaubandust demokraatliku leeri maadega annab tunnistust ka 1954. aasta märtsis Genfis toimunud Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Euroopa majanduskomisjoni üheksas istungjärg. Peaaegu kõigi Lääne-Euroopa maade delegaadid märkisid istungjärgul oma sõnavõttudes seda, kui suur tähtsus on nende maade majanduse ja rahvusvahelise pinevuse edasise lõdvendamise suhtes normaalsel, mõlemapoolselt kasuliku kaubanduse arendamisel Nõukogude Liiduga ja rahvademokraatia maadega.

Sellest rääkisid eriti prantsuse delegatsiooni juht rahandusminister Faure, Inglismaa, Itaalia, Taani ja teiste Lääne-Euroopa maade esindajad.

Tuleb märkida, et Lääne-Saksamaa äri- ja tööstusringkondades on kasvanud huvi Nõukogude Liiduga majanduslike suhete kehtestamise vastu. Seda asjaolu märkis Saksa Demokraatliku Vabariigi peaminister O. Grotewohl NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimehe juures toimunud vastuvõtul. Väga iseloomustav on ka see, et Genfis pöördusid Inglismaa äri- ja tööstusringkondade silmapaistvad esindajad Hiina Rahvavabariigi kaubanduseksperptide poole ettepanekuga vahetada vastastikku kaubandusdelegatsioone kaubanduse laiendamiseks Inglismaa ja Hiina Rahvavabariigi vahel. Saavutatud kokkulepe ärikontakti kehtestamiseks mõlema riigi vahel aitab kaasa Inglise-Hiina kaubanduse arendamisele.

Liikumine kaubanduse arendamiseks Idaga on võtnud suurt ulatust mitte ainult Lääne-Euroopa, Aasia ja Ladina-Ameerika maades, vaid see on levimas samuti Ameerika Ühendriikide äri- ja tööstusringkondade ja mõnede riigitegelaste hulgas. Eriti annavad sellest tunnistust Ameerika väliskaubanduse rahvusliku nõukogu ja Ameerika kaubanduspalati

avaldused ning rea kompaniide esindajate sõnavõttud. Ettepanekud kontrolli nõrgendamise kohta väliskaubanduse üle demokraatliku leeri maadega, kuigi need olid väga poolikud, võeti sisse Ameerika Ühendriikide välismajanduspoliitika küsimustega tegeleva senatikomisjoni (Randolli komisjon) ettekandesse. See on väga iseloomustav fakt.

1922. aastal, pärast seda, kui Entente'i maade poolt noore Nõukogude vabariigi vastu organiseeritud majanduslik blokaad oli läbi kukkunud, ütles suur Lenin: „Kõikide kapitalistlike riikide kõige pakilisemad, aktuaalsemad, praktilised ja viimaseil aastail teravalt ilmnenuid huvid nõuavad ju kaubanduse arendamist, korraldamist ja laiendamist Venemaaga. On aga niisugust liiki huvid kord olemas, siis... rajab see põhiline majanduslik paratamatus ise endale teed.”¹

Nagu kolmkümmend aastat tagasi, nii ka meie päevil rajab see majanduslik paratamatus endale teed ja paiskab kõrvale mitmesuguste reaktsionääride poliitilised kombinatsioonid. See ongi peamine põhjus, mis pärast normaalsete rahvusvaheliste majanduslike suhete nurjaajamise poliitika kukub läbi, kohates kapitalistlike maade kõige laialdasemate ringkondade järjest kasvavat vastupanu.

Mis puutub Nõukogude Liidusse ja rahvademokraatia maadesse, siis on nad alati järjekindlalt kaitsnud normaalsete majanduslike suhete vajalikkust kõigi riikidega, sõltumata nende poliitilisest korrast. Tuginedes marksismi-leninismi suurtele põhimõtetele, lähtuvad demokraatia ja sotsialismi leeri rahvad sotsialistliku ja kapitalistliku süsteemi rahuliku koosseksisteerimise võimalikkusest. V. I. Lenin rõhutas korduvalt, et on võimalik ja soovitatav arendada majanduslikke sidemeid erinevate sotsiaalsete süsteemidega riikide vahel. Suure Lenini õpilane ja tema töö jätkaja J. V. Stalin juhtis tähelepanu sellele, et reaalne baas majanduslikeks kokkulepeteks NSV Liidu ja kapitalistlike maade vahel on olemas. „Eksport ja import,” kirjutas ta, „on kõige sobivamaks pinnaks niisugustele kokkulepetele.”

Sõjajaelne periood ning esimesed aastad pärast teise maailmasõja lõppemist näitavad, et normaalsete majanduslike sidemete arendamine erineva ühiskondliku korraga riikide vahel on täiesti võimalik.

¹ V. I. Lenin, Teosed, 33. kd., lk. 236—237 (v. k.).

Imperialistlik propaganda on püüdnud viimastel aastatel kujutada asja nii, nagu oleks Nõukogude Liidu ja rahvademokraatia maade vaheline tihe majanduslik koostöö ületamatuks takistuseks normaalsete ärisuhete kehtestamisele kapitalistlike riikide ja sotsialistliku leeri maade vahel. Elu on selle läbi ja läbi vale teesi täielikult ümber lükanud. Ja tõesti, millest kõnelevad ümberlükkamatud faktid? Demokraatliku leeri maade majanduse tõus ja nende vastastikuste sidemete tugevnemine ei kõrvalda, vaid vastupidi, suurendab võimalusi laiendada nende maade kaubandust kapitalistlike riikidega vastastikuse kasusaamise ja poolte täieliku võrdõigusluse alusel. Nõukogude Liit, olles eluliselt huvitatud rahu säilitamisest, näeb maakera kõigi riikide vahelise koostöö arendamises üldise julgeoleku kindlustamise tähtsat vahendit.

Keskkomitee aruandekõnes kommunistliku partei XIX kongressile ütles G. M. Malenkov, et sel ajal kui imperialistlikud ringkonnad kinnitavad, et ainult relvastumise võidujooks paneb täie koormatusega tööle kapitalistlike maade tööstuse, on tegelikult olemas teistsugune perspektiiv — „kõigi maade vahel vaatamata nende sotsiaalsete süsteemide erinevusele, kaubanduslike suhete arendamise ja laiendamise perspektiiv, mis võib panna paljudeks aastateks täie koormatusega tööle industriaalselt arenenud maade tööstuse, kindlustada teistes riikides selle toodangu turustamise, mille poolest on rikkad ühed riigid, aidata kaasa nõrgalt arenenud maade majanduse tõusule ja organiseerida sellega kestva majandusliku koostöö”.

Sotsialistliku leeri riigid on alati meeleldi läinud ja lähivad laialdaste kaubanduslike sidemete loomisele kapitalistlike riikidega võrdsuse, vastastikuse lugupidamise ja vastastikuse kasusaamise alusel.

Parimaks tõendiks Nõukogude Liidu rahuarmastavale välispoliitikale ning tema taotlustele luua normaalne koostöö kõigi maadega on see fakt, et 1953. aastal pidas NSV Liit kaubavahetust 51 välisriigiga. Nõukogude Liit toetab meeleldi rea kapitalistlike riikide viimasel ajal märgatavaks saanud soovi laiendada kaubanduslikke sidemeid meie maaga. 1953. aastal ja 1954. aasta algul sõlmis Nõukogude Liit kaubanduslikud kokkulepped ja maksekokkulepped Indiaga, Prantsusmaaga, Itaaliaga, Soomega, Iraaniga, Rootsiga, Norraga, Taaniga, Islandiga, Kreekaga, Argentiinaga, Egiptusega, Afganistaniga.

Nõukogude Liit ekspordib nendesse maadesse naftat, teravilja, musti ja legerivaid metalle, sütt, karusnahku, mõningaid liike tööstusseadmeid, põllutöomasinaid ja muid kaupu.

Omakorda impordib Nõukogude Liit kapitalistlikest maadest mitmesuguseid seadmeid raske- ja kergetööstuse jaoks, laevu, villa, nahka ning laialdases assortimendis laiatarbe toidu- ja tööstuskaupu.

Mõned ülalmainitud kokkuleppeist on sõlmitud maadega, milledega Nõukogude Liidul viimaste aastate jooksul ei ole olnud kaubanduslikke kokkuleppeid. Nii näiteks ei olnud kuni 1953. aastani kaubanduslikku kokkulepet NSV Liidu ja Islandi vahel. Esmakordselt pärast sõda sõlmiti 1953. aastal kaubanduslik kokkulepe Kreekaga.

Prantsusmaaga sõlmitud kaubanduslik kokkulepe määrab kindlaks nii vastastikuste kaubanduslike suhete üldised normid kui ka vastastikuste saadetiste mahu ja nomenklatuuri. Nõukogude Liit ekspordib Prantsusmaale maisi, antratsiiti, maake, naftat, karusnahku ning saab vastu kunstiidist kedrust ja kangaid, villast riiet, kakaoube, tsitrusvilju, seatina, laevu, masinaid ja seadmeid.

Aasta-aastalt laieneb vastastikku kasulik kaubavaetus Nõukogude Liidu ja Soome vahel. Kaubandus Nõukogude Liiduga kergendab oluliselt Soome majanduslikku olukorda ning annab tööd paljudele tuhandetele töölistele.

Tähtsaks sündmuseks rahvusvahelises kaubanduses oli kaubandusliku kokkuleppe allakirjutamine Nõukogude Liidu ja Argentiina poolt 1953. aasta augustis. Selle kokkuleppe kohaselt annab Nõukogude Liit Argentiinale naftat ja sütt, metallurgiatööstuse toodangut, seadmeid ja materjale naftatootmise, söetootmise ja elektroenergeetika tööstuse jaoks, raudteeseadmeid, traktoreid ja masinaid põllumajanduse jaoks. Argentiina ekspordib NSV Liitu linaõli, villa, toornahku, parkaineid, juustu, liha, konserve ja muid kaupu.

Nõukogude Liit on korduvalt andnud Indiale teravilja perioodidel, mil India eriti tungivalt on vajanud toiduaineid. Nõukogude Liidu kaubanduslik kokkulepe Indiaga rajas aluse laialdasele vastastikku kasulikule koostööle mõlema maa vahel. NSV Liit ekspordib Indiasse teravilja, naftat ja naftasaadusi, metsamaterjale ja laiaulatuslikus nomenklatuuris tööstusseadmeid. India ekspordib NSV Liitu džuuutooteid, teed, kohvi, tubakat, šellakit, pipart ja rida teisi kaupu.

Millised suured võimalused on olemas kaubanduse edasiseks laiendamiseks Nõukogude Liidu ja kapitalistlike maade vahel, võib otsustada kas või selle järgi, et vastavate tingimuste olemasolu korral Inglise-Nõukogu kaubanduse normaliseerimiseks võiksid nõukogude väliskaubandusorganisatsioonid anda Inglismaale tellimusi laevadele ja seadmetele ligikaudu kolme miljardi rubla suuruses summas, kusjuures tellimused kuuluksid täitmisele 1955.—1957. aastail, kuid samuti võiks osta nende aastate jooksul tooraineid, toiduaineid ja tööstuslikke tarbekaupu umbes poolteise miljardi rubla eest, üldse aga 4,5 miljardi rubla või üle 400 miljoni naelsterlingi ulatuses.

Kui müüa Inglismaale mainitud kolme aasta jooksul vastavas ulatuses nõukogude kaupu, võiks NSV Liidu ja Inglismaa vaheline kaubakäive ulatuda kolme miljardi rublani aastas, s. o. ületada Inglise-Nõukogude kaubavahetuse maksimaalse sõjaeelse mahu, mis moodustas 1937. aastal ligikaudu 2,5 miljardit rubla.

Tunduvalt laiendasid 1953. ja 1954. aastal oma väliskaubanduslikke sidemeid kapitalistlike maadega Hiina Rahvavabariik ja Euroopa rahvademokraatia riigid.

Hoolimata Ameerika Ühendriikide valitsevate ringkondade poolt tehtavaist takistustest on Rahva-Hiina sõlminud terve rea tähtsaid vastastikku kasulikke kokkuleppeid Kaug-Ida ja Kagu-Aasia maadega, samuti ka mõnede Lääne-Euroopa maadega.

Hiina Rahvavabariigi kaubavahetus kapitalistlike maadega suurenes 1953. aastal 29 protsenti, võrreldes eelmise aastaga. Samal perioodil kasvas Inglismaa eksport Hiinasse peaaegu ühe kolmandiku võrra, tema import Hiinast aga suurenes üle 3,5 korra.

Kasvavad kaubanduslikud sidemed Jaapani ja Hiina Rahvavabariigi vahel. Jaapani väliskaubanduse ja tööstuse minister Aiti teatas, et Jaapani kaubavahetus Hiinaga suurenes 679 000-lt dollarilt 1952. aastal 12 421 000 dollarini 1953. aastal. 1953. aasta lõpul külastas Hiinat Jaapani-Hiina kaubanduse edendamise parlamentliku ühingu delegatsioon, kes sõlmis Hiinaga uue, laiaulatuslikuma kaubandusliku kokkuleppe. Selle kokkuleppe kohaselt ekspordib Hiina Rahvavabariik Jaapanisse mitmesuguseid maake, kivisütt, soola, sojaube, harjaseid, tungiõli¹, siidi, vaipu,

¹ Lähistroopilisest puuliigist — tungipuust — saadav õli. *Tõlk.*

vürtsaineid ja teisi kaupu. Jaapanist saab Hiina metalle, masinaid, kemikaale, elektriaparaate, kelli ja muid kaupu.

Tähtis kaubanduslik kokkulepe on sõlmitud Hiina Rahvavabariigi ja Indoneesia vahel. Indoneesia ekspordib Hiinasse 40 liiki kaupu, sealhulgas kautšukit, veiseid, raua- ja mangaanimaaki, mõningaid tehnilisi kultuure ja oma teisi eksportkaupu. Hiina Rahvavabariik ekspordib Indoneesiasse 85 liiki kaupu, sealhulgas tööpinke ja seadmeid, transformatoreid, põllutöomasinaid, riidet, kivisütt, boksiiti, tubakat ja harjaseid.

Tseilonile raskel ajal, mil seal valitses nälg, tuli rahva-Hiina Tseilonile vastu ja sõlmis temaga kaubandusliku kokkuleppe toiduainete saatmise kohta. Viieks aastaks sõlmitud kokkuleppe kohaselt annab Hiina igal aastal Tseilonile 270 000 tonni riisi 50 000 tonni kautšuki vastu.

Hiina Rahvavabariik peab ühtlasi kaubavahetust Indiaga, Pakistaniga, Birmaga, Rootsiaga, Soomega, Egiptusega, Tšiiliga ja rea teiste kapitalistlike maadega.

Samuti on sõlmitud kokkulepped rühma inglise ettevõtjatega ja Jaapani-Hiina kaubanduse edendamise parlamentliku ühingu delegatsiooniga, sõlmitud kaubanduslikud tehingud Prantsusmaa ja Itaalia töösturitega ja Belgia majandusdelegatsiooniga. Need faktid kõnelevad selget keelt, et see poliitika, mida ajavad kapitalistlikud maad Ameerika Ühendriikide otseste juhendite järgi ja mis on suunatud Hiina majanduslikule blokeerimisele, on läbi kukkunud.

Terve rida kaubanduslepinguid on sõlmitud Euroopa rahvademokraatia maade ning mõnede Lääne-Euroopa ja Ladina-Ameerika kapitalistlike maade vahel. Tšehhoslovakkial on näiteks kaubanduslikud kokkulepped Inglismaaga, Itaaliaga, Austriaga, Islandiga, Indoneesiaga, Brasiiliaga, Argentiinaga; Ungaril — Argentiinaga, Prantsusmaaga, Šveitsiga, Kreekaga, Austriaga.

Nelja riigi välisministrite Berliini nõupidamine avas uued perspektiivid tähtsate poliitiliste probleemide reguleerimiseks rahulikul teel. Viimasel ajal on toimunud Lääne ja Ida vaheliste majanduslike sidemete märgatav elavnemine. Hoolimata rahvusvahelise koostöö vastaste vastutegevusest, siirdub mõlemas suunas üle riigipiiride järjest rohkem kaupu. Kõik see avab soodsad perspektiivid majandusliku koostöö edasiseks arendamiseks maailma

kõigi maade vahel, sõltumata nende maade sotsiaalsete süsteemide erinevusest.

Nõukogude Liidu ja rahvademokraatia maade kaubavahetus kapitalistlike maadega rajaneb vastastikuste saadetiste võrdsuse põhimõttele. Niisugune kaubavahetus on kapitalistlikele maadele soodne, sest see võimaldab neil importida Nõukogude Liidust ja rahvademokraatia maadest kaupu mitte dollarite, vaid nende endi toodetud kaupade vastu. Järelikult see kaubavahetus ei vii kapitalistlike maade valuutareservide väljakurnamisele ning aitab kaasa töökoormatuse suurenemisele nende rahvamajanduses.

Eriti soodsad on kapitalistlikele maadele arveldustingimused, mida kasutavad oma kaubanduspraktikas demokraatlikud maad. Need arveldused rajanevad sellele, et maksevahendina tunnustatakse oma partnerite valuutat. „Venemaa,” kirjutas India ajaleht „Tedž”, „on esimene suurriik, kes tunnistas India ruupiat. See tõstab india valuuta prestiiži.” Demokraatliku leeri riigid pooldavad nii kahepoolseid kui ka mitmepoolseid arveldusi, mis avab kaubanduse arendamiseks avaramad võimalused. Selle illustreerimiseks olgu toodud mitmepoolsed kokkulepped, mis on sõlmitud NSV Liidu, Soome ja Poola vahel, NSV Liidu, Egiptuse, Poola ja Bulgaaria vahel, jne.

Laialdaste majanduslike sidemete arendamist kapitalistlike riikidega soodustab Nõukogude Liidu ja rahvademokraatia maade krediitpoliitika. Näiteks võimaldas Nõukogude Liit Argentiinale tunduvas ulatuses krediiti pikaajaliste seadmetetellimuste finantseerimiseks. Soomele anti Nõukogude Liidu poolt 40 miljoni rubla suurune laen kullas, dollareis või mõnes muus valuutas, tähtajaga kümneks aastaks.

1954. aastal andis Nõukogude Liit Afganistanile krediiti selle riigi toiduainetetööstuse arendamiseks. Ühtlasi osutab Nõukogude Liit Afganistanile tehnilist ja materiaalselt abi rea toiduainetetööstuse ettevõtete ehitamisele projekteerimistööde tegemise ja vajalike seadmete andmise teel, uute toiduainetetööstuse ettevõtete monteerimisel ja ekspluatatsiooni andmisel.

Nõukogude Liidu ja rahvademokraatia maade poolt teostatavad ostud annavad võimaluse arendada kapitalistlike riikide majanduse tsiviiltootmise harusid, mille olukorrale on äärmiselt hukutavalt mõjunud majanduse mili-

tariseerimise tagajärjed. Välismaa ajakirjandus märgib, et Nõukogude Liit ja rahvademokraatia maad on just nende kaupade ostjaiks, millede turustamine kapitalistlikul maailmaturul on eriti raskendatud. Seoses läheneva majanduskriisiga omandavad kapitalistlike maade jaoks eriti suurt tähtsust sidemed sotsialistliku leeri riikidega, millede majandus sammub kindlalt tõusuteed. Nõukogude Liidu ja rahvademokraatia maade näol võivad kapitalistlikud riigid omada püsivat ja pidevalt laienevat turgu. On täiesti arusaadav, et kapitalistlike maade laialdased ringkonnad tervitavad kaubanduslike sidemete laiendamist Nõukogude Liiduga ja rahvademokraatia maadega.

Pooldades veendunult ja printsipiaalselt majanduslike sidemete laiendamist kõigi maailma maade vahel võrdõigtluse ja vastastikuse kasusaamise alusel, aitavad Nõukogude Liit ja rahvademokraatia maad ka edaspidi aktiivselt kaasa normaalsete majanduslike suhete taastamisele ja arendamisele erineva ühiskondliku korraga riikide vahel, pidades seda tähtsaks tingimuseks rahu säilitamisel ja kindlustamisel kogu maailmas.

Faktid kõnelevad sellest, et normaalsetel majanduslikel suhetel maakera kõigi riikide vahel, suhetel, millede vajadust Nõukogude Liit on alati järjekindlalt kaitsnud, on suur tähtsus rahu ja rahvaste julgeoleku üritusele. Tähtsaks panuseks rahu üritusse on sõpruse ning viljaka koostöö arendamine ja kindlustamine võimsaks ja monoliitseks sotsialistlikuks leeriks ühinenud Nõukogude Liidu ja rahvademokraatia maade vahel.

Demokraatia ja sotsialismi leeri maade vennalik koostöö on rahvaste vaheliste vastastikuste majanduslike suhete uus süsteem, kõige eesrindlikum, kõige progressiivsem süsteem. See kindlustab sotsialistlikule arenemisteele asunud maade majanduse kõrvalekaldumatu tõusu. Vabade rahvaste vennalik koostöö näitab ilmekalt Ameerika Ühendriikide orjastavas sõltuvuses olevate maade rahvastele, asumaade ja teiste maade rahvastele, et riikide vahel võivad olla ka teistsugused vastastikused suhted kui ülevõimu ja allumise suhted. Vabade rahvaste vennaliku koostöö eeskuju tugevdab kapitalistliku maailma töötajates tungi sotsialismile, uut tüüpi suhetele, mis on välja kujunenud Nõukogude Liidu ja rahvademokraatia maade vahel. Selles on vennaliku koostöö määratu suur rahvusvaheline poliit-

tiline tähtsus. Säärane rahvamajanduse tõusule viiv koostöö kindlustab ühtlasi demokraatia ja sotsialismi leeri majanduslikku võimsust. Tugevdades poliitiliselt ja majanduslikult rahu eest peetava võitluse rinnet, on Nõukogude Liidu ja rahvademokraatia maade vennalik koostöö hinnaliseks panuseks kogu progressiivse inimkonna ühisesse üritusse — rahu kaitsmise üritusse kogu maailmas.

SISUKORD

ahvusvaheliste suhete uus tüüp	3
demokraatliku maailmaturu tekkimine	18
ühiajalistelt kaubanduslepingutelt pikaajaliste majanduslike kokkulepeteni	34
Õukogude Liidu ja rahvademokraatia maade tootmistehniline koostöö	45
Majanduse edasiarendamise ja töörahva heaolu tõusu teel	53
Maailmavalitsusliku majandusliku koostöö eest kõikide riikidega . . .	66

И. Дудинский

ЭКОНОМИЧЕСКОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО СССР
И СТРАН НАРОДНОЙ ДЕМОКРАТИИ

На эстонском языке

Эстонское Государственное Издательство
Таллин, Пярну маантээ 10

*

Toimetaja H. Tiidus

Tehniline toimetaja I. Vahtre

Korrektorid J. Ramm ja M. Juske

Ladumisele antud 29. IV 1955. Trükkimisele antud
6. VI 1955. Paber 54 × 84, 1/16. Trükipoognaid 5,25.
Formaadile 60 × 92 kohaldatud trükipoognaid 4,3. Arvu-
tuspoognaid 4,83. Trükiarv 3000. MB-10905. Tellii-
mise nr. 1333. Hans Heidemanni nimeline trükikoda,
Tartu, Vallikraavi 4.

Hind 85 kop.

85 kop.

A-20603

III

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00356262 8